

ITANTA-NAKARI

Iwitsikai-takiro maaroni

¹ Owakira itanta-nakari iwitsikan-taitzi, iri-itakira Pawa owitsika-kirori inkiti aajatzi kipatsi.

² Tima tikatsi tzima-tsini kipatsiki, oyosiita inkaari, tsitiniki okantaka. Apatziro ikantakaaro Itasorinka Pawa, okinawaitzi inkaariki.

³ Ari iñaa-waitanaki Pawa, ikantzi: “Onkitainkati”, mata-naka ikantakiri. ⁴ Iñaatziro Pawa kamiitha okantaka kitainkari. Inasi-takaro kitainkari, ti intsipatairo tsitinikiri. ⁵ Ari ipaitakiro Pawa iroka kitainkari, “Kitaitiri”. Irooma tsitinkiri ipaitakiro “Tsitiniri”. Ari otsitini-tanaki ipoñaa okitai-tamanai. Iroo-taki aparonitain-tsiri iroka kitaitiri. *

⁶ Ipoñaa iñaa-waitanaji Pawa, ikantzi: “Ontzimi otziki-roni nijaa-payi, iroo-taki inasityaaroni.” ⁷ Imata-kiro Pawa, tzima-naki otziki-roni nijaa. Tzimatsi nijaa saika-nain-tsiri jinokinta, pasini otapinaki. Mataka ikanta-kiri. ⁸ Ipaikakiro Pawa otziki-roni nijaa “inkiti”. Ari otsitini-tanaki ipoñaa okitai-tamanai. Iroo-taki apititanain-tsiri iroka kitaitiri.

⁹ Ipoñaa iñaa-waitanaji Pawa, ikantzi: “Apatotyaa nijaa-payi okaratzi tzima-tsiri otapinaki

* **1:5** Ikantai-tziri aka “Ari otsitini-tanaki ipoñaa okitai-tamanai”. Tima pairani owakira iwitsika-kiri Pawa ooryaatsiri, okitaitanaki. Ari iwitsika-kiro okaratzi ikowayi-takiri, ipoñaa otsitini-tanai. Irootaki aparoni kitaitiri iroka. Ari okantana-kityaa, otsitini-tanai ipoñaa onkitai-tamanai, irootaki pasini kitaitiri.

inkiti, ontzimi tsika ompiryaa-pathati.” Mata-naka. ¹⁰ Ipai-takiro Pawa tsika opiryaa-patha-tanaki “kipatsi”. Irooma tsika apatotanaka nijaa ipai-takiro “inkaari”. Ikanta yamina-kiro Pawa kamiitha okantaka. ¹¹ Ari ikantzi Pawa: “Oshooki kipatsiki nasiyita-chari inchato aajatzi pankirintsi, tzimatsini okithoki ithotaitziri aajatzi iwaityaari.” Matanaka ikan-takiri. ¹² Ari oshookanaki kipatsiki nasiyita-chari inchato aajatzi pankirintsi. Tzimayi-tanaki okithoki inchato-payi. Ari okimitakari pankirintsi-payi. Yaminakiro Pawa iroka-payi kamiitha okantaka. ¹³ Ari otsitini-tanaki ipoñaa okitai-tamanaji. Iro mawa-tanain-tsiri iroka ki-taitiri.

¹⁴ Ipoñaa ikantzi Pawa, ikantzi: “Intzimi inki-tiki oorinta-chani, iriitaki inasi-takaityaa-roni kitaitiri aajatzi tsitiniri. Irootaki iyoi-tantyaarori kitaitiri-payi, osarintsi-payi, aajatzi kitaitiri yoimosirinkantaitari, ¹⁵ Iriitaki oorintaachani inkitiki inkitainkatairo kipatsiki.” Matanaka inkantakiri Pawa. ¹⁶ Ari iwitsika-kiri Pawa apiti oorinta-chari. Aparoni antariiti oorinta-chani kitaitiriki, iriima pasini kiripiri oorinta-chani tsitiniriki. Ari iwitsika-kiriri aajatzi maaroni impokiro-payi. ¹⁷ Iwakiri Pawa inkitiki, iriitaki kitainka-takayi-roni maaroni kipatsi, ¹⁸ kitaitiri aajatzi tsitiniri. Irootaki iyotan-taityaarori ki-taitiri aajatzi tsitiniri. Ikanta yamina-kiri Pawa yoka-payi kamiitha ikantaka. ¹⁹ Ari otsitini-tanaki ipoñaa okitai-tamanaji. Irootakira 4-tatsiri kitaitiri. ²⁰ Ipoñaa iñaa-waitanaji Pawa, ikantzi: “Ishikiti nijaaki nasiwai-tachari ni-

jaawiri, aajatzi siwanki-ripayi arayi-tatsini kipatsiki.” ²¹ Tima iwitsika-kiri Pawa antari-payi inkaari-wiri, aajatzi maaroni inasiwaitachari nijaawiri, oshiki-yitanaji, Iwitsika-kiri siwanki-tatsiri arayi-tatsiri. Ikanta yamina-kiri Pawa yoka-payi kamiitha ikantaka. ²² Itasonka-nakiri Pawa, ikantziri: “Intzima-yitaji yanini-payi, ishikitan-tajyaari nijaaki-payi. Ari inkimitaiyaari aajatzi siwankiri-payi ishikiyitai kipatsiki.” ²³ Ari otsitini-tanaki ipoñaa okitai-tamanai. Irootaki 5-tatsi iroka kitaitiri.

²⁴ Ipoñaa iñaa-waitanaji Pawa, ikantzi: “Ishikitai kipatsiki ikaratzi nasitachari, piratsi-payi ipirai-tari, antami-wiri, konthaayi-tatsiri, maaroni tzimatsiri kipatsiki aajatzi.” Mata-naka ikantakiri. ²⁵ Ikanta iwitsika-yita-kiri Pawa yoka-payi kamiitha ikantaka.

²⁶ Ipoñaa iñaa-waitanaji Pawa, ikantzi: “Iroñaaka thami awitsiki atziri kimitaini aroka. Iri mati-roni yanairi nijaa-wiri, siwankiripayi, piratsi-payi ipiraitari, maaroni tzimatsiri kipatsiki, ari inkimi-tairiri ikaratzi konthaayitatsiri kipatsiki.”

²⁷ Imatakiri Pawa iwitsika-kiri atziri, ari ikimi-takiri tsika ikanta irirori. Iwitsikaki sirampari ipoñaa kooya.

²⁸ Ari itasonkanakiri Pawa ikantziri: “Piwaiyanti pishikitantyaari. Pinampi-taiyaaro maaroni kipatsiki, pimpinkathari-wintanti. Iyotani pinkantya panairi maaroni tzimatsini aka kipatsiki. Panairi siwankiri-payi, piratsi-payi ipirai-tari, antami-wiri, aajatsi ikaratzi konthaayitatsiri kipatsiki.”

29 Ari ikanta-naki Pawa: “Nopi-miro okaratzi shookatsiri kipatsiki tzima-tsiri okithoki, aajatzi inchato-payi okaratzi kitho-yitatsiri. Iro piwa-yitajyaari awirokaiti. 30 Iriima antami-wiripayi, konthaayitatsiri kipatsiki, siwanki-yitatsiri, iwaitajyaaro incha-sipayi.” Mata-naka ikanta-kiri Pawa. 31 Yamina-kiri Pawa ikaratzi iwitsika-kiri kamiitha ikantaka. Ari otsitinitanaki ipoñaa okitai-tamanai. Iro 6-tatsiri iroka kitaitiri.

2

1 Aritaki iwitsikai-takiro okaratzi tzimatsiri inkitiki aajatzi kipatsiki. 2 Tima irootaki 7-tatsiri kitaitiri ithonkan-takarori Pawa maaroni iwitsika-yitakiri. Ari imakoryaa-paaki irirori. 3 Itasonka-kiro Pawa iroka 7-tatsiri kitaitiri, ikan-taki: “Tasonkaaro onatyii iroka kitaitiri.” Tima iroka kitaitiri irootaki imakoryaan-takari Pawa iwitsika-yitantaka-rori okaratzi tzimayi-tatsiri.

Isaiki atziri Posiñaariniki

4 Iroka ikinkitha-takoi-tziro owitsikan-takari inkiti aajatzi kipatsi. Tima pairani owakira iwitsika-kiro Pawa inkiti aajatzi kipatsi, 5 tikatsi pankirintsi shooka-tsini, tikatsi aajatzi towari-payi. Ti iwaryiiro inkani kipatsiki, tikatsi antawai-tatsini. 6 Apatziro ositowaatzi nijaa kipatsiki, irootaki tsinka-patha-tzirori maaroni. 7 Ipoñaa yaaki Pawa kipatsi iwitsika-kiri atziri. Itasonka-kiri ikirimasiki, añaanaki. Aripaiti yañaanaki itanakarori atziri.

8 Ikantakaa-karo Pawa ontzimi pankirin-tsimasi tsika isitowa-piintzi ooryaatsiri,

ipaitakiro Posiñaarini. Ari imisaika-kiri yoka atziri iwitsika-kiri. ⁹ Ari ishookakaaki Pawa inasiwai-tachari pankirin-tsipayi, owaniinka-yitachari, okaratzi iwaitari okithoki. Ishookakaaki aajatzi niyaankiniki pankirin-tsimasi apiti pankirintsi. Aparoni yañaantaitari, pasini iyotantai-tarori kamiithari aajatzi kaaripirori. ¹⁰ Tzimatsi anta Posiñaariniki aparoni nijaa, irootaki tsinkirori pankirin-tsimasi. Tzimatsi iroka nijaa okaratzi 4 ochiwaa. ¹¹ Itanakarori ochiwaa ipaitai-tziro Sinchaari, irootaki tapotachari anta Tapotaariniki, ari itzimiri ooro. ¹² Iriipirori inatzi ooro tzimatsiri anta, tzimatsi iriipirori tziritatsiri, tzimatsi aajatzi mapipayi poriryaa-tatsiri. * ¹³ Irooma apiti-tatsiri ochiwaa ipaitai-tziro Sipopojaarini, irootaki tapotachari anta Kisaapororiniki. ¹⁴ Iroka pasini mawatatsiri ochiwaa ipaitai-tziro Tampishaarini, irootaki tapotachari anta tsika isitowa-piintzi ooryaatsiri Aatzikawiniki. Pasini 4-tatsiri ochiwaa, irootaki ipaitai-tziri Antaraani. ¹⁵ Aritaki imisaika-kiri Pawa yoka atziri pankirin-tsimasiki Posiñaariniki, iriitaki kaankiityaa-kotzirori pankirin-tsimasi, yaamaakowin-tyaaro aajatzi. ¹⁶ Iroka ikantakiri: “Kamiitha-tatsi pinthotiro okaratzi tzimatsiri pankirin-tsimasiki. ¹⁷ Irooma okithoki pankirintsi iyotantai-tarori kamiithari aajatzi kaaripirori, airo pithotziro. Aririka pinthotakiro, aritaki pinkamaki.”

¹⁸ Ipoña a ikantanaki Pawa: “Ti okami-

* **2:12** iriipirori tziritatsiri = bedelio, mapipayi poriryaa-tatsiri = ónice

ithatzi isaikawaiti apaniroini atziri. Ontzimatyii nowitsiki-niri amitako-tirini.”¹⁹ Tima owakira iwitsikan-taka-riri Pawa maaroni ipiraitari-payi, aajatzi maaroni siwankiri-payi, kipatsi yaaki. Yamakiniri atziri ipaitai-tziri aajatzi Adán, iwiniri iwairo-payi. Okaratzi iwakiniriri iwairo-payi iwitsikani Pawa, irojatzzi iwairoyitari iroñaaka.²⁰ Imatakiro Adán iwakiniri iwairo maaroni antami-wiri-payi, maaroni siwankiri-payi, aajatzi ipiraitari-payi. Titzimaita ñiini aparoni amitako-tirini irirori.²¹ Ikantakaa-karo Pawa impochokiti Adán. Ikanta imaapiro-tanaki Adán, yayitakiri imiriki, iwitana-jiri kamiitha iwathaki.²² Irootaki imiriki atziri iwitsika-kiri Pawa aparoni kooya. Yamakiro Pawa ñiiniro atziri.²³ Ikanta ññaawakiro Adán, ikantanaki:
 ¡Naaka asitaro nowatha iroka!

Irootaki notonki.

Kooya ompaityaa,

Tima iwatha sirampari iwitsikai-taki. †

²⁴ Irootaki airo isaikantaja mainari-payi asitaririki aririka yaawakaa-najyaa, tima aparoni inkanta-najyaa iwathaki osiyawaityaaro iwichaa-wakaa-jyaami.

²⁵ Tima kaanki-miriki ikantaka atziri aajatzi iina, titzimaita ipasikijii-tzi.

† 2:23 Iroka ñaantsi akantziri aroka “sirampari”, irootaki ikantaitziri pairani “ish”, irooma akantziri aroka “kooya”, irootaki ikantaitziri pairani “ish-shah”. Ari añiirori iroka ñaantsi “ish-shah” opoñaaro ñaantsi “ish” akantziri aroka “sirampari”. Aririka antsipatairo añaawaitiro “ishah” osiyaro akantziri aroka “opoña”. Aririka añaawaitiro ñaantsi “ish-shah” osiyawaitaro ankanti “sirampari-opoña”.

3

Ipiyatataka Adán aajatzi Eva.

¹ Pairani yotani ikantawita maranki, yanairi maaroni antami-wiri ikaratzi iwitsika-kiri Pawa. Ikanta apaata maranki ari isampitakiro kooya, ikantziro: “¿Omaapiroma ikantzimi Pawa: ‘Airo pithotziro okaratzi pankitachari pankirin-tsimasiki?’ ” ² Akanakiri kooya, okantziri: “Kantacha nonthotiro okaratzi pankitachari anta, ³ irooma satikainchari niyaanki-masiniki, airo nothotziro. Tima ikantakina Pawa: ‘Airo pithotziro irona, airo pairikiro kapichiini, pikami = kari.’ ” ⁴ Ikantzi maranki: “Thaiyaantsi, airo pikami. ⁵ Tima iyotzi Pawa aririka pinthotakiro chochoki, ari piyotana-kiro kamiithari aajatzi kaaripirori, ari pinkimitanakyaari ikantara irirori.” ⁶ Oñaatziro kooya iroka chochoki kamiitha okantaka, oniwitanakaro onthotiro, onintzi ontzimi oyotani. Aakiro chochoki, othotakiro. Aanakiniri oimi, ithotakiro aajatzi irirori. ⁷ Ari opisaityiimotanakiro, oñaatyaa osaika-miriki-jiitatzi. Aajiitaki osi pankirintsi, ositzikakiro, irootaki owasita-nakari. *

⁸ Okanta otampyiityaa-paaki tsitiniitiini, ikimawaa-tziiri Pawa yaniitapaji pankirin-tsimasiki. Siyajii-tanaka imana-pithatari. ⁹ Ikaimapaa-kiri Pawa, ikantziri: “¿Adán! ¿Tsikama pisaikika?” ¹⁰ Ari yakanaki irirori, ikantzi: “Notharowakaatyaaami, Pawa, nokimawaimi paniitapaji pankirin-tsimasiki,

* 3:7 pankirintsi = higuera

tima kaanki-miriki noñaaka, irootaki nomana-pitha-tantamiri.”¹¹ Ari isampitana-kiri,

ikantziri: “¿Paitama kantakimiri pisaikamirikitatzii? ¿Pithotaki-roma chochoki nopinka-kaimiri?”¹² Ari yakanaki atziri,

ikantzi: “Kaarima kooya pipakinari nontsipatyaaro, irootaki opakinarori iroka chochoki nothotan-takarori.”¹³ Isampitana-kiro Pawa

iroka kooya, ikantziro: “¿Paitama pantakiri?” Okantanaki iroori: “Tima yamatawi-takina naaka maranki, irootaki nothotan-takarori chochoki.”¹⁴ Ikantana-kiri Pawa yoka maranki: “Okantakaan-tziro pamatawi-takiro kooya, Misha-piro-taari pinatyii awiroka, panaajiri maaroni antami-wiri.

Pasi piwiro pinkonthaan-tajyaaro pinii osaawiki, Kipatsi-yina pinkantajyaa piitoki. †

¹⁵ Nonkan-takai-yaaro onkisaniin-taimi kooya.

Ari inkantajyaari osarintajyaari,

Inkisaniin-tairi pasi awiroka.

Iriitaki tsitokai-miniri piitoki,

Ipatzi-kontaki patsi-kamatsi-tairi awiroka.”

¹⁶ Ikantana-kiro kooya:

“Antaro pinkimaatsi-taiyaa aririka piwaiyantai. Oshiki ayimataimi pinintzi yapititaiyaami piimi, Iro kantacha, oshiki impira-waitajyaami irirori.”

¹⁷ Ikantana-kiri atziri:

“Tima paawako-takiro piina,

Pithotan-takarori nopinka-kaawitamiri.

Awiroka kantakaan-taki-rori nomishatantyaarori iroka kipatsi.

† 3:14 Kipatsi-yina pinkantaiyaa piitoki = piniyain-katairo kipatsi-pani.

Oshiki pinkimaatsi-taiyaaro pantawaiti,
Piñaantajyaarori piyaari kitaitiriki-payi.

¹⁸ Tima oshiki onkantaiyaa kitoochii-masi kipatsiki.

Irootaki piwankiri piwayitaiyaa awiroka.

¹⁹ Ari pasi piwiro pamasawi-wintairo onkarati piwajyaari,

Irojatzki pinkipatsi-pani-tantaiyaari,

Tima kipatsi yaitaki iwitsikan-taitaka-miri,

Ontzimatyii pinkipatsi-panitai aajatzi.” ‡

²⁰ Aritaki ipaitakiro iina yoka Adán “Añaantsi”, tima irootaki irinirotyaari inkarati añaayi-tatsiniri. Ikantai-tziro iñaaniki irirori-payi “Eva”. ²¹ Ipoña yaaki Pawa misinantsi iwitsikakiniri iithaari, irootaki ikithaa-takiriri atziri aajatzi iina.

²² Ipoña ikantzi Pawa: “Ikimitakai arokaiti yoka atziri, iyotanakiro kamiithari aajatzi kaaripirori. Kimitaka aritaki inthotakiro chochoki yañaantaitari, aritaki yañaanitai.”

²³ Irootaki imisito-wantaka-riri isaikawitakara pankirin-tsimasiki Posiñaariniki. Ontzimatyii yantawaitaji aka kipatsiki, tima kipatsi yaitaki pairani iwitsikan-taitaka-riri.

²⁴ Aritaki imisitowai-takiri atziri pankirin-tsimasiki Posiñaarini, iwanaki Pawa aparoni maninkari tsika isitowa-piintzi ooryaatsiri. Ari osaikitakari wisa-mintotsi iroowaitaki opaamatzi paamari. Irootaki shiwatachari anta airo yariitan-taitaaro chochoki añaakaan-tatsiri.

‡ 3:19 piwajyaari = pan

4

Caín aajatzi Abel.

¹ Okanta apaata imaantakaro iina Adán. Ari omotyaataki iroori, tzimaki otomi. Okanta-siritzi Eva: “Nowaiyantaki iroñaaka notomi. Iriitaki Pawa kantakaaro nowaiyantiri.” Irootaki opaitan-takariri otomi “Waiyantaantsi”. Tima iroka wairontsi Waiyantaantsi, irootaki ikantziri iñaaniki irirori “Caín”. ² Ipoña itzimanaji pasini otomi, opaitakiri Abel, iriitaki iririntzi-tanakari Caín. Pirawai-tachari inaki Abel, iriima Caín pankiwai-taniri inatzi. ³ Ikanta apaata Caín, yaanaki iwankiri yasitakai-yaari Pawa impinkatha-tantyaariri. ⁴ Ari ikimitakari irirori Abel, yaanakiniri Pawa itarori itzimi ipira, iriipiro-tatsiri iwathatzi. Oshiki yaakamiitha-takiri Pawa Abel, ari ikimitaa-kiro yasitakaakariri. * ⁵ Iriima Caín timachiini yaakamiithatiri, ari ikimitaa-kiro okaratzi yasitakaa-witakariri. Irootaki ikisantana-kari Caín. ⁶ Ikantawi-takari Pawa: “¡Caín! ¿Paitama pikisawai-tantari? ¿Paitama pipasini-kyaatantari?” ⁷ Arimi pantiro kamiithari, airo pipasini-kyaawai-tzimi. Iro kancha, aririka pantakiro pikinkithasiritari aritaki pinkaaripiro-siritaki. Ontzimatyii piitsinampairo iroka.”

⁸ Ikanta apaata Caín, ikantakiri iririntzi Abel: “¡Iyí! Thami ankinawaiti owaantsiki.” Ari iwakiriri anta iririntzi. ⁹ Isampitakiri Pawa, ikantziri: “¡Caín! ¿Tsikama ikinakika pirintzi?”

* 4:4 ipira = oisha = oveja

Ikantzi Caín: “Ti noyoti. ¿Naakama kimpoyi-iriri?” ¹⁰ Ari yapiitziri ikantziri: “¿Paitama pantakiri? Tima nokimakiro iriraani pirintzi okimiwai-takaro onkaima-kaima-tatyiinami kipatsiki tsika piwakiri. ¹¹ Mishataari pinaatyii awiroka iroñaaka, airo pinampi-taaro aka tsika osiyakaro omiritakityii-yaaromi kipatsi iriraani pirintzi piwakiri. ¹² Pankiwai-rintzi pinawityaa, airomaita piñaayi-tairo onkitho-tzimotaimi. Kinakina-waitaniri pinkantajyaa, airo pamita pisaikajiro pinampiki.” ¹³ Yakanaki Caín, ikantzi: “Airo namawitziro okaratzi pikantakinari, pimapiro-takina. ¹⁴ Pimisitowa-kina aka, kinakina-waitaniri nonkantajyaa, airo namitaja nosaikairo nonampiki. Inkarati ñaayitainani, aritaki iwaitajina.” ¹⁵ Ikantzi Pawa: “Itzimirika owaji-mini awiroka, oshiki impiyatai-tyaari irirori.” Airo iwan-taitari Caín, ikimi-takaan-takari Pawa inkin-tawatha-tatyiiirimi iyoitan-tyaariri. †

¹⁶ Jataki Caín ikinanakiro isitowa-piintzi ooryaatsiri ipaitai-tziro Kinawini. Ari inampitaka-rori anta, tira isaikairo Posiñaariniki tsika ikinkitha-waitakaa-kiri Pawa.

Icharinipayi Caín.

¹⁷ Ari yaakiri iina anta Caín. Iwaiyantakaa-kiro, ipaitakiri Enoc. Ari iwitsika-kiri inampi, ipaitakiro Enoc aakotakiri iwairo itomi. ¹⁸ Iriitaki Enoc asitana-kariri Irad. Iriitaki Irad asitana-kariri Mehujael. Iriitaki Mehujael asitana-kariri Metusael. Iriitaki

† 4:15 oshiki impiyatai-tyaari = onkarati 7 yapiitaitiro impiyatai-tyaari.

Metusael asitana-kariri Lamec. ¹⁹ Iriima Lamec otzimaki irirori apiti iina. Opaita Ada, pasini opaita Zila. ²⁰ Itzimanaki otomi Ada opaitakiri Jabal, iriitaki ishininkai-titari pankothaantiwiri, aajatzi pirawai-nitachari. ²¹ Tzimatsi Jabal pasini iririntzi paitachari Jubal, iriira ishininkai-titari piyompi-waitaniri aajatzi showiriwai-taniri. ²² Owaiyantaki iroori Zila, opaitakiri Tubal-caín, iriitaki asiro-pakori, owitsika-yitzirori opaita-rika-payi asiro kitiri-tatsiri. Tzimatsi iritsiro Tubal-caín opaita Naama. † ²³ Ikanta apaata Lamec ikinkitha-waitakaa-kiro apitiro iina, Ada aajatzi Zila, ikantziro:

“Pinkimisantina nonkantimiri:

Nowakiri atziri okantakaan-tziro ikichinka-kina.
Nowamaaki awankari okantakaan-tziro
imposakina.

²⁴ Oshiki impiyawin-taityaari Caín,

Irooma naaka imaapiroiti impiyawin-taityaana.
§

²⁵ Ikanta yapiitajiro Adán imaantajaro iina, ari itzimaji pasini itomi opaitakiri “Opan-taantsi”. Okanta-siri-tanaji iroori: “Ipajina Pawa pasini notomi iri impoyii-tyaarini notomini Abel, iwakiri Caín, iririntzi.” Tima iroka wairontsi Waiyantaantsi, irootaki ikantziri iñaaniki pairani iriroriiti “Set”. ²⁶ Ikanta iwaiyakaa-kiro iina irirori Set, tzimanaki itomi

† 4:22 asiro kitiri-tatsiri = bronze § 4:24 Oshiki impiyaw-intaityaari = onkarati 7 yapiitaitiro impiyatai-tyaari; imaapiroiti impiyawin-taityaana = onkarati 77 yapiitaitiro impiyatai-tyaari.

ipaitakiri Enós. Ari yitaitana-karo ipinkathatai-tziri Pawa. *

5

Ichariniyitanakari Adán

¹ Yoka ikaratzi icharini-yita-nakari Adán. Tima owakira iwitsika-kiri Pawa yoka atziri, isiyakaakari tsika ikantawaita irirori. ² Iwitsikaki siram-pari aajatzi kooya. Itasonka-wintakiri. Ipaitakiri “Atziri” owakira iwitsika-kiri.

³ Tzimanaki Adán okaratzi 130 isarintsiti, ari itzimaji pasini itomi ipaitakiri Set. Iriitaki siyakariri tsika ikantawaita irirori. ⁴ Aikiro yañaawaji Adán okaratzi 800 osarintsi. Tzimawaji itomi-payi aajatzi irisinto-payi. ⁵ Iroka okaratzi yañaaki Adán 930 osarintsi, ari ikamajiri irirori. ⁶ Tzimanaki irirori Set okaratzi 105 isarintsiti, ari itzimaki itomi ipaitakiri Enós. ⁷ Aikiro yañaawaji Set okaratzi 807 osarintsi. Tzimawaji itomi-payi aajatzi irisinto-payi. ⁸ Iroka okaratzi yañaaki Set 912 osarintsi, ari ikamajiri irirori.

⁹ Tzimanaki irirori Enós okaratzi 90 isarintsiti, ari itzimaki itomi ipaitakiri Cainán. ¹⁰ Aikiro yañaawaji Enós okaratzi 815 osarintsi. Tzimawaji itomi-payi aajatzi irisinto-payi. ¹¹ Iroka okaratzi yañaaki Enós 905 osarintsi, ari ikamajiri irirori.

¹² Tzimanaki irirori Cainán okaratzi 70 isarintsiti, ari itzimaki itomi ipaitakiri Mahalaleel.

* **4:26** Paminiro ‘Tsika Ikantai-tziro Ñaantsi-payi’ okanta-kota ‘Wairontsi’.

¹³ Aikiro yañaawaji Cainán okaratzi 840 osarintsi. Tzimawaji itomi-payi aajatzi irisinto-payi.

¹⁴ Iroka okaratzi yañaaki Cainán 910 osarintsi, ari ikamajiri irirori.

¹⁵ Tzimanaki irirori Mahalaleel okaratzi 65 isarintsiti, ari itzimaki itomi ipaitakiri Jared.

¹⁶ Aikiro yañaawaji Mahalaleel okaratzi 830 osarintsi. Tzimawaji itomi-payi aajatzi irisinto-payi. ¹⁷ Iroka okaratzi yañaaki Mahalaleel 895 osarintsi, ari ikamajiri irirori.

¹⁸ Tzimanaki irirori Jared okaratzi 162 isarintsiti, ari itzimaki itomi ipaitakiri Enoc.

¹⁹ Aikiro yañaawaji Jared okaratzi 800 osarintsi. Tzimawaji itomi-payi aajatzi irisinto-payi.

²⁰ Iroka okaratzi yañaaki Jared 962 osarintsi, ari ikamajiri irirori.

²¹ Tzimanaki irirori Enoc okaratzi 65 isarintsiti, ari itzimaki itomi ipaitakiri Matusalén.

²² Aikiro yañaatzii Enoc okarataki 300 osarintsi, yantapiin-tziro okaratzi inintziri Pawa. Tzimawaji pasini itomi-payi aajatzi irisinto-payi.

²³ Iroka okaratzi yañaaki Enoc 365 osarintsi.

²⁴ Tima yantapiin-takiro Enoc okaratzi inintziri Pawa, irojatzi yaantaariri Pawa, tira iñiitajiri.

²⁵ Tzimanaki irirori Matusalén okaratzi 187 isarintsiti, ari itzimaki itomi ipaitakiri Lamec.

²⁶ Aikiro yañaawaji Matusalén okaratzi 782 osarintsi. Tzimawaji itomi-payi aajatzi irisinto-payi. ²⁷ Iroka okaratzi yañaaki Matusalén 969 osarintsi, ari ikamajiri irirori.

²⁸ Tzimanaki irirori Lamec okaratzi 82 isarintsiti, ari itzimaki itomi irirori. ²⁹ Ikantasingiritzi Lamec: “Tima imapiro-takiro Pawa

imishatakiro kipatsi, oshiki inkimaatsi-taityaaro yantawai-taiti, iro kantacha iriitaki yoka iinchaaniki makoryaa-kaantaa-tsini.” Irootaki ipaitan-takariri itomi “Makoryaantsi”. Tima iroka waironsi Makoryaantsi, irootaki ikantziri iñaaniki pairani irirori “Noé”.³⁰ Aikiro yañaawaji Lamec okaratzi 595 osarintsi. Tzimawaji itomi-payi aajatzi irisinto-payi.³¹ Iroka okaratzi yañaaki Lamec 777 osarintsi, ari ikamajiri irirori.

³² Tzimanaki irirori Noé okaratzi 500 isarintsiti, ari itzimaki itomi-payi, ipaitakiri: Sem, Cam, Jafet.

6

Ikaaripirotaki atziriiiti

¹ Ikanta shikitanaji atziripayi aka kipatsiki, tzimayi-tanaki irisinto-payi. ² Ari iñaakiro itomiyaayi-payi Pawa kamiithaa-niki okantayita irisintoiti atziripayi, ikoyaayitaki okaratzi onimotaki-riri, iinanta-yitakaro. ³ Irootaki ikantan-tanakari Pawa: “Airo yañaayitaji atziri, tima wathatsi inamatsi-tatzii irirori. Apatziro yañaamatsitaji onkarati 120 osarintsi.” ⁴ Ikanta iinantayitakaro itomiyaayi Pawa irisinto-payi atziripayi, iwaiyan-takaa-yitakiro. Iriitaki antari-tawato-payi itanakarori inampiyitaro pairani, ñaapirori ikantajiiitakani, oshiki ikimakoi-takiri.

⁵ Tima iñaakiri Pawa omaapiro ikaaripirotaki atziripayi aka kipatsiki, iro yaakowin-tapiintaka ikinkithasiritaro yantayitiro kaaripiro-yitatsiri.

⁶ Antaro okantzimo-niinta-kari Pawa iwitsika-kiri atziri. ⁷ Ikantanaki: “Ontzimatyii napirotairi atziri ikaratzi nowitsika-kiri kipatsiki, ari nonkimitairi antami-wiripayi, konthaa-yitatsiri osaawiki, aajatzi siwanki-ripayi. Tima antaro okatsi-tzimo-niintakina nowitsika-kiri.” ⁸ Iriima Noé, kamiitha-siri ikantzimo-takari Pawa.

Iwitsikaki Noé amaatakomintotsi

⁹ Iroka ikinkitha-takoi-tziri Noé. Kamiitha-siri ikantaka irirori, ikimisan-tapiintziri Pawa. Tima tikatsi pairani kimityaa-riniri Noé yantapiintakiro inintziri Pawa. ¹⁰ Tima ikaratzi mawa itomi Noé, iroka ipaitakiri: Sem, Cam, Jafet. ¹¹ Tima oshiki ikaaripiro-tzimo-takiri Pawa osaawi-satziiti, oshiki imaimani-tawakaaka. ¹² Ari yasi iwakiro ikaaripiro-yitaki atziripayi. Ikanta iñaakiri Pawa ithonka ikaaripiro-yitaki atziripayi, ¹³ ikantakiri Noé: “Nonintzi napirotairi atziripayi. Iriitaki kantakaan-tzirori imaimani-tawakaantari osaawiki. Nonintzi nonthonkairi atziripayi aajatzi maaroni kipatsi. ¹⁴ Irooma awiroka pamini inchato tzimatsiri okasi, irootaki piwitsikiri pamaa-takominto. Pinasityaaro inthomponta pintantoyitiro. Piwitsiñiuro maaroni intakiroini aajatzi inthomponta. * ¹⁵ Ari pinkantiro piwitsikiro. Onkarati pimonkaratiro osanthati 300 pikonaki, irooma oniiki onkarati 50 pikonaki, irooma tsika ojinokiti onkarati 30 pikonaki. † ¹⁶ Mawaminko pinkantiro piwitsikiro. Pimorontiro oshaawiini

* **6:14** okasi = gofer † **6:15** osanthati 300 pikonaki = 135 metros, oniiki onkarati 50 pikonaki = 22.5 metros, ojinokiti onkarati 30 pikonaki = 13.5 metros

otapisiki inkini yaminaiti, onkarati okimiityaa aparoni pikonaki. Tima aparoni piwitsikaki asitakoro. ‡ 17 Aritaki nowaryaaki antaro inkani, anairo maaroni kipatsi. Inthonka yapirotyaa inkami maaroni añaayi-tatsiri kipatsiki. 18 Irooma awiroka Noé tzimatsi ankasiyakaa-wakaiyaari. Tima awiroka kyaatsi-ni amaatako-minto-tsiki pintsipa-tyaari pitomi-payi, piina, aajatzi paniro-payi. 19 Piminkyii aajatzi apiti-payi nasiyitachari antami-wiriiti ikaratzi añaayi-tatsiri aka kipatsiki, aparoni sirampari aajatzi aparoni kooya, iriitaki tsipatyaa-mini yañaayiti aajatzi irirori. 20 Tima apiti-payi piminkyii ikaratzi inasiyita siwanki-ripayi, ikaratzi inasiyita antami-wiripayi, ikaratzi inasiyita ipiraita-ripayi, aajatzi ikaratzi inasiyita konthaa-yitatsiri osaawiki, inkini yañaayiti irirori-payi. 21 Ontzimatyii piwapithaantyyaa oshiki piwariti. Irootaki piyaari awirokaiti aajatzi ikaratzi piminkyaa-yitiri.” 22 Imatakiro Noé okaratzi ikantaki-riri Pawa.

7

Oonkaro

1 Ipoñaa ikantairi Pawa yoka Noé: “Tzimawitacha oshiki atziri aka kipatsiki, iro kantacha apatziro pikantakaa-karo awiroka pantapiin-takiro nonintziri naaka. Pinkyii amaatako-minto-tsiki awiroka, piina, pitomi-payi aajatzi paniro-payi. 2 Piyosiitiri piminkyaa-yitiri aajatzi antami-wiri kaari ipinkai-tziri, inkarati 7 sirampari aajatzi 7

‡ 6:16 aparoni pikonaki = medio metro

kooya. Iriima ikaratzi ipinkai-tziri piminkyaay-iti inkarati apiti, aparoni sirampari aparoni kooya. ³ Ari pinkimitaa-kiri aajatzi siwanki-ripayi, piminkyii inkarati 7 sirampari aajatzi 7 kooya. Airo ipyaanta tsika ikanta inasiyita irirori. ⁴ Tima oyotapaaka 7 kitaitiri nowaryaan-tyaarori inkani, aakowin-tyaaro omparyii 40 kitaitiri aajatzi 40 tsitiniri. Napirotajiri kipatsiki maaroni añaayi-tatsiri nowitsikakiri.” ⁵ Tima imatakiro Noé okaratzi ikantaki-riri Pawa.

⁶ Aritaki tzimaki irirori Noé okaratzi 600 isarintsiti, oonkantyaari kipatsiki. ⁷ Ari ikyaanaki Noé amaatako-minto-tsiki itsipatakaro iina, itomi-payi aajatzi iraniro-payi. ⁸ Ikyapaaki antami-wiripayi kaari ipinkaitzi aajatzi ipinkai-tziri, siwanki-ripayi, konthaa-yitatsiri kipatsiki, ⁹ Itiyitaka amaatako-minto-tsiki itsipatakari Noé, apiti-payi ikaratzi kyaintsiri, aparoni sirampari aparoni kooya. Omataka okaratzi ikantakiri Pawa. ¹⁰ Ikanta omonkara-tapaaka awisawaji 7 kitaitiri, ari itanakaro oparyaapaaki inkani kipatsiki.

¹¹ Tima aritaki tzimaki Noé okaratzi 600 isarintsiti, awisanaki aparoni kasiri, aajatzi 17 kitaitiri, aripaiti otonkako-tanaki inkaari tzimatsiri osaawiki, aajatzi tzimatsiri jinoki. ¹² Aakowin-takaro oparyaaki okaratzi 40 kitaitiri aajatzi 40 tsitiniri. ¹³ Irootaki kitaitiri ikyaantana-kari irirori Noé amaatako-minto-tsiki, itsipatakaro iina, itomi-payi: Sem, Cam, Jafet, aajatzi mawa iraniro. ¹⁴ Tima itsipatakari nasiyitachari antami-wiripayi, nasiyitachari ipiraita-ripayi, ikaratzi nasiyitachari konthaa-yitatsiri

osaawiki, aajatzi ikaratzi nasiyitachari siwanki-ripayi. ¹⁵ Mataka ikyaayitaki amaatako-minto-tsiki apiti-payi ikaratzi añaayi-tatsiri kipatsiki, itsipatakari Noé. ¹⁶ Itiyitaka aparoni sirampari aparoni kooya. Mataka okaratzi ikantaki-riri Pawa yoka Noé. Iriitakira Pawa asitanaki-rori amaatako-mintotsi.

¹⁷ Mataka oparyaaki okaratzi 40 kitaitiri. Antaro okantanaka oonkanaro kipatsiki. Owankatanaka amaatako-mintotsi. ¹⁸ Aikiro opokaatazii oonkaro. Aikiro owankatyaa amaatako-mintotsi. ¹⁹ othonka anaanakiro jinokiyi-tatsiri otzisi, tima omaapiro oonkaka aka kipatsiki. ²⁰ Tima okaratzi 15 konakintsi anaakiro jinokiyi-tatsiri otzisi. *

²¹ Ari yapirotakari maaroni atziri aka kipatsiki, imataka siwanki-ripayi, antami-wiripayi, ipiraita-ripayi, aajatzi konthaa-yitatsiri osaawiki.

²² Mataka yapirotakena ikaratzi aniinka-witachari aajatzi okaratzi tzimawi-tachari aka kipatsiki.

²³ Apatziro yawisakotaji Noé aajatzi ikaratzi itsipatakari amaatako-minto-tsiki. Tima ithonka yapiroi-takiri atziripayi saikawi-tachari kipatsiki, itsipatakari antami-wiripayi, siwanki-ripayi, konthaa-yitatsiri, maaroni.

²⁴ Tira ompiryaa-tzitajyaa oonkaro kipatsiki okaratzi 150 kitaitiri osamanitaki irojatzii opiryaa-tantajari.

8

Opiryaatantaari oonkaro

* **7:20** 15 konakintsi = 7 metros

¹ Tima isiriki iwiri Pawa Noé, aajatzi ikimitzi-takari maaroni antami-wiripayi, ipiraita-ripayi ikaratzi titainchari amaatako-minto-tsiki. Ikantakaa-karo Pawa ontasonkaa-tajiro tampyaa iroka oonkaro, irotaki ompiryaatan-tajyaari. ² Asitanaja tsika ositowa-yitanaki nijaa poñaayi-tanainchari inthomponta kipatsiki, ari okantzi-tanaari aajatzi poñaayi-tainchari jinoki inkitiki. Karataji oparyaaki inkani. ³ Niitsikiroini okanta opyaata oonkaro. Tima awisaki okaratzi 150 kitaitiri opiryaa-tantaari oonkaro. ⁴ Tima ikaratzi ⁵ kasiri awisaintsiri opiryaa-takotantaari amaatako-mintotsi tonkaariki otzisiki ipaitai-tziri Tasorintsii-toni. * ⁵ Aikiro opyaatayaa oonkaro. Ari yawisawaji apiti kasiri, koñaayitaji maaroni otzisi jinokiyi-tatsiri. †

⁶ Okanta awisawaji aajatzi 40 kitaitiri, yasitaryaa-jiro Noé imorontakiro amaatako-mintotsi, ⁷ iwaraakiri koontzi-niro. Ari ishonkawita koontzi-niro iyaawinta ompiryaataji kipatsi. ‡ ⁸ Ipoñaawaraakiri aajatzi Noé aparoni siro iyotantyaari piryaataji-rika kipatsi. ⁹ Titzimaita iñii siro tsika yookyaa, piyaja amaatako-minto-tsiki. Imisitowairo irako Noé, ookapaja siro, iminkyaawa-jiri amaatako-minto-tsiki. ¹⁰ Ari iyaawin-tawaja aajatzi Noé okaratzi 7 kitaitiri, yapiitakiro iwaraajiri siro.

* **8:4** Ikantai-tziri aka “5 kasiri awisaintsiri”. Tima owakira itantana-karori oparyaaki inkani pairani, irooki kitaitiri 17 apiti-tatsiri kasiri. Tima 5 kasiri osamanitaki oonkaka kipatsi irojatz “kitaitiri 17, kasiri 7”. † **8:5** Ikantai-tziri aka “Awisawaji apiti kasiri”, irootaki ikantai-tzitari aajatzi “awisaki 9 kasiri aajatzi aparoni kitaitiri.” ‡ **8:7** koontzi-niro = cuervo

11 Ikanta ipiyaa siro otsitiniityaaki, yamaji ithowaki inchasimpoki. Ari iyotziri Noé piryaa-tzimataji oonkaro. § 12 Aajatzi yapiitawairo iyaawin-tawaja Noé okaratzi 7 kitaitiri, yapiitairo iwaraajiri siro. Tira ipiyaaro siro amaatako-minto-tsiki.

13 Okanta okyaapaji owakirari osarintsi, irootaki itanaarori kitaitiri, aajatzi itanaarori kasiri, ari tzimanaji Noé okaratzi 601 isarintsiti. Aripaiti yookairo Noé iwankotan-takarori amaatako-mintotsi, iñaatziiro koñaayitaji kipatsi. 14 Ikanta yawisawaji aparoni kasiri, aajatzi 27 kitaitiri, aripaiti opiryaa-pirotaji oonkaro aka kipatsiki.

15 Ikantairi Pawa Noé: 16 “Pisitowaji iroñaaka amaatako-minto-tsiki, pintsipa-tyaaro piina, pitomi-payi, aajatzi paniro-payi. 17 Pimisitowairi maaroni antami-wiri ikaratzi pitsipa-takari: siwanki-ripayi, ipiraita-ripayi, aajatzi ikaratzi konthaa-yitatsiri osaawiki. Ijatai kipatsiki inampitapa-jyaaro, ishikitaita yokapayi anta.”

18 Ari isitowanaji Noé amaatako-minto-tsiki itsipatakaro iina, itomi-payi, aajatzi iraniro-payi.

19 Ari isitowana-iri aajatzi maaroni antami-wiripayi, ipiraita-ripayi, konthaa-yitatsiri osaawiki, siwanki-ripayi, maaroni.

20 Ari iwitsika-paji Noé ipomi-pirini-minto ipinkatha-tapajiri Pawa. Yaaki aparoni-payi ikaratzi iwaitari, aajatzi siwanki-ripayi, kachaaryiinka ikanta ipomitapa-jiri ipomi-pirini-mintoki. 21 Ikanta ikimainka-tawakiri Pawa

§ 8:11 inchasimpoki = olivo

iwosininka, ikantanaki: “Airo napirotzi-tantaja iroñaaka kipatsiki ikantakaan-tziro atziri-payi, tima iriintsi-takori iwiro ikinkithasirita yantayitiro kaaripirori. Aajatzi nonkimi-tajiri maaroni antami-wiripayi, airo napirotajiri nokimitaa-kiri iroñaaka.

²² Ainiro ñaitiro iroka kipatsi,

Irasi iwaitiro impanki-waitaiti, yawiitaiti iwankiri.

Asi owajiro amasawirintsiti, onkatsinkaityii aajatzi.

Asi owajiro onkyaarontsiti, osarintsiti aajatzi.

Onkitaititi, ontsitinitai aajatzi.”

9

Yaapatyaakari Pawa yoka Noé

¹ Ari itasonkawinta-nakiri Pawa Noé aajatzi itomi-payi. Iroka ikantakiri: “Ishikitaji pitomi-payi, inthonkyaa inampitajyaaro kipatsiki. ² Oshiki intharowan-tyaami aajatzi maaroni antami-wiripayi, siwanki-ripayi, konthaa-yitatsiri kipatsiki, aajatzi nijaa-wiripayi. Tima awiroka noyotakaa-piroti panaayi-tairi maaroni yokapayi.

³ Kamiitha-tatsi piwayitajyaari ikaratzi añaayi-tatsiri, aajatzi pankirin-tsipayi. Naaka opakimirori iroka-payi. ⁴ Iriima añainkari wathatsi, airo piwakowaitaro iriraani, irootaki añaakairiri.

⁵ Tima omaapiro okowa-pirota iraantsi. Aririka pinkapathainkatakairi piwamairi pishininka, aritaki nomatakimi naaka. Ari nonkimi-tajiri pipira aririka iwamaanti, aajatzi nonkimi-tajiri atziri-payi

owai-rini ishininka, nonkapathain-ka-takayiri irirori.

⁶ Itzimi-rika owiriri atziri,

Aritaki iwai-tairi irirori.

Tima naaka owitsika-kiri atziri,

Nokimi-takaan-takari tsika nokanta-waita naaka.

⁷ Irooma awiroka, ishikitaji piwaiyani,

Inthonka inampitajyaaro kipatsiki.”

⁸ Aikiro ikinkitha-waitakaa-tziiri Pawa yoka Noé aajatzi itomi-payi, ikantziri: ⁹ “¡Noé! Tzimatsi nonkasiya-kai-miri, irojatzi nonkasiyakairiri inkarati pincharini-tajyaari. ¹⁰ Irojatzi nokasiya-kayi-tyaariri antami-wiripayi ikaratzi pitsipa-yitaari pisitowaji amaatako-minto-tsiki: siwanki-ripayi, ipiraita-ripayi, maaroni inkarati tzimayi-taatsi-ni kipatsiki. ¹¹ Iroka nokasiya-kai-miri iroñaaka: Airo napiitziro nowasankitaantyaari oonkaro yoka atziri-payi aajatzi antami-wiripayi. Tima airo apiita oonkajyaa kipatsiki, iñiitaji yapirotajyaa ikaratzi tzimayi-tatsiri.”

¹² Aikiro ikinkitha-waitakaa-tziiri Pawa yoka Noé, ikantziri: “Tzimatsi iñaitairi iyotantaityaari tzimatsi akasiyakaa-wakaari. Iriitaki piñaapiin-tairi awiroka aajatzi antami-wiripayi.

¹³ Tima aririka piñiiri inkatziyi oyi ooryi-inkatzi, piyotaji tzimatsi akasiyakaa-wakaari.

¹⁴ Aririka piñiuro ooriinkatai, ari piñiiriri inkatziyi oyi minkoriki. ¹⁵ Tima osiriki nowajiro naaka nokasiyakai-miri, aajatzi nokasiyakaa-riri antami-wiripayi. Airo apiita iñaitairo oonkaro apirotai-roni kipatsi. ¹⁶ Aririka noñiiri oyi inkatziyi minkoriki, osiriki nowairo okaratzi

akasiyakaa-wakaari, irojatzí nokasiyakai-riri aajatzí íkaratzí añaa-yi-tatsiri kipatsiki. Asi owatyí-iro, airo nowasiñaa-jiro. ¹⁷ Iriitaki iñaa-yitairi maaroni añaa-yi-tatsiri kipatsiki, iyotai tzimatsi akasiyakaa-wakaari.” Irootaki iñaa-ni Pawa iroka okaratzí íkamantaki-riri Noé.

Itomipayi Noé

¹⁸ Yoka itomi-payi Noé íkaratzí sitowaa-tsiri amaatako-minto-tsiki: Sem, Cam, Jafet. Iriitakira Cam iririntana-kari Canaán. ¹⁹ Íkaratakira mawa itomi Noé, iriitaki oshikítáa-tsiri aka kipatsiki.

11

Antaroiti atimintotsi Kompishariki

¹ Pairani aparóni okanta ñaantsi iñaa-wai-taitziri kipatsiki. ² Íkanta íkinapajiro atziri-payi ísitowa-piintzi ooryaatsiri, iñapaakiro owintinitzi ípaitai-tziro Apijaari, ari inampitakaroni anta. ³ Ipoñaa íkantawakajiitani atziri-payi: “Thami antayi kipatsi onkiso-nakiti.” Ari ítanakaro ítanto-taitaro kipatsi-naki, ti apatziro ítantotaityaaro mapinaki. Aripaiti ítanakaro aajatzi ítsiríkan-taitaro tziritatsiri, tira apatziro íntsiríkan-taityaaro pitzi-thatatsiri. ⁴ Ipoñaa íkantawakajiitani aajatzi: “Thami awítsiki anampítsiti, awítsiki aajatzi antaroiti atimintotsi ariitacha-ni ínkítiki. Ínthonkyaa ínkímakoi-tajai. Aritapaaki ákinákina-waiyítaki tsikari-payi.” ⁵ Íkanta ípokaki Pawa yaminiro nampítsi aajatzi atimintotsi iwítsika-kiri atziri-payi, ⁶ íkanta-siritanaki: “Aparóni okanta inampi, aparóni okanta

iñaani, irootaki imatantarori iwitsika-yitziro inintziri. Tima okaratzi ikinkithasiritari yantiri, tikatsi washaan-takai-rini. ⁷ Thami ankompi-takai-yaari iñaani, airo ikimatha-tawakaanta iñaana-tawakaiyaarika.” ⁸ Ari iwashaan-takaakiri Pawa yoka atziri-payi otzimawitaka antaroiti inampitsiti, yoiwaraa-kiri ikinayi-tanaki tsikarikapayi. ⁹ Ikompi-takaa-yita-nakari Pawa iñaani-payi atziripayi ikaratzi nampitarori kipatsiki. Irootaki owaitakaan-tzirori iroka inampi Kompijaari. Aripaiti yoiwaraa-kiri Pawa atziri-payi, jataki inampityaaro maaroni kipatsiki.

Icharinipayi Sem

¹⁰ Yoka icharini-payi Sem itomi Noé. Tima ari-taki awisaki apiti osarintsi oonkantakari kipatsi, tzimaki Sem okaratzi 100 isarintsiti, ari itzimaki itomi irirori ipaitakiri Arfaxad. ¹¹ Aikiro yañaawaji Sem okaratzi 500 osarintsi. Tzimawaji itomi-payi aajatzi irisinto-payi. ¹² Ari tzimanaki irirori Arfaxad okaratzi 35 isarintsiti, ari itzimaki itomi ipaitakiri Sala. ¹³ Aikiro yañaawaji Arfaxad okaratzi 403 osarintsi. Tzimawaji itomi-payi aajatzi irisinto-payi. ¹⁴ Ari tzimanaki irirori Sala okaratzi 30 isarintsiti, ari itzimaki itomi ipaitakiri Heber. ¹⁵ Aikiro yañaawaji Sala okaratzi 403 osarintsi. Tzimawaji itomi-payi aajatzi irisinto-payi. ¹⁶ Ari tzimanaki irirori Heber okaratzi 34 isarintsiti, ari itzimaki itomi ipaitakiri Peleg. ¹⁷ Aikiro

yañaawaji Heber okaratzi 430 osarintsi. Tzimawaji itomi-payi aajatzi irisinto-payi. * 18 Ari tzimanaki irirori Peleg okaratzi 30 isarintsiti, ari itzimaki itomi ipaitakiri Reu. 19 Aikiro yañaawaji Peleg okaratzi 209 osarintsi. Tzimawaji itomi-payi aajatzi irisinto-payi. 20 Ari tzimanaki irirori Reu okaratzi 32 isarintsiti, ari itzimaki itomi ipaitakiri Serug. 21 Aikiro yañaawaji Reu okaratzi 207 osarintsi. Tzimawaji itomi-payi aajatzi irisinto-payi. 22 Ari tzimanaki irirori Serug okaratzi 30 isarintsiti, ari itzimaki itomi ipaitakiri Nacor. 23 Aikiro yañaawaji Serug okaratzi 200 osarintsi. Tzimawaji itomi-payi aajatzi irisinto-payi. 24 Ari tzimanaki irirori Nacor okaratzi 29 isarintsiti, ari itzimaki itomi ipaitakiri Taré. 25 Aikiro yañaawaji Nacor okaratzi 119 osarintsi. Tzimawaji itomi-payi aajatzi irisinto-payi. 26 Ari tzimanaki irirori Taré okaratzi 70 isarintsiti, ari itzimaki itomi-payi ipaitakiri Abram, Nacor, Harán.

27 Yoka icharini-payi Taré. Iriitaki Taré tomintaka-riri Abram, Nacor aajatzi Harán. Iriitaki Harán tomintaka-riri Lot. 28 Irijatzi Harán itakarori ikamaji Kitainkaariki iipatsitiki Kiyamori-wini-satzi. Ikamitaka irirori tiki-ramintha inkami asitariri. Ikamaji tsika itzimaki pairani. 29 Ikanta Abram iinantakaro Sarai. Iriima Nacor iinantakaro Milca, irisinto Harán. Iroora Milca irintotarori Isca. 30 Iro kantacha Sarai ti owaiyan-taniti iroori, omaaniro-

* **11:17** Iroka wairontsi “Heber”, irootaki iwairo pairani aparoni iriipirori atziri. Tima irootaki yaakotairi iwairo icharini-payi, ipaiyii-tairi “Heber-iiti”.

tatzii. ³¹ Ikanta apaata Taré, inintaki ijataimi Owintiniki, yookanajiro inampiwitakaro Kitainkaariki iipatsiti Kiyamori-wini-satzi. Yaana-jiri Abram, iraniro, aajatzi icharini Lot. Ikanta yariitaka niyaanki-thaki ipaitai-tziro Awotzini, ari inampitapaa-karo anta. ³² Iroka okaratzi yañaaki Taré 205 osarintsi, irojatzii ikamantaari irirori anta Awotziniki.

12

Ikinkitawaitakaitziri Abram

¹ Ikanta apaata Pawa, iñaanatakiri Abram, ikantakiri: “¡Abram! Tzimatsi pasini kipatsi noñaakaimiri, pijati anta, pookanajiro pinampi awiroka, irasi piri, aajatzi pishininka-payi. ² Aritaki noshikyaa-kiri picharini-payi anta. Ari nontasonka-wintakimi awiroka, iriipirori nonkan-takai-yaami. Awiroka kantakai-yaaroni intasonka-wintantai-tyaariri pasini-payi atziri. ³ Aritaki nontasonka-wintajiri inkarati tasonka-wintai-mini awiroka. Ari nomisha-tairi inkarati mishatai-mini awiroka. Tima awiroka kantakai-yaaroni nontasonka-wintan-tajyaariri maaroni nasiyitacha-niri ishininka-tawakajyaa kipatsiki.” ⁴ Aritaki tzimaki Abram okaratzi 75 isarintsiti. Jataki tsika yookotaki-niri Pawa, yookanairo Awotzini tsika inampiwitakaro. ⁵ Itsipatanaaro iina Sarai, aajatzi Lot itominthori. Ithonka yaanajiro tzimimo-tziriri, yaanajiri maaroni yatziriri yamanan-takiri Awotziniki. Iroka okanta yariitan-takari Abram Owintiniki.

⁶ Tima osamani yaniitaki anta, irotaki yariitan-takari Sikochaariniki osaiki inchato ipaitaitziri Yotaan-taniri. Iroora inampiiti Owintini-satzi anta. * ⁷ Ari iñaakakari Pawa anta, ikantakiri: “¡Abram! Iroka kipatsi, iro nompiriri inkarati pincharini-tajyaari.” Ari iwitsikana-naki Abram pomipirini-mintotsi impinkathatiri Pawa. ⁸ Aikiro ijatatzii Abram ikinakiro otzisi-masiki isitowa-piintzi ooryaatsiri, ari iwatzika-pairo iwankothaanti-payi, yamina-kotapairo Pawapankoni ikyaapiintzi ooryaatsiri. Irooma Porokaarini yamina-kotapairo isitowa-piintzi ooryaatsiri. Ari iwitsika-pairi pasini ipomi-pirini-minto, ipairyaapajiro iwairo Pawa ipinkatha-tapajiri. ⁹ Aikiro yaniijii-tatziini Abram, iyatziro Piryaariniki.

13

Inasitajaro isaikaji Lot, ti itsipatanaiyari Abram

² Ashaaranta-pirori inatzi Abram, itzimi-motziri ooro, kiriiki, oshiki ipira-payi. ³ Ikanta ipoñaajaro Piryaariniki irojatzi Pawapankoniki. Ipoñaawawisanaji irojatzi niyaanki-thaki awotsi tsika inampiwitaro pairani okaakitapaji Porokaarini, ari iwankothaanti-yitapaari, ⁴ tsika iwitsikana-naki pairani pomipirini-mintotsi. Ari ipairyaapa-jiro iwairo Pawa, ipinkatha-tapajiri.

⁵ Ari ikantzi-takari aajatzi itominthori Lot, itzimi-motziri oshiki ipira-payi, aajatzi iwankothaanti-payi. * ⁶ Okanta anta tsika

* **12:6** inchato = encina * **13:5** ipira-payi = yoishati, ivaca-ti

isaikajii-tapaji, ti onimotapa-jiri intsipatawakaiyaa, tima ti antitaiyaa iwariti ipirapayi. ⁷ Tima ikaratzi aamawin-tariri ipirapayi Abram aajatzi irasi Lot, antawakaajitakani. Aka tsika isaikajitaki, irotaki inampiiti Owintinitsatzi aajatzi Nampitsi-wini-satzi. ⁸ Irootaki ikantan-takariri Abram itominthori Lot, ikantziri: “Notomithori nokashiimi awiroka, ti okamiithatzi ankisaniin-tawakaiyaa, ti okamiithatzi aajatzi yantawakaiyaa aamawin-tariri apirapayi. ⁹ Tima antaro okanta kipatsi aka, pamini tsika pinampi-tyaaro. Aririka pinkinaki kirinka, nonkinanaki naaka katonko. Pinkinaki-rika katonko, nonkinaki naaka kirinka.” ¹⁰ Yamina-kotakiro Lot Owintinitsatzi othapyaaki Owaryiinkaarini, ari osaikiri anta nampitsi ipaitai-tziri Nampichaani. Oshiki okamiithataki anta, ari otzimapaji oshiki nijaa. Iroowaitaki Posiñaarini iwitsika-kiri pairani Pawa, iroowaitaki aajatzi nampitsi Apitantoni. Ari okantawita Paamajaari aajatzi Katsimaarini tikira intayiroota Pawa. ¹¹ Yookotakiro Lot inampityaaro isitowa-piintzi ooryaatsiri othapyaaki Owaryiinkaarini. Ari ikantakari Lot inasitan-takari isaikaji irirori, ti itsipatanajyaari iriri-thori Abram. ¹² Irojatzi isaikanaki Abram Owintiniki, jataki irirori Lot otaapiki iwankothaanti-yitaka, irojatzi inampitan-takyaarori apaata Paamajaa-riniki. ¹³ Ari inampitapaarori anta atziri-payi antayitzirori kaaripirori kaari ininti Pawa.

14

Yaitawairi Lot inosikawiitakarira

¹ Okanta pairani anta Apijaariki ipinkatharitziri Amrafel, iriima Arioc ipinkatharitziri anta Owasankipawawiniki, iriima Quedorlaomer ipinkatharitziri anta Osamaniwiniki, aajatzi Tidal ipinkatharitziri irirori Pasinisawiniki. ² Kamiitha yaapatyaa-wakaa-jiita yokaiti pinkathari, iriyyitaki jataintsiri iwayiritakari Bera pinkatharitatsiri Paamaa-riniki, Birsa pinkatharitatsiri Katsimaariniki, Sinab pinkatharitatsiri Kityonkapathariniki, Semeber pinkatharitatsiri Maniraariniki, aajatzi pinkatharitatsiri Niyawiniki, ipaitai-tzitari aajatzi Nampichaani. ³ Ikanta yokaiti 5 pinkathari-payi iwayiritai-takari, yaapatyaa-wakaanaka irirori, yapatotakiri iwayiriti anta Mamiripankawiniki tsika osaiki Inkaari Mirityaaro. ⁴ Tima tzimakotaki 12 osarintsi yoka 5 pinkathari-payi impira-waitakari pinkathari Quedorlaomer, iro kantacha pasini osarintsi 13-tapain-tsiri, ikinkithasiri-jiitaka inkisako-wintajyaa impira-waitakari pinkathari. ⁵ Okanta pasini osarintsi 14-tapain-tsiri, pinkathari Quedorlaomer itsipatakari pasini pinkathari-payi aapatyaa-kariri, ijajiitaki nampitsiki Impokiromara Apichiinari, ari yapirotakiri iwayiritari Antari-tawato-payi. Imatanakiri aajatzi Saikawaitaniriiti anta Saawaariniki, imatanakiri aajatzi Oimiraawiniriiti anta Omamiri-pathati Apinampiwini. ⁶ Imatanakiri Morowinitsatzi anta otzisi-masiki osaiki Witzintziwini, ipatzimata-nakiri irojatzi Morontoniki

tsipa-nampitarori otzisi-masiki. ⁷ Ikanta ipiyajaro Quedorlaomer itsipataari pinkathari aapatyaariri, yariijitaka Mishajaariniki ipaitai-tziri aajatzi Tasorinchaarini. Yapirota-nakiri ikaratzi ifnaanakiri iipatsitiki Otinkanaawini-satzi, ari ikimita-nakiri aajatzi Tonkaarisatzi nampitarori Tsipana-jaariniki. ⁸ Ikanta pinkatha-ritatsiri Paamaa-riniki, Katsimaariniki, Kityonkapathariniki, Maniraariniki, Niyawiniki (ipaitai-tziri aajatzi Nampichaani,) ijajitaki iwayirityaa Mamiripankawiniki. ⁹ Yokaiti 5 pinkathari, iwayiritakari pasini 4 pinkathari: Quedorlaomer pinkatha-ritatsiri Osamaniwiniki, Tidal pinkatha-ritatsiri Pasinisawiniki, Amrafel pinkatha-ritatsiri Apijaariki, Arioc pinkatha-ritatsiri Owasankipawawiniki. ¹⁰ Irooma anta Mamiripankawiniki tzimatsi amithori-patha. Ikanta isiya-pitha-witaro pinkatha-ritatsiri Paamaa-riniki aajatzi Katsimaariniki, ithonka ititaka amithori-pathaki, yapirotaka ikamaki. Iriima pasini pinkathari-payi, siyajitaka anta otzisi-masiki. ¹¹ Ikanta pinkathari-payi apirotantaintsiri, yayitanakiri iwaritiki, iwaararo pinapirota-chari okaratzi tzimatsiri Paamaa-riniki aajatzi Katsimaariniki. Jaitijitaji. ¹² Tima anta Paamaa-riniki, ari inampitarori Lot itominthori Abram. Yaitanakiri aajatzi irirori, ari okaratzi yaitanakiro iwaararo.

¹³ Iro kantacha tzimatsi aparoni siyanainchari, ikamantakiri Abram, Heber-iiti, isaikira irirori iwankiri-masiki aparoni atziri paitachari Mamre, Tonkaarisatzi. Yoka Mamre, tzimatsi pasini iririntzi ipaita Escol pasini ipaita Aner.

Yaapatyaani-payi inatzii Abram. ¹⁴ Ikanta ikimawaki Abram inosikai-takiri itomin-thori, yapatotakiri itomi yawiinta-pirotani impiratani-payi, ikarajitzi 318 atziri. Iyaatzisitanakiri pinkathari irojatzi iipatsitiki Dan-iiti. ¹⁵ Okanta otsitinitanaki, itsiparyaa-yitakiri iwayiriti Abram, imapokakiri iwayiritari 4 pinkathari-payi. Imatakiri yiitsinampaakiri, ipatzimata-nakiri irojatzi Pitakawiniki katonko Ontyaamairiniki. ¹⁶ Tima yaawajiro maaroni awaararontsi yaawitai-tanakari. Yaawajiriri itomin-thori Lot, yaawajiro okaratzi yasitari. Yaawajiro kooya-payi, aajatzi pasini atziri-payi ikaratzi yaitai-tanakiri.

¹⁷ Ikanta ipiyajaro Abram, imatakirira yiitsinampaakiri pinkathari Quedorlaomer, aajatzi pasini pinkathari-payi ikaratzi aapatyaakariri. Ari ijataki pinkatha-ritatsiri Paamaariniki imonthaa-waari otaapiiki omamiripathatzi, ipaitai-tziro aajatzi Pinkatha-ryaari. ¹⁸ Ikanta Melquisedec pinkatha-ritatsiri Aapatyaawiniki, Impira-tasorintsitaa-riti Pawa Jinoki-satzi, yaanakiro yatantaitari aajatzi imiritaitari. *

¹⁹ Iwithata-waari Abram intasonka-wintai-tantyaariri, ikantawajiri: "Tasonka-winta inkantimi Jinoki-satzi Pawa, Owitsika-kirori inkiti aajatzi kipatsi.

²⁰ Owisiryaaawintaari inatzii Jinoki-satzi Pawa, Iri kantakaarori piitsinampaan-takariri owayiritamiri."

Ikanta Abram yaaki kapichiini okaratzi yaapithatan-tawajiri iwayiritaka, ipakiri

* **14:18** owaritintsi = pan

Melquisedec. Ipoñaa yaminakiro tsika okaratzi awaararontsi yaapithata-wajiriri iwayiritari, ontzimi-rika onkarati 10, aparoni yasitakai-yaari Melquisedec. Ari ikantakirori okaratzi yaapithatan-tawajiri, ontzimi-rika 10, aparoni yasitakai-yaari. ²¹ Ikanta pinkatha-ritatsiri Paamaa-riniki ikantakiri Abram: “Pimpinari atziri-payi ikaratzi paawairi, payiro awiroka awaararontsi.” ²² Iro kantacha yakanakiri Abram yoka pinkathari, ikantziri: “Tima nokaman-takiri Jinoki-satzi Pawa owitsika-kirori inkiti aajatzi kipatsi, ²³ airo naawaitzi kapichiini okaratzi pasitari awiroka, airo naawaitzi aajatzi ompaityaa noosotan-tyaari nokyaa-piintari noitziki. Ari onkantyyaa airo pikantanta apaata: ‘Nashaaranta-kaakari Abram.’ ²⁴ tikatsi noninti naaka, apatziro nonintziro okaratzi iwayitakari nompiratani-payi. Iriima ikaratzi tsipayitakani, yoka Aner, Escol, Mamre, yaayitaki okaratzi inintakiri irirori.”

15

Ikantaitziri Abram: “Intzimi pitomi”

¹ Ari iñaanatairi Pawa imisiri-kiini Abram, ikantairi: “¡Abram! Airo pipinka-waitziro anta, naakataki kisakowin-tyaamini. Antaroiti onkarati nompina-tajimiri.” ² Ari yakanaki Abram, ikantanaki: “¡Pawá! Piyotzi awiroka tikatsi notomi. ¿Paitama apantyyaa-roni pimpinatina? Tima iriitaki nonampiri Eliezer Ontyaamairini-satzi asitajyaa-roni okaratzi tzimimo-tanari.” ³ Aikiro ikanta-nakitzi Abram: “Ti pininti intzimi nontomi-tyaari, irootaki

yasitan-tajyaarori yoka Eliezer nonampiri okaratzi tzimimo-tanari.”⁴ Yakanaki Pawa, ikantziri: “Iri piwaiyani awiroka asitajyaaroni maaroni tzimimo-tzimiri, kaari pasini-satzi asitajyaa-roni.”⁵ Ari imisitowa-kiri intakiroini iwanko, ikantziri: “¡Abram! Pamini inkitiki, pithotyiri piyotiri tsika ikaratzi impokiro. Ari inkantajyaari ishikiti pincharini-tajyaari, tima inkimitajyaari ishikitzi impokiro.”⁶ Aripaiti yawintaa-nakari Abram yoka Pawa, irootaki ikimita-kaantaariri itampatzika-siritani.

¹² Okanta otsitiniityaa-naki, opokimo-takiri Abram antaroiti iwochokini, maanaki. Ari omapokakiri antaro tsitinikiri anaapaakiri, antaroiti itharowan-tana-karo.¹³ Ari iñaanatakiri Pawa, ikantziri: “¡Abram! Ontzimatyii piyotiro nonkantiri, inampitakyaaro apaata pincharini-tajyaari pasiniki kipatsi, onkarati 400 osarintsi isaiki anta. Ari impira-waitaityaari, oshiki isintsiwintaitiri yantawai-takai-tiri.¹⁴ Iro kantacha, ari nowasankitaa-kiri naaka ompirawaityaarini. Aririka onkaratapaaki, aritaki isitowaji, ontzimi-motairi oshiki iwaararo.¹⁵ Irooma awiroka, tikatsi awishi-motimi-ni, kamiitha pinkamaji pantyasipari-tapaaki, pintsipatajyaari picharinii-tini.¹⁶ Aririka osamanitaki apaata, aritaki impiyaji picharini-payi aka, tikira nosamana-kyaaroota iyaaripironka

Tonkaarisatzi nampitarori iroñaaka aka.” *

16

Agar aajatzi Ismael

¹ Ti onkanti iwaiyan-takairo Sarai oimi Abram. Iro kantacha tzimatsi ompiratani, opaita Agar, Apitantoni-sato onatzii. ² Okanta Sarai okantakiri oimi: “¡Pikimakí! Kimitaka ti inintakayinaro Pawa nowaiyanti. Iro kantacha nonintaki pimaantyaaro ampiratani Agar, piwaiyan-takairo, iriitaki nonkimita-kaantiri nowaiyanti inatzii naaka.” Tima onimotakiri Abram okantakiriri iina Sarai. ³ Aakiro Sarai onampiri iroka Apitantoni-sato, opakiri Abram iinanyaaro. Tima tzimaki 10 osarintsi inampitakaro Owintiniki. ⁴ Ikanta imaantakaro Abram impiratani Agar, imotyaaata-kaakiro. Okanta oñaaka omotyaaataki Agar, okisaniinta-nakiro Sarai. ⁵ Iro okantan-takariri Sarai oimi Abram, okantziri: “Awiroka kanta-sitakaro okisaniintantanari Agar. Naakawitaka opakimirori pinanyaaro, okanta oñaaka omotyaaataki, ari onintzi anaakotina iroopiroti. Iro kantacha iri Pawa yotzirori ipaita-rika kanta-sita-karori naaka, aama awiroka-rika.” ⁶ Ikantzi Abram: “¡Kimakí! Tima pimpiratani onatzii iroka kooya, awiroka yotironi tsika-rika pinkantiro.” Iroora owasankitaan-takarori ompiratani, irojatzii osiyantakari Agar.

* **15:16** Ikantai-tziri aka “osamanitaki”, aririka isaikaki apaata icharini-payi tsika impira-waitaityaari, awishi oshiki osarintsi isaikawaiti itomi-payi icharini, itomi-payi irirori, icharini-payi irirori, ipoña itomi-payi icharini-tanaari irirori.

7 Iro kantacha iñaakiro Imaninkariti Pawa otzisi-masiki, osaiki-motakiro nijaatinka awotsiki jatachari Tantotsiwiniki. 8 Isampitakiro Agar, ikantziro: “¿Tsikama pikinapaakika? ¿Tsika pijatika?” Ari akanakiri iroori, okantanakiri: “Nosiya-pithatyaaro Sarai ompiratanari.” 9 Ikantanakiro Imaninkariti Pawa: “¡Agar! Pimpiyi owankoki ompiratamiri, pantiniro onkarati ompiratyaamiri.” 10 Aikiro ikantana-kitziro Imaninkariti Pawa: Ari noshikyaa-pirotajiri piwaiyani, tikatsi yomitairini tsika inkarati tzimatsini, ishiki-pirotaji.

11 Ari motyaatakimi iroñaaka, intzimi aparoni pitomi,

Iri pimpaitiri “Ikimi Pawa,”

tima ikimakimi Pawa pikimaatsi-waitaka.

12 Inkimityaari pitomi katsimari ikyaakoitari, masirinka inkantya.

Imaimanitajiri atziri-payi, ari inkimita-jyaari atziri-payi imaimanitari irirori.

Oisokiro iwajiro inampi, onkanta-wityaa airo onimotziri ishininka-payi.

13 Ari okinkitha-waita-kaakiri Agar yoka Pawa, iro ipaitai-tantarori: “Pawa Ñaantsi,” tima onkanta-nakitzi iroori: “Iñaana Pawa, ainirotatsi nañai.” 14 Irootaki ipaitan-taita-karori iroka nijaatinka: “Inijaati Añaanita-tsiri Ñaakinari.” Tim a iroka nijaatinka osaiki niyaanki-thaki awotsi jatachari Tasorinchaariniki irojatz i anta Sharakawiniki.

15 Okanta owaiyan-takiri itomi Abram, ipaitakiri Ismael. (Tima ari ikantziri iñaaniki

iriroriiti “Ikimi Pawa.”) ¹⁶ Tzimaki Abram okaratzi 86 isarintsiti, arira itzimakiri Ismael.

17

Itomisitaanitaita ari iñakaitzirori tzimatsi ikasiyakaawakaitari

¹ Ari tzimaki Abram okaratzi 99 isarintsiti, ari iñaakajari Pawa, ikantairi: “Pisaiki-motina kamiitha. Airo otzimawaitzi kaaripirori pantzimo-tinari, tima naakataki Pawa Sintsi-pirori. ² Aritaki ontzimaki ankasiyakaawakaiyaari. Tima aritaki nomapiro-takiro noshikyaa-jimiri pincharini-tajyaari.” ³ Ari ityiirowa-naka Abram, oiyootanaka kipatsiki. Aikiro iñaanata-tziiri Pawa, ikantziri: ⁴ “Iroka nokasiyakai-miri. Awiroka incharinitaiyaa oshiki atziri-payi inkarati nasiyitachaniri ishininka-tawakaiyaa tsikari-payi, onkimiwai-taiyaaro awirokami iriri. ⁵ Iroñaaka pimpaitaiyaa “Abraham”, tima irootaki owaitakaan-taimini “Irii Oshiki-tatsiri”, airo ipaitai-tajimi “Apá Jinoki-satzi”. ⁶ Oshiki inkarataji pincharini-tajyaari, tzimatsi matachani impinkathariti, inasiyi-taiyaaro impiyotaiyaa inkarati ishininka-tawakaiyaa. ⁷ Iroka nonkasiyakai-miri awiroka, irojatzi nonkasiyakaaiyaariri inkarati pincharini-tajyaari apaata. Naaka-tapiintaki Piwawanitaiyaa, naakatzitaka Iwawanitaiyaari inkarati pincharini-tajyaari. ⁸ Nompaimiro maaroni Owintini tsika pisaikaki iroñaaka, ari pinampi-taiyaaro. Awirokataki asitajyaa-roni, irojatzi yasitajyaari inkarati

pincharini-tajyaari. Irasi iwatyiiro yasitajyaaro, naakataki Iwawanitajyaa.”

⁹ Aikiro iñaawai-tatzii Pawa ikantziri Abraham: “Pimatiro akasiyakaa-wakaa-kari, imatzitajyaaro aajatzi inkarati pincharini-tajyaari. ¹⁰ Irojatzitaka akasiyakaa-wakaa-kari, ontzimatyii imatairo inkarati pincharini-tajyaari. Tima maaroni sirampariyai intomisi-taani-tajyaa. ¹¹ Pintoyi-tajiro opatzimisina pisirampari-tantari. Irootaki iyotantaityaari tzimatsi akasiyakaa-wakaa-ari arokaiti. ¹² Iroñaaka itanakyaaaro intomisitaanitajyaa piinchari-nikiti tzimako-taintsiri 8 kitaitiri itzimaki. Imataitiri aajatzi owaiyaniiti pitzikatani owakira tzimayi-tatsiri, impoña pimatakiri pitzika-tani owakira pamananta-yitziri kaari pishininkatyaa. ¹³ Ontzimatyii intomisi-taanitiri apitiroiti: iinchari-niti pitzika-tani, iinchari-niti aajatzi pamanan-tani. Irootaki iñaitantyaarori piwathaki okaratzi akasiyakaa-wakaa-kari. Asi owaitaa-tyiiro iroka. ¹⁴ Iriima ikaratzi kaari totamisi-taani-tacha-niri, ontzimatyii imisitowai-tiri airo pitsipa-taari pinampiki, okantakaan-tziro ti imatiro akasiyakaa-wakaa-kari.”

¹⁵ Ikantana-kiri Pawa aajatzi Abraham: “Iroñaaka ompaitaiyaa piina Sara, tima iro ompaitan-tajyaari iroñaaka “Irisinto Pinkathari”, airo opaitaja Sarai. ¹⁶ Antaroiti nontasonka-wintiro, ari owaiyantaji iroori, intzimaji pitomi. Omaapiro nontasonka-wintairo. Oshiki inkarataji owaiyani, tzimatsi pinkatha-ritatsi-ni. Tima oshiki-piro inkantajyaa

osarintajyaari inasitajyaaro impiyotajyaa
 ikaratzi ishininkatawakaajyaa, onkimiwai-
 tajaaro iroomi inirontajii-tyaa.”¹⁷ Tyiirowa-
 naka Abraham, oiyootanaka kipatsiki, isironta-
 sirita ikantzi: “¿Kantatsima iwaiyan-takaanti
 antyasipari tzimaintsiri 100 isarintsiti?
 ¿Arima onkantaki aajatzi owaiyantaji Sara
 antyasiparotaki otzimaki 90 osarintsiti?”

¹⁹ Ikantzi Pawa: “Nokanta-tziimi naaka ari
 owaiyantaki piina Sara intzimi pitomi, iri-
 itaki pimpaitiri Isaac. Iriitaki mapirotai-roniri
 akasiyakaa-wakaari, airo nowashaan-takaa-jiri
 inkarati incharini-tajaari irirori.

²² Ikanta ithonkana-kiro Pawa ikinkitha-
 waitakaa-kiri Abraham, ari ipyaa-pitha-tanaari.

18

*Yapiitakiro Pawa ikantziri Abram: “Ari intzi-
 maki pitomi”*

¹ Ikanta apaata, isaikawaitzi Abraham
 ikyaapiintaitzi iwankothaantiki tampatzika-
 paiti ooryaatsiri, iñaakaajari Pawa anta
 inchato-masiki ipaitai-tziri Yiinkantomasi. *

² Ikanta yaminaki Abraham iñaatzii mawa
 atziri. Sintsiiini isiyanaka imonthaa-wakari,
 ityiirowa-sitawakari, yoiyotanaka kipatsiki.

³ Ikantawa-kiri: “¡Nowinkathariti! Apaata
 pawishi, ⁴ namawakimi kapichiini nijaa pinkiwa-
 kiitzityaari, pisaikimai-tyaa ontsimankira
 inchatosi pimakoryaa-waitanaki. ⁵ Tima
 naakataki pimpira-tani pariitakari iwankoki.

* **18:1** inchato-masi = encinar

Apaata naminawaki piwapaakyaari inkini pisintsiti pawisanaki.” Ikantajiitzi irirori: “Ariwí, kamiithataki.” † 6 Kyaanaki Abraham iwankothaantiki, ikantapaa-kiro iina: “¡Kooyá! Sintiini pinkantyya pamiini pankirin-tsipani, pijaikitaki onkarati mawa piwan-tapiintarori, piwitsiki ayaari pintasi-yitakiro.” ‡ 7 Isiyapainta Abraham isaiki ipira-payi, yamaki awankiri vaca, watha-tatsiri. Ipakiri inampiri, iriitaki oowosantirini sintsiini iyaari. 8 Tira apatziro awankari vaca yamaki Abraham, yamitakani niri aajatzi iyaaki othomi vaca. Iwakotaki-niri otsimankakira pankirintsi tsika isaikajiitaki ariitariri, ari iwajiitakani.

9 Ikanta ithonkakiro iwajiitakani, yokaiti ariitzinkari isampitakiri Abraham, ikantziri: “¿Tsikama piina Sara?” Ikantzi Abraham: “Osaiki inthompoina.” 10 Ikantzi ariitzinkari: “Aririka nompiyaji pasini osarintsi noñaapajiro Sara tzimaki otomi.” Kimisantaki Sara ikinkithawajiitzi Abraham, osaikaki antaki-ronta ikyaapiintaitzira owankothaantiki, itaapiitakara oimi. 11 Antyasipari-jiiitaki apitiroiti Abraham aajatzi Sara. Karatapaaki oñaawaita okooya-tantari. 12 Irootaki kaari amawitan-tanakaro osirontyya, okanta-siri-tanaki: “Tima antyasiparo-takina naaka, aajatzi ikimitakari noimi. ¿Arima onkantaki nowaiyantaji?” 13 Isampitana-kiri Pawa yoka Abraham,

† 18:5 piwapaakyaari = pan ‡ 18:6 Kantako-tachari aka “pijaikiti piwan-tapiintarori” irotaki osiyarori iwantai-tarori pairani trigo-pani okaratzi otinatzi 7 kilo. Tima mawa ijaikiitaki, tzimataiki okaratzi 20 kilo trigo-pani.

ikantziri: “¿Paitama osirontantari Sara? ¿Tima onkimisanti ari owaiyantaji okantawitaka antyasiparo-witaka? ¹⁴ ¿Tzimatsima pomirintsi-tzimo-tyaari-ni Pawa? Aririka nompiyaki pasini osarintsi nariityaami, ari noñaapajiro Sara tzimaki otomi.” ¹⁵ Okanta okimawaki Sara, antaroiti otharowa-naki, okowawitanaka omaniro ikantai-takiri, okantanaki: “Ti nosirontyaa.” Ari ikantana-kiro irirori: “Noyotaki naaka pisirontaka.”

³³ Ikanta ithonkakiro Pawa ikinkitha-waitakairi Abraham, jataji. Piyaja irirori Abraham iwankothaantiki.

19

¹ Aritaki tsitini-tzimataki, ariijiitakani Paamaariniki apiti maninkari. Isaikaminthaitzi Lot okyaapiintzi awotsi anta nampitsiki, tsika ipiyo-tapiinta-jiita atziri-payi. Ikanta iñaawakiri, isiyana imonthaa-wakari, ityirowa-sitawakari, yoiyootanaka kipatsiki, ipinkatha-tawakiri. ² Ikantawa-kiri: “¡Pinkatharí! Thami nowanko-thaantiki nonintzi pimai-motanakina. Iroka nijaa pinkiwa-kiitzityaa. Onkitaiti-tamanairika pawishi.” Ikantajiitzi iriroriiti: “Aritaki, nomayi aka.” ³ Aikiro isintsi-tatzii Lot, irojatzii ikowantana-kari ariitzinkari iyaatana-kiri iwankoki. Inkotsi-takaan-taki oshiki owaritintsi, aajatzi yatantyaariri, yakyoo-jiitakirini ariitzinkari. * ⁴ Tikira imaajiitiniita,

* **19:3** yatantyaariri = pan kaari siñatsi-niri

ipokajii-tapaaki Paamaarini-satzi, ishonkapaa-kiro pankotsi isaikajiitakira, oshiki awankariiti itsipatakari antari-konapayi, maaroni. ⁵ Ikaimapaa-kiri Lot, ikantziri: “¿Tsikama isaikika ariitapain-chari otsitiniityaaki piwankoki? Pimisitowiri, nokowatzii nomaimanitiri.” ⁶ Ari isitowana-kiri Lot ikinkitha-waitakairi atziri-payi, yasitako-piro-takiri ariitzinkari. ⁷ Ikantziri: “¡Noyompari! Paamaiyaa pantziro = kari kaaripirori. ⁸ Tzimatsi apiti nosinto tikira oñiiriita sirampari. Pikowirika aritaki nomisitowa-kimiro, irootaki pimaimaniti pantiro pinintziri awiroka. Ti noninti pimaimanitiri ariitanari nowankoki, nokaimakaan-tani inatzii.” ⁹ Kisajii-tanaka Paamajaa-risatzi ikimawakiri ikantaki Lot. Ikantawakaa-jiitanaka: “Paminiri yoka ayompari, owakira yariita irirori, ikowapaaki impira-tantapaa-kyaa.” Ikantajii-tanakiri aajatzi: “Pintainki, awirokataki nomapiroti nompasa-waitimi.” Ari itachaanka-nakiri Lot. Ipokajii-tapaaki okaakiini iwankoki, inintzi itanto-ryiuro yasitan-tarori iwanko. ¹⁰ Ari yakotanaki ariitzinkari, yakatha-tajiri Lot iminkyaa-jiri iwankoki. Yasitana-kiro. ¹¹ Ithonka ikamaraakitanaki awankari-payi aajatzi antari-konapayi. Ari yamina-mina-witaaro asitakoro pankotsi isitowan-taiyaarimi, aasijii-takarini imakori.

¹² Iñaawai-tanaki ariitzinkari, ikantziri Lot: “¿Tzimatsima pasini pishininka aka? Paanakiri pitomi-payi, pisinto-payi, aajatzi pitziniri-payi. Paanakiri aajatzi pikarajiitzi pisaiki aka

nampitsiki ¹³ Tima napirotatyiiro iroka nampitsi. Okimiwai-takaro onkaima-kaima-tatyiiimi iyaaripironka atziri-payi nampitarori aka. Irotaki ityaankan-takanari Pawa napirotiro.”

¹⁴ Ari ijatanaki Lot iñiiri itziniri-payi okasiyari irisinto-payi oimintyaari, ikantapaa-kiri: “Pisitowi nampitsiki, yapirotatyiiro Pawa.” Titzimaita inkimisanta-jiiti itziniri-payi Lot, isiyakaantzi ikantawaisita.

¹⁵ Okanta okitaiti-tzimataki, yapiitana-jiro maninkari, ikantziri Lot: “¡sintsiini pinkantyya! Tirika pinintzi pinkami iwasankitai-tiro iroka nampitsi, pisiyakairo piina aajatzi apiti pisinto.”

¹⁶ Niitsikiroini ikanta Lot ti intharokyaati, akotanaki maninkari-payi yakatha-wakotanakiri, tima itakoki iwiri Pawa yoka Lot. Ari ikimitana-kirori iina aajatzi irisinto-payi. Yookakiro intakironta nampitsi, awisakotantajyaari.

¹⁷ Aritaki saikapaaki Lot intakiroini nampitsiki, ari yapiitana-jiri maninkari, ikantziri: “Pisiyi. Apatziro piwanakiro pijati tonkaariki, airo pisaika-waitanaki niyaanki-thaki awotsi, airo paminawaitzi aajatzi pitaapiiki, pawisakotajiita.” ¹⁸ Ari yakanaki Lot, ikantana-kiri: “Airo okantzi nowinkathariti. ¹⁹ Oshiki kamiithari pantzimo-takinari, antaro pinisironka-takana piwawisaako-tajana. Kimitaka airo nomatziro nosiyi tonkaariki, aritaki nonkamaki ariitawakyaana yapiroi-tantyaarori nampitsi. ²⁰ Tzimatsi aka okaakiini, yanini nampitsi. Ari nosiyiri anta. Pisinitina nojati airo nokamanta. Tima yanini onatzii nampitsi.” ²¹ Ari ikantzi maninkari:

“Nokimakimi, aritaki nomatakiro pikowakotakinari. Airo napirotziro iyaaniini nampitsi. ²² Pijatana-kiita iroñaaka. Airo napirotzitaro nampitsi tikiramintha pariityaata tsika pisiritakaro.” Irootaki ipaitan-taitarori anta Nampichaani. ²³ Ikanta okitaiti-tamanaki, ariitaka Lot anta Nampichaani.

²⁴ Iwaryaaki Pawa paamari kitiri-moito okantapaaka anta Paamaariniki aajatzi Katsimaariniki. ²⁵ Yapirotakiri saikantarori nampitsi, imatakiro maaroni shookayi-tatsiri anta otaapiki. ²⁶ Pokawitacha iina Lot, oyaatakiri oimi, ari aminapaintzi otaapiiki, opyaanakaro tziwithantha.

²⁷ Ikanta okitaityaa-manaji, ananinka-manaka Abraham anta ikinkitha-waitakaa-kiri chapinki Pawa. ²⁸ Yaminapaaki antó otaapiki osaiki nampitsi Paamaarini, aajatzi Katsimaarini, iñaatziiro okachaa-rinkataki, okimiwakitakaro okachaatzi pomitaantsi. ²⁹ Imatakiro Pawa yapirotziro nampitsi inampiwitaro Lot. Titzimaita ipyaakotari Pawa yoka Abraham, iwawisaako-tajiri itominthori Lot yapirotajyaami irirori.

21

Itzimantakari Isaac

¹ Tima osiriki iwiro Pawa iroka Sara, mataka ikasiyakaa-karori. ² Motyaataki, monkarataka ikantaki-rori tsika-paiti intzimi. Owaiyan-takiri otomi okantawitaka antyasipari-witaka Abraham. ³ Imatakiro Abraham ipaitakiri itomi Isaac. ⁴ Ikanta imaakotapaaki 8 kitaitiri, yaanakiri

itomisi-taani-tziri, tima irootaki ikantaki-riri Pawa. ⁵ Aritaki tzimaki Abraham okaratzi 100 isarintsiti itziman-takari Isaac.

22

Iĩñaantaitari Abram impomitirimi itomi

¹ Okanta osamanitaki, inintaki Pawa iĩniro yawintaa-sirinka Abraham. Ikaimakiri ikantziri: “¡Abraham! Ari yakanaki irirori, ikantzi: “Ipaitaka, aka nosaiki.” ² Ikantzi Pawa: “Pijati Pawaitoniki, paanakiri pitakopiro-tani pitomi. Nonintzi pimpomi-tinari onkatziyiinkati ikachaa-rinka anta otzisiki tsika nookotimiro. Pinkimi-takaan-tiri iriimi atsipi-takowintyaa-mini pikaaripirota” ³ Ikanta okitaititamanaji ipiriin-tamanaka Abraham, iwitsikakiri imorani. Iriitaki intsipa-tanakyaa apiti impira-tani, itomi Isaac. Yaanaki itsima impomitan-tyaariri. Jataki tsika yookotaki-niri Pawa. ^{*} ⁴ Ari yaniitaki okaratzi mawa kitaitiri, yamina-kotapaa-kiro antó tsika yarityaa. ⁵ Ikantakiri impira-tani: “Ari pi-saikawaki aka paminiri mora. Nojatawaki naaka nontsipa-tanakyaari notomi. Aririka nomatakiro nompinkathatiri Pawa, ari nompiajiri.” † ⁶ Yaakiro Abraham tsitsi impomitan-tyaariri, yanatakaa-nakiri itomi. Yaanakiro irirori paamari, aajatzi kotsiro. Jaitijiitanakini apitiroiti. ⁷ Tikira osamaniti isampitakiri Isaac iriri, ikantziri: “Amaa.” Ari yakanaki Abraham, ikantzi: “Ipaita pinintziri notomí.” Ikantzi Isaac:

* 22:3 imorani = asno † 22:5 mora = asno

“Tzimatsi tsitsi, paamari, ¿tsikama ayika apira ampomitiri?” ‡ ⁸ Ikantzi asitariri: “¡Notomí! Iyotzi Pawa tsika yayiri ipira ampomitiri.” Aikiro ijajiitziini.

⁹ Ikanta yariitapaaka tsika yookotaki-niri Pawa, iwitsiki ipomi-pirini-minto Abraham, ipiwirika-kiro itsima. Yaakiri itomi yoosotakiri, inaryaakiri pomipirini-minto-tsiki ipiwirika-kiro itsima. ¹⁰ Iro itzinaa-witanakaro kotsiraaniki isataantyaarimi itomi, ¹¹ ikaima-kotakiri imaninkariti Pawa, ikantziri: “¡Abraham! ¡Abraham!” Akanaki irirori ikantzi: “Ipaitaka, aka nosaiki.” ¹² Ikantzi maninkari: “Airo pisatairi iintsi, noyotakimi oshiki pipinkathaziri Pawa, tima ti pinthañaa-pitha-tyaari papintziti pitomi.” ¹³ Ari yaminanaki Abraham, iñaatziiri ipiraitari yayiintaka ichiiki incha-maisiki. Yaakitziiri, iriitaki impoyii-takariri itomi, kachaaryiinka ikantaka ipomitakiri. § ¹⁴ Irootaki ipaitan-tanakarori Abraham irontá otzisi: “Ipantzi Pawa.” Arira ikantapiintaitanaki: “Impan-tapiintaiti kowityii-motairi itzisiti Pawa.”

¹⁵ Ari yapiitakiro imaninkariti Pawa isaikakira inkitiki ikaima-kotajiri Abraham, ¹⁶ ikantziri: “¡Abraham! Okantakaan-tziro ti pinthañiiaari papintziti pitomi, naaka pinkima-jaanti nopaantiki iroñaaka. Iroka nokantzi: ¹⁷ ‘Omapiro nontasonka-wintimi Naaka. Naaka shikyaa-jirini pincharinita-jyaari inkimitajyaari ishikitzi impokiro, inkimitajyaaro

‡ 22:7 apira = oisha § 22:13 piratsi = carnero

oshikitzi impaniki nijaathapyaaiki. Iriitaki
iitsinampaa-jiri-niri iisaniin-tani. ¹⁸ Iriitaki
kantakaa-jyaaroni picharini-payi intasonka-
wintantai-tyaariri maaroni nasiyitacha-niri
ishininka-tawakaiyaa kipatsiki. Okamintha
pikimisan-tajiro awiroka nokantzimiri.' ”

23

Okamantakari Sara

¹ Okaratzi 127 osarintsi añaaki Sara. ² Ari
okamajiri iroori anta ipaitai-tziro “⁴ Asitaro In-
ampitsiti”, irojatzai ipaitai-tziri “Aripiro-taarini”
saikatsiri anta Owintiniki. Antaroiti iraako-
waitakaro Abraham okamajira Sara.

24

Yaminaki Abram iinantyaari Isaac

¹ Ari mapiroataka antyasiparitaki Abraham,
oshiki itasonka-wintakiri Pawa. ² Ikaimakiri
antaripiro-taintsiri impira-tani, amininiriri
okaratzi tzimimo-tziriri. Ikantakiri: “Pairika-
chokitina”. * ³ Pinkantapirotina, pimpairyiiri
Pawa Iwawani-taitari inkitiki aajatzi kipatsiki,
airo pisinitanari notomi iinantyaaro Owintini-
sato saikatsiri aka. ⁴ Ontzimatyii pijati
nonampii-tiki, pamininiri noshininka naaka
iinantyaari.” ⁵ Ari yakanakiri impira-tani,

* **24:2** Kantako-tachari aka “Pairika-chokitina”, irootaki yami-
tari pairani ishininka-payi Abraham, yairika-choki-tawakaajiita
onkini iyotaiti omaapiro imonkaratiro okaratzi ikantawakaari.
Irootaki yairika-chokitan-tariri ishininka inkini impinkathatiri,
airo yamatawi-tziri. Ti isinitiri yairika-chokitiri pasini-satzi kaari
iñaapiintzi irirori.

ikantziri: “Airorika onintzi ompoki mainaro, ¿tsikama nonkantyaaka? ¿Naanakirima pitomi pinampii-tiki pipoñaaka pairani?” ⁶ Ikantzi Abraham: “Airo, okantzi payinari notomi anta. ⁷ Tima Pawa, Iwawanitari inkiti-satzi, amajanari pairani iipatsitiki asitanari, iipatsitiki aajatzi nocharini. Ikantakina pairani: ‘Ari nompajiri iroka kipatsi inkarati pincharini-tajyaari.’ Tima irootaki ikasiyakaa-kinari, aritaki intyaan-takimi imaninkariti, tsipatyaa-miniri pamantyaari kooya iinantyaari notomi. ⁸ Airorika onintzi oyaatimi kooya, pimonkara-tzimaitakaro nompira-takamiri naaka. Titzimaita noninti payinari notomi anta.” ⁹ Imatakiro impirantani, yairika-chokitakiri Abraham, ikantaki: “¡Omaapiro nowinkathariti! Airo namatawi-tzimi, aritaki nantakiro okaratzi pikantaki-nari.”

¹⁰ Ikoyaana-kiro tzimimo-tziriri ompiratariri, irootaki impasitan-tyaari. Yaanaki ¹⁰ ipira ikyaakoi-tari, jataki inampitsitiki Nacor ipaitaitziro Osampanaaki anta Tonkariniki. † ¹¹ Ikanta yarii-tzimataka nampitsiki, imakoryaa-kaapaa-kiri ipira-payi osaiki nijaatinka. Aritaki tsitiniityaaki, irootaintsi intityaa ooryaatsiri opokapiin-tzira kooya-payi ayi nijaa. ‡ ¹² Amanapaaki, ikantzi: “Pawa, Iwawani ompiratanari Abraham, awiroka kantakai-yaaro-niri omatantyaari nonintziri, pinisironkatiri ompiratanari. ¹³ Ari nosaikawaki aka ikaapiin-taitzi, tsika opokayitzi awankaropayi ayi nijaa. ¹⁴ Awiroka kantakai-yaaro-niri aririka

† 24:10 ikyaakoi-tari = camello ‡ 24:11 ipira-payi = camellos

nonkantakiro aparoni mainaro: ‘Pisinitinaro piyowitziti nirawakiita nijaa.’ Onkantanaki iroori: ‘Pirawaiti. Kantatsi nompiri nijaa ikyaakoi-tari-payi.’ Irootaki mainaro pikowakaa-kiriri pimpira-tani Isaac. Ari noyotiri pitakotari ompiratanari.” §

¹⁵ Tikira ithonkiroota yamani, pokapaaki aparoni mainaro anatakiro oyowitziti oshimpaki. Irootaki Rebeca irisinto Betuel. Tima yoka Betuel iriitaki otomi Milca iwaiyan-takaa-kirori Nacor iririntzi Abraham.

¹⁶ Kamiithaanto onatzi Rebeca, titzimaita oyotiri sirampari. Oirinkapaaka nijaatinkaki, okaapaaki nijaa, iro ompiyana-kimi. ¹⁷ Ari isiyasi-tawakaro ompirataari, ikantapaa-kiro: “Pimpina kapichiini nijaa payiri piyowitzitiki nirawa-kiita.” ¹⁸ Okantzi iroori: “Pirawaiti nowinkathariti.” Sintsini owayiitana-kiro oyowitziti, oitakiri nijaa airika-kotaki-niri.

¹⁹ Ithonkakiro iraki nijaa ompirataari, okantana-kiri Rebeca: ‘Jiwari! Naawaki pasini nijaa nompiriri ikyaakoi-tari-payi, irojatzi irantakyaa maaroni irirori.” * ²⁰ Intsipayini osiyapainta okai nijaa osakiro yirapiintzi piratsi, oshiki opiyapiyataka, ojaikitaki-niri irajiititiri ikyaakoi-tari-payi. † ²¹ Ari yaminamintha-takiro ompirataari tikatsi inkantiro, tima ikowatzii iyoti iriirika Pawa kantakaa-rori omatantakari iñaakiri. ²² Ikanta thonkaka irajiitaki ipira, inosikana-kiri iwitsikai-tziri

§ 24:14 ikyaakoi-tari-payi = camellos * 24:19 ikyaakoi-tari-payi = camello † 24:20 ikyaakoi-tari-payi = camellos

ooro, pinapiro-tachari. Ithatakiniro okirimasiki. Ipakiro apiti omatyaari akoki, pinapiro-tachari aajatzi. ‡²³ Ikantana-kiro: “Pinkantina, ¿Ipaitama asitamiri? ¿Antitachama iwanko nomayi-motimi nontsipa-tyaari nokarajiiitaki?”²⁴ Okantanaki iroori: “Naakataki irisinto Betuel, owaiyan-tani Milca irisinto Nacor.”²⁵ Tzimatsi tsika pimaajiiti, tzimatsi aajatzi oshiki iyaari pipira-payi.”²⁶ Ari ityiirowa-naka ompirataari, ipinkatha-tanakiri Pawa.²⁷ Ikantanaki: “Kimosiri-wintaari pinatzi Pawa, Iwawani ompiratanari Abraham, ti pamatawi-tiri pinisironka-tani ompiratanari. Awiroka amakinari aka noñaantaka-rori iwanko ishininka-thori.”²⁸ Ti osaikanaki Rebeca, osiya-piro-tanakityaa owankoki osaiki oniro, okamantapaa-kiro.

²⁹ Tzimatsi oyaariri Rebeca ipaita Labán, iri-itaki siyanainchari ikaapiin-taitzira nijaa iñiiri atziri.³⁰ Tima iñaawakiri othataniki okirimasiki aajatzi omarintsi iwitsikai-tziri ooro omayitakari iritsiro akoki, ikimawakiro aajatzi okamantan-tapaa-ki ikantaki-rori ompirataari. Ikanta yariitapaa-kari Labán impira-tani Abraham isaikakaakiri ipira-payi ikaapiin-taitzira.³¹ Ikantapaa-kiri: “Pimpoki itasonka-wintani Pawá. ¿Ipaitama pisaikantari intyaatsikaini? Tzimatsi tsika pimaapaaki, tzimatsi aajatzi tsika

‡ **24:22** Kantako-tachari aka “pinapiro-tachari,” irootaki ikantai-tziri pairani “kashitani siclo”. Irijatzi ikantai-tajiri iroñaaka ikaratzi itinatzi 6 gramo. Kantako-tachari aka “pinapiro-tachari aajatzi,” irootaki ikantai-tziri pairani “10 siclo.” Irijatzi ikantai-tajiri iroñaaka ikaratzi itinatzi 100 gramo.

piwapaakiri pipira-payi.”

³² Ari ijatanaki ompirataari anta pankotsiki. Iwayiitaarantawakiri Labán ipira-payi ompirataari, ipakiri iyaari. Ipoñaa yamaitakiniri nijaa ariitzinka-ripayi inkiwa-kijiityaari.

³³ Ikanta ipaitawa-kiri iwapaakyaari, ikantanaki impira-tani Abraham: “Airo nowitzita airorika nokaman-tzimirot nokowiri.” Ikantanaki Labán: “Intsityaa pimatirot.”

³⁴ Ikantzi ompirataari: “Naakataki impira-tani Abraham. ³⁵ Antaroiti itasonka-wintakiri Pawa ompiratanari, oshiki yashaaran-takaa-kari, tzimatsi ipira-payi, iiriikiti, ooro, ikyaakoi-tari-payi, tzimatsi oshiki yatziriti impirataro, tzimatsi aajatzi oshiki kooyapayi. §

³⁶ Ari okimitzi-takari Sara okantawitaka antaro-konataki, owaiyantaji otomi. Iriitaki yasitakaa-jyaari ompiratanari okaratzi tzimomotziriri. ³⁷ Tima inintatzi ompiratakana-nari nomonkara-piro-tiniri, ikantaki-nari: ‘Airo pisinitanari notomi inantyaaro Owintini-sato saikatsiri aka. ³⁸ Apatziro pijatasitiri ishininkathori asitanari, pamininiri notomi awankaro noshininkapayi naaka. Tima irootaki kamiithatatsiri inantyaaro.’

³⁹ Nokantanaki naaka: ‘¡Nowinkathariti! Aamaasityaa airo onintzi oyaatina mainaro. ¿Tsika nonkantyaaka?’

⁴⁰ Ikantana-kina irirori: ‘Tima kamiitha nokantzimo-takari Pawa, aritaki intyaantakimi imaninkariti intsipatyaami pijati, ari omatakyaa okaratzi nokantaki-miri. Aritaki pamaki kooya inantyaari notomi, ishininka-

§ 24:35 ipira-payi = yoishati, ivaca-ti; ikyaakoi-tari-payi = camellos, asnos

thori asitanari. ⁴¹ Airorika inintzi noshininka-thori impimiro irisinto, pimonkara-maitakaro awiroka nompira-takamiri'. ⁴² Ikanta nariitaka ikaapiin-taitzi, namanakiri Pawa Iwawani ompiratanari, nokantziri: 'Omaapiro-rika pinisironkatana pimatakainaro nonintziri aka. ⁴³ Tima saikakina ikaapiin-taitzi, nonintzi pimatakainaro iroka mainaro pokaintsiri ayi nijaa, aririka nonkantawa-kiro: "Pimpina kapichiini nijaa piyowitzitiki, nirawakiita", ⁴⁴ aririka akanakina, onkantina: "Pirawaki, ari naaki pasini nompiriri pipira-payi irawakiri irirori", irootaki iroka kooya ikowakaa-kiriri Pawa itomi ompiratanari.' ⁴⁵ Tikira nonthonkiroota namani, noñaawakiro opokaki Rebeca anatakiro oyowitziti oshimpaki. Oirinkapaaka nijaatinkaki, okaapaaki. Ari nokantziro: 'Pimpina pinijaati nirawakiita.' ⁴⁶ Sintiini owayiitana-kiro oyowitziti, okantana-kina: 'Pirawaki, aritaki naaki pasini irawakiri aajatzi pipira-payi.' Opakina nijaa nirawakiri, opitakari aajatzi nopira-payi. * ⁴⁷ Ari nosampi-tanakiro, nokantziro: '¿Ipaitaka asitamiri?' Okantzi iroori: 'Naakataki irisinto Betuel itomi Nacor owaiyani Milca.' Ari nokyaan-takaa-karo thatanintsi okirimasiki, nomatan-takaro akoki omarintsi-payi. ⁴⁸ Ari notyiirowa-nakari nopinkatha-tanakiri Pawa, nopanthaa-wintanakiri Iwawani ompiratanari Abraham, iriitaki amakinari nariitan-takari iwankoki ishininka-thori, namininiri iina itomi. ⁴⁹ Nonintzi pinkantina kamiitharika inintziri

* **24:46** pipira-payi, nopira-payi = camellos

ompiratanari, tirika onimotimi pinkantina noyotan-tyaari ompaityaa nantiri.”⁵⁰ Ikanta Labán aajatzi iriri Betuel, ikantanaki: “Iriitaki Pawa kantakaa-rori, tikatsi nonkanti naaka.⁵¹ Jiiroka Rebeca, paanakiro. Irootaki iinantyaari itomi ompiratamiri, irootaki inintakiri Pawa.”⁵² Ikanta ikimawaki impira-tani Abraham, oiyootanaka kipatsiki ityiirowa-naka ipinkathatanakiri Pawa.⁵³ Imisitowana-kiro yamayitakiri iwitsikai-tziri ooro, kiriiki, kithaarin-tsipayi. Ipakiro maaroni Rebeca. Ipasitakari oyaariri aajatzi oniro.⁵⁴ Owaajitaka iroñaaka ompirataari, irawaijiitaki itsipatari oyaatariri. Maajitaki. Okanta okitaiti-tamanaki, ipiriin-tamanaja, ikantanaji ompirataari: “Jiwarí! Irootaintsi nompiyaji iwankoki ompiratanari.”⁵⁵ Titzimaita inintzi iyaariri Rebeca aajatzi iniro, okantanaki: “Apaata ojatzi niintsiti, nonintatzii omaanaji onkarati 10 kitaitiri. Irojatzi oyaatan-tanakyaamiri.”⁵⁶ Ikantanaki ompirataari: “Airo pisamanitakaana, iriitaki Pawa kantakaa-karo nariitanakari aka. Ontzimatyii nompiyi iwankoki ompiratanari.”⁵⁷ Ikantajii-tanaki irirori: “Thami ankaimiro iroori, ankimiro tsika okantzi.”⁵⁸ Ikaimai-takiro Rebeca, ari isampitaitakiro, ikantai-tziro: “¿Pinintzima piyaatanakiri ompirataari?” Akanaki iroori, okantzi: “Jii, nonintzi noyaatanakiri.”⁵⁹ Ari isinitanakiro Labán ojati iritsiro Rebeca ontsipatanakyaaro aamaakowin-tapiintarori pairani ainiro iintsitapaaki. Oyaatanakiri impira-tani Abraham itsipatanakiri ikaratzi oyaayitakiri.

⁶⁰ Iwithatawaaro oyaariri, ikantawa-jiro:

Pijati chooki,

Onkamintha iriniro-tyaami oshiki atziri.

Onkamintha yaapitha-tajiri piwaiyani-payi inampi-payi ikisaniin-tani. ⁶¹ Ari okyaakotanakari Rebeca ipiraitari otsipatanakaro ompira-tanipayi aamaakowin-takarori pairani, oyaatana-kiri impira-tani Abraham. Imatakiro ompirataari yaanakiro Rebeca, piyanaja. †

⁶² Aritaki ariitzimataja irirori Isaac ipoñaajaro nijaatinkaki ipaitai-tziro “Añaani-tatsiri Ñaakinari”, inampiitiki irirori ipaitai-tziri Piryaaariniki. ⁶³ Iyaatzii irirori yaniwaitzi tsitinii-tiini. Ari yaminaki antó, iñaatziiri ipokayitaji ipira-payi ikyaakoi-tari. ‡ ⁶⁴ Ari okimatzi-takari Rebeca aajatzi, aminaki antó oñaakiri Isaac, ayiitanaki. ⁶⁵ Osampitana-kiri ompira-taari, okantziri: “¿Itzimika yonta pokaintsiri?” Ikantanaki ompira-taari: “Iriitaki ompiratanari.” Ari aanakiro omanthaki, opasika-poro-pitha-tanakari. ⁶⁶ Tima ariitaja ompira-taari, ikamantapa-jiri Isaac okaratzi yantakiri tsika ijataitzi. ⁶⁷ Ari yaanakiro Isaac iroka Rebeca owankothaantiki irinironi, iinantakaro. Antaroiti yitakotakaro. Irootaki oimosirinka-pajiriri okamajira iriniro.

25

Ikamantajari Abram

† 24:61 ipiraitari = camello ‡ 24:63 ipira-payi = camello

⁷ Tima okaratzí 175 osarintsi yañaaki Abraham. ⁸ Kamiitha ikamaji Abraham aakiri yantyasiparinka. *

¹¹ Okanta ikamajira Abraham, itasonkawintakiri Pawa Isaac. Inampitaaro Isaac ikaapiin-taitzi nijaa ipaitai-tziri “Añaani-tatsiri Ñaakinari.”

Itzimantakari Isaac aajatzi Esaú

²¹ Tima ti onkanti owaiyanti Rebeca, irootaki yamana-kotantaka-rori Isaac ikowako-tziri Pawa. Ikimakiniri yamanani Pawa, motyaataki Rebeca. ²² Okanta okimakiri Rebeca yaatzikawakaa iintsiti omotyaaki, okanta-sirtzi: “Tima oshiki nokimaatsitakari iroñaaka, aririka onkantyaari apaata, ¿ipaitama nañaantyaari?” Jatanaki amaniri Pawa onintzi oyoti ipaita antiri.

²³ Ikantziro Pawa:
Pimotyaatatziiri apiti shininka-tawakaacha-niri, Apiti oshiki-tatsi-niri maimani-tawakaacha-niri. Sintsi inkantyaa aparoni, iriima pasini airo-machiini,

Iriitaki ompiratan-tachaniri iyaapitsi, impiratyaari itarori itzimi. ²⁴ Okanta

omonkarataka ontzimanintan-tyaari Rebeca, owaiyan-takiri otsipaa-niriiti.

²⁵ Itapaaka-rori itzimi kitisirinkari maaroni iwathaki, ithonka iwitzitaki. Irootaki ipaitan-takariri “Witzintzi”.

Tima iroka wairontsi Witzintzi, irootaki ikantai-tziri iñaaniki pairani irirori “Esaú”. ²⁶ Ikanta itzimapaaki yojatakirira

* **25:8** ikamaji = itsipa-siri-tapaari ishininka-payi

pasini, airika iwakiri iitziki itapaaka-rori itzimi. Irootaki ipaitan-takariri “Airika-kiitzitantaniri”. Tima iroka wairontsi Airika-kiitzitantaniri, irootaki ikantai-tziri iñaaniki pairani irirori “Jacob”. Tima tzimaki 60 isarintsiti Isaac owaiyan-tantakariri Rebeca.

Inintaki Esaú inkimitakaiyaari Jacob iriitakimi ityaaroni intzimi

²⁷ Ikanta apaata antarijiitaki iintsi-payi. Antawairintzi inanaki Esaú, kominthantzi inaki aajatzi. Iriima Jacob apatziro onimowaitziri irirori, yasi iwiro isaiki iwankothaantiki iriri.

²⁸ Oshiki yitakotakari Isaac yoka itomi, Esaú, tima oshiki iwakota-tapiinta-kari iyominthani. Irooma Rebeca otakopiro-tani owiri iroori Jacob.

²⁹ Okanta apaata, isaiki Jacob ikotsiwaitzi, ari yariitaari Esaú ipoñaajaro yantawairiki, makotaki. ³⁰ Ikantapaa-kiri: “¡Iyí! Pimpina kapichini kityonka-pathari pikotsiri, aatyina notashi.” (Irootaki owaitakaan-tziriri “Kitisiri” yoka Esaú)

† ³¹ Ari ikantzi Jacob: “Pitawakyaaro awiroka pinkimi-takaan-tina naakami ityaaro-niri nontzimi.” ³² Ari ikantzi Esaú: “¡Aatyina notashiwí! Ti nomiraawintiro naaka nitawitakaro notzimaki.” ³³ Aikiro isintsi-tanakitzii Jacob, ikantziri: “Intsityaa pinkanta-pirotina iyí.” Ari inintanaki Esaú inkimi-takai-yaari Jacob iriitakimi ityaaroni niri intzimi, iriitaki ayiro-niri apaata maaroni

† **25:30** Tima iroka wairontsi kitisiri, irootaki ikantziri iñaaniki irirori “Edom”.

tzimimo-tziriri iriri. ³⁴ Irootaki ipantaka-riri Jacob iwariti iririntzi, Esaú, ipitakari aajatzi yantantariri. Ikanta ithonkakiro iwaka Esaú, iranaki imiri. Katziyanaka, jatanaji. Ti imiraawin-tiro okaratzi ijiwawitakara itzimaki. ‡

26

Ikasiyakaitziriri Isaac

² Ari iñaakaari Pawa Isaac, ikantakiri: “¡Isaac! Airo pikinanaji Apitantoniki. Pinampitajyaaro tsika nookotimiro. ³ Pisaiki aka pinkimi-tyaari kinakina-waitaniri. Tima aritaki ankarati asaiki, ari nontasonka-wintakimi. Aritaki nompakimiro maaroni iroka kipatsi, irootaki yasitajyaari apaata inkarati pincharinitajyaari. Ari nomonkara-tajirori aka okaratzi nokasiyakaa-kiriri pairani piri Abraham. ⁴ Aritaki noshikyaa-kimiri inkarati pincharinitajyaari, inkimitajyaari ishikitzi impokiro inkitiki. Iriitaki nasitakaa-jyaari maaroni iroka kipatsi. Iriitaki kantakaa-jyaaroni picharini-payi intasonka-wintantai-tyaariri maaroni nasiyitacha-niri ishininka-tawakaiyaa kipatsiki. ⁵ Tima imonkara-takiro pairani piri Abraham okaratzi nokantziriri. Ikimisan-takina nompiratariri, imatakero nokantakaan-tani, nowinkakaan-tani, aajatzi okaratzi noyomitaayitziriri.”

27

Itasonkawintaitakiri Jacob

‡ 25:34 ipitakari = lentejas; yantantariri = pan

¹ Aritaki antyasiparitaki Isaac, ti yokichaa-tapaji. Ikaimakiri yantariti itomi, ikantakiri: “¡Notomí!” Ikantzi Esaú: “¿Ipaita Apaá? Aka nosaiki.”

² Ikantzi Isaac: “¡Notomí! Aritaki antyasiparitakina, aamaasityaa irootaintsi nonkami. ³ Nonintzi piyati pinkin-taitina posinirintzi. ⁴ Pinkotsi-takinari, posini inkantyya nonintziri, pamakinari nowawakyaata. Ari noyomitaa-najimi tikira nokamana-kiita, onkini intasonka-wintaitimi.”

⁵ Kimaki iroori Rebeca ikantziriri itomi, Isaac. Ijaminthaitzi Esaú yaminaminatzi posinirintzi impiriri asitariri, ⁶ okantakiri Rebeca pasini otomi, okantziri: “¡Notomí! Nokimakiri piri ikinkitha-waitakairi pirintzi Esaú, ikantziri: ⁷ ‘Pinkin-taitina posinirintzi pinkotsitinari, kamiitha imposiniti inkini noyaari, ari noyomitaa-najimi tikira nokamana-kiita onkini intasonka-wintimi Pawa.’ ⁸ ¡Notomí! Pikimiisatina okaratzi nonkantimiri.

⁹ Pijati pairikaiti apiti awankiri apira, pamakinari, nonkotsi-tiniri piri tsika ikanta iñaamatari irirori. *

¹⁰ Awiroka aanakini-rini iwawakyya. Ari iyomitai-miri tikira ikamanakiita intasonka-wintaiti-miita awiroka.” ¹¹ Ikantana-kiro Jacob iriniro: “Tima witzintzi inatzii iyi, irooma naaka ti nowitziti. ¹² Aritaki iyotawakina apaa aririka impampi-tawakina, ari inkinkithasiritakyya nothainka-tziiri, ampinaa-sityaa iyomitawityaana intasonka-wintaitina, añaatyii oshiki

* 27:9 apira = cabra

imishatina.” ¹³ Okantana-kiri iriniro: “¡Notomí! Naaka imishati piri. Pantiro awiroka nokantakimiri, pamakinari apiti apira.” ¹⁴ Jatanaki Jacob ipiyotaka ipira-payi, yamakiniro iriniro. Onkotsi-tawakiri iroori tsika ikanta oyotziro iroori iñaamatari Isaac. ¹⁵ Aakiro iroopirori iithaari antariti otomi iwiro pankotsiki, okithaatakiri Jacob. ¹⁶ Okyaan-takaa-kari imisina opira irakoki, aajatzi ikintsiki tsika ti iwitziti. † ¹⁷ Oyiitakiri onkotsi-takiri, opakiri otomi Jacob otsipataa-kiro yatantyaariri. ‡

¹⁸ Ari yaakotana-kiro Jacob isaikaki iriri, ikantapaa-kiri: “¡Apaá!” Ikantzi Isaac: “¿Tsika pipaitaka awiroka notomi?” ¹⁹ Ikantzi Jacob: “Naakataki Esaú pantariti pitomi. Nomatakiro okaratzi pikantaki-nari. Pimpiriinti, piyaa noyintani, piyomitánaina intasonka-wintantaityaanari.”

²⁰ Ikantzi Isaac: “¿Okatzimaitaka pikintapaintzi posinirintzi?” Ikantzi Jacob: “Tima ikantakaa-karo Pawa pipinkatha-tapiintziri, irootaki noñaan-tapaintari sintsiini.” ²¹ Ari ikantzi Isaac: “Pimpoki okaakiini nompampitawakimi, noyotan-tyaamiri awiroka-rika Esaú.” ²² Pokapaaki okaakiini Jacob impampitawakiri. Ikantzi Isaac: “Iriiwaanti-waitaki iñaawaitzi Jacob, irooma irakosampiki Esaú inatzii.” ²³ Ti iyotawakiri, tima iwitzipakotatzii iriiwaitaki Esaú. Irootaki iyomitantanaka-riri onkini intasonka-wintaitiri. ²⁴ Yapiitana-kiri isampitziri, ikantziri: “¿Omapirotatyaa awiroka

† 27:16 opira = cabra ‡ 27:17 yatantyaariri = pan

Esaú?” Ari ikantzi Jacob: “Jii, naakataki.”
 25 Ikantanaki iriri: “¡Notomí! Piyii-tinari
 piyominthani nowawakyaata, ari noyomitanai-
 miri onkini intasonka-wintaitimi.” Iyii-takiro
 Jacob owaritintsi ipakiri iriri. Yamakiniri aajatzi
 irawakiri. Iwawakaro Isaac, iraki imiri aajatzi.
 §

26 Ikantzi Isaac: “Pimpoki okaakiini notomi,
 pintsitokyaana.” * 27 Ikanta itsitoka-paakari
 Jacob iriri, yasankawakiri iithaariki. Iyomita-
 kiri intasonka-wintaitan-tyaariri, ikantziri:
 Irootaki isankaani notomi.
 Okimiwai-takaro osankaani owaantsi itasonka-
 wintziri Pawa.

28 Inkamintha Pawa owaryaa-piintaji-miro-niri
 inkani,
 Irootaki onkithoki-piro-tantajyaari pichocho-
 tipayi.
 Aajatzi onkantajyaa piwanki-ripayi, aajatzi
 okaratzi pimiritari. †

29 Inkamintha intzimaji pimpira-waitani,
 Irootaki impinkatha-tantyaamiri poñaayi-
 tachari pasiniki nampitsi.
 Pijiwayi-tairi pirintzi-pirotari awiroka,
 Oshiki impinkathai-taimi irirori.
 Intzimi-rika mishataji-mini awiroka, aritaki
 imaitajiri irirori.
 Iriima inkarati kimosiriwinta-jiitii-mini awiroka,
 aritaki inkimii-tairi irirori.

§ 27:25 imiri = vino * 27:26 pintsitokyaana = pintho-porotina

† 27:28 piwankiri = trigo; pimiritari = vino

³⁰ Ikaratakiro Isaac iyomitaa-kiri itomi Jacob onkini intasonka-wintaitiri. Iro isitowana-kitzii Jacob isaikira iriri, ariitapaaka Esaú ijatzi yamini posinirintzi. ³¹ Ikotsitaki aajatzi irirori owaritintsi, yamakiniri iriri, ikantapaa-kiri: “¡Pimpiriinti, Apaá! Piyaa iyintani pitomi, piyomitairi intasonka-wintaitan-tyaariri.” ³² Ari ikantanaki Isaac: “¿Tsikama pipaitaka awiroka?” Ikantzi: “Naakataki Esaú, pantariti pitomi.” ³³ Antaro oimiraana-kiri Isaac, ikantanaki: “¿Tsikama ipaitaka itakarori ipokaki amakiniriri iyintani, nowakari tikira pariityaata awiroka? Noyomitaa-kiri, tasonka-wintaari inanaki irirori.” ³⁴ Ikanta ikimawakiro Esaú ikantakiri iriri, okatsi-tzimo-niintana-kiri, antaroiti iraawai-tanaka, ikantanaki: “¡Apaá! Piyomitanaina aajatzi naaka, intasonka-wintaitinaata.” ³⁵ Ikantanaki Isaac: “Yamatawi-takina pirintzi, noyomitaa-kiri irirori, tima awirokawitaka intasonka-wintaitimi.” ³⁶ Yakanaki Esaú, ikantzi: “Irootaki owaitakaan-tziriri Airika-kiitzitantaniri, tima apiti yaapithatakina. Itakaro yayitaki-naro nitantaka-rori notzimi, iroñaaka yayitaki-naro piyomitanai-narimi intasonka-wintaitan-tyaanari. ¿Airoma okantzi piyomitaina naaka?” ³⁷ Ikantzi Isaac: “Aritaki nomatakiri pirintzi Jacob ijiwataimi, iriitaki ompiratajyaa-ri-niri pincharini-tajyaari awiroka, noshikyaa-jiniri iwankiri, aajatzi imiri-payi. ¿Tikatsi nonkantajimi awiroka notomi?”
 ‡ ³⁸ Aikiro ikantana-kitzii Esaú: “¡Apaá! ¿Aparonima okaratzi piyomitaanti? Papiitiro,

‡ 27:37 imiri = vino, iwankiri = trigo

intasonka-wintaiti-naata naaka.” Yapiitana-kiro iiraawaita.

³⁹ Ikantzi Isaac:

Pinampi-tajyaaro intaina,

Airo pinampi-taaro otsinka-patha-tapajira
kipatsi,

aajatzi airo pinampi-taaro tsika ti omparyaapaji
inkani.

⁴⁰ Piwisa-minto pimpiya-wintantajyaari.

Impira-waitajyaami pirintzi.

Irooma aririka piriipirotaji awiroka apaata,

Aritaki pisaikasiwai-tajyaa.

Siyaka Jacob

⁴¹ Ari yitanakaro Esaú ikisaniin-tziri iririntzi, okantakaan-tziro ikaminaa-kiri iriri intasonka-wintaitiri irirori. Ikanta-siri-tanaki: “Aririka inkamaki apaata apaa, aritaki nowajiri iyi.”

⁴² Oyomaitaka Rebeca ipaita ikinkithasiritari Esaú, okaimakaan-takiri Jacob, okantakiri: “Ikowatziira pirintzi inkisawin-tajyaa, iwatyiimi.

⁴³ Pinkimisantina notomi nonkantimiri. Pi-jati intaina Awotziniki, ari isaiki anta pikonkiri Labán. ⁴⁴ Osamani pisaika-waiti anta awisawajita itaa imasirinka pirintzi. ⁴⁵ Impyaako-tawajiroota okaratzi pantakiri. Tima aritaki nonkaman-tajimi pimpiyan-tajyaari. Ti noninti impya-asityaa apiti notomi.” ⁴⁶ Okantakiri Rebeca oimi: “Oshiki nosamasiryaa-karo Tharowan-taari-nisato asitarori onampi aka iina Esaú. Irojatzi-rika Tharowan-taari-nisato iinantyaari aajatzi Jacob, aritaki nonkama-pitha-takiro.”

28

¹ Ikanta Isaac ikaimaikiri Jacob, iyomitaakiri intasonka-wintai-tantyaariri, ikantziri: “Airo pinantaro Owintini-sato.

² Pijati Owintinitzi Tonkaarini, inampiitiki picharinini Betuel, payi anta irisinto pikonkiri Labán. ³ Iriitaki tasonka-winti-miniri Sintsi-pirori Pawa, ishikyaaaji-miri piwaiyani-payi, iriitaki inasiyi-tajyaaro-niri ishininkatawakaiyaa tsika-rikapayi. ⁴ Irijatzi tasonkawintaji-miniri awiroka, aajatzi inkarati pincharini-tajyaari, tima irootaki ikasiyakakiriri pairani picharinini Abraham, pasitajyaaro maaroni kipatsi tsika asaikaki iroñaaka.”

⁵ Ityaantakiri Isaac itomi, yoka Jacob, iwankoki irikonkiri Labán isaiki anta Owintinitzi Tonkaarini. Yoka Labán, iriitaki irikonkiri Jacob oyaariri Rebeca, iriitaki itomi Betuel Tonkaarini-satzi. Tima iroka Rebeca, irootaki iriniro Jacob aajatzi Esaú.

⁶ Iñaakowintakiri Esaú iyomitai-tziri Jacob intasonka-wintaitan-tyaariri, ityaantaitakiri Owintinitzi Tonkaarini yayi iina. Iñaakowintaakiri aajatzi Esaú iririntzi iyomitairi iriri airo yaantaro Owintini-sato.

⁷ Iñaakiri aajatzi Esaú ijatanaki iririntzi, Jacob, ikinanakiro Owintinitzi Tonkaarini, imatakiro okaratzi ikantaki-riri iriri.

⁸ Antaroiti ikinkithasiri-waitanaka Esaú, tima ti onimotiri iriri inantakaro apiti Owintini-sato.

⁹ Jataki Esaú isaiki Ismael, iriitaki itomi Abraham, icharinini. Yaakiro Esaú irisinto Ismael paitachari Mahalat irinto Nebaiot, okantawitaka otzimi apiti iina, Owintini-sato.

Imisiwaitaki Jacob Pawapankoniki

¹⁰ Tima aritaki jatanaki Jacob, ipoñaakaro Kanta-piro-jaariki ijatiro Awotziniki. ¹¹ Ikanta iwiraaka niyaanki-thaki awotsi, ari imaapaaki tima tsitini-tanaki. Inosikaki mapi, itziinatakaro, maanaki. ¹² Ari imisiwai-takiri, iñaaki atiiim-intotsi okinapaa-kiro inkitiki ayiitapaaki kipatsiki. Tzimatsi maninkari-payi ayijii-tatsiri, pasini atijii-tatsiri.

¹³ Iñiitakari aajatzi Pawa ikatziyaka okaakiini, ikantziri: “Naakataki Pawa, Iwawani picharini Abraham, aajatzi piri Isaac. Aritaki nasitakaa-jyaamiro iroka kipatsi, ari nonkimitaa-kiriri aajatzi pincharini-tajyaari yasijii-tyaaro iroka kipatsi tsika pinaryaaka.

¹⁴ Inkimitajyaaro pincharini-tajyaari oshikitzi kipatsi-pani. Inthonkyaa inampitajyaaro katonko aajatzi kiriinka, isitowa-piintzi ooryaatsiri aajatzi ikyaapiintzi. Tima awiroka aajatzi inkarati pincharinin-tajyaari, awirokaiti kantakai-yaaro-niri nontasonka-wintantajyaariri maaroni nasiyitachari ishininka-tawakaa-jiita aka kipatsiki.

¹⁵ Naakataki tsipa-tapiintaka-miri, aritaki nonkimpyaa-wintakimi tsika-rika pinkinayiti. Aritaki nomatakiro noipyaaajimi aka pisaikaki. Ontzimatyii nomonkaratiro okaratzi nokantakimiri, airo nookimi.” ¹⁶ Ari isaakitanaki Jacob imisiwaitzi, ikanta-siritzi: “Omaapiroma isaiki Pawa aka, ti noyowityaa.” ¹⁷ Antaroiti oimiraana-kiri, ikanta-siritzi: “Tasorintsi-patha onatzii aka. Irootaki iwanko Pawa. Iroowaitaki okyaapiintzi awotsi ajatantyaari inkitiki.”

18 Ikanta ipiriin-tamanaka Jacob okitaityaaki, yaakiro mapi itziito-takari, ikatziya-thantha-tanakiro. Isaitan-tanakaro yiinkantsi, irootaki owaitakaan-tzirori tasorintsi-patha. 19 Tzimawi-tacha anta nampitsi ipaitawitaitaro Tirimpyaarini, iwanajiniro pasini owairo, ipaitana-jiro Pawapankoni. 20 Ari iñaawai-tanaki Jacob, ontziman-tyaari inkasiya-kaiyaariri Pawa, ikantanaki: “Aririka intsipatapiintyaana Pawa, aririka inkimpoyaa-wintina tsika-rika nonkinayiti, aririka impina noyaari aajatzi nonkithaa-yityaari, 21 tikatsi-rika awishimotina-ni, nompiyaji-rika kamiitha iwankoki asitanari, aritaki niriipiro-wintajiri nowawani-tajyaari Pawa. 22 Iroka mapi nokatziya-thantha-takiri, iwanko Pawa onatyii.” Ari yamananaki, ikantzi: “¡Pawá! Onkarati pasitakai-yaanari naaka, aritaki noipyaaajimi kapichiini.” *

29

Jataki Jacob Awotziniki

1 Aikiro ijatatzii Jacob yaniitzi, ariitaka iipatsitiki nampithajiiitaroni isitowa-piintzi ooryaatsiri. 2 Ikanta yariitapaaka owaantsiki osaiki nijaa ikaapiin-taitziri, iñaapaaki oshiki piratzi irajiiitziini nijaa, mawa inasitaka ipiyojiitaka. Antaroiti onatzi mapi itatakoi-tantarori nijaa. * 3 Ari ipiyojiitakani

* **28:22** Kantako-tachari aka “kapichiini” osiyawaitaro impajai-rikami Pawa 10 apira, ontzimatyii aipyaaaji-niri aparoni. Ari ankimitai-rori maaroni impayitajiri, otzimatyii aipyaaaji-niri aparoni okaratzi ipakairi. * **29:2** piratzi, ipira = oisha

aamaakowin-tariri ipira-payi, yaapitha-tawakaaro yasitakotantarori nijaa. Aririka inthonka-kiro irakairi ipira-payi, aajatzi yasitako-tanajiro nijaa. ⁴ Isampitapaa-kiri Jacob aamaakowin-tariri ipira, ikantziri: “¿Tsikama pipoñaaka awiroka ashininká?” Ikantajiitzi irirori: “Awotzini-satzi nonajiitzi.” ⁵ Yapiitana-kiri isampitziri: “¿Piñiirima awiroka Labán itomi Nacor?” Ikantajiitzi irirori: “Jii, noñiiri.” ⁶ Aikiro ikantana-kitzii Jacob: “¿Saikatsima Labán, ti imantsiya-waiti?” Ikantajiitzi aamaakowin-tariri ipira: “Tikatsi ikanta Labán. Pamini antó, irootaki irisinto pokaintsiri amakiri opira, opaita Raquel.” ⁷ Ari ikantanaki Jacob: “Ainiro okitaititzi tikira onsitini-tiita. ¿Ipaitaka pasitako-tantyaariri pipira-payi? ¿Ipaitama kaari pirakaan-tanaari nijaa pipira-payi, impoña piwakaa-panaatyaari aajatzi?” ⁸ Ikantajiitzi iriroriiti: “Airo nomatziro, ontzimatyii noyiiri pasini aamaakowin-tariri ipira naawyaan-tyaarori nosirinkiro asitakoro nijaa. Nompamaityaari nijaa nopira-payi.”

⁹ Ikinkitha-waiminthaitzi Jacob, ariitakaa-paakari Raquel ipira iri, irootaki aamaakowin-taniriri. ¹⁰ Ikanta iñaawakiro Jacob iinathori, Raquel, ariitakaa-paakari ipirapayi iri, jatanaki isirinkiro otatakoro nijaa ikaapiin-taitziri, ipakiri nijaa opira-payi. ¹¹ Iwithatawa-karo iinathori, Raquel, ithoporo-tawakiro, irai-motawakaaro. ¹² Ikamantakiro Jacob iinathori, ikantziro: “Naakataki otomi Rebeca, naaka itziniri piri.” Osiyasi-tanakari Raquel iri, okamantapaa-kiri.

¹³ Ikanta ikimaki Labán otomi iritsiro, isiyasi-tanakari irirori, yawithano-tawakiri, inintatha-tawakiri, yaanakiri iwankoki. Ari ikinkitha-waitakaa-kiri Jacob irikonkiri, ikamantakiri okaratzi awishi-motakiriri. ¹⁴ Ikantanaki Labán: “Awirokatakiri noshininka okaakiini.” Aparoni kasiri isaikawai-tapaaki Jacob iwankoki irikonkiri.

Antawaitaki Jacob yaantyarori iina

¹⁵ Ipoñaa ikantakiri Labán: “Ti onimotina airorika nopinatziimi pantawairi, noshininkathori pinatzi. Pinkantina onkarati pikowiri nompinatimiri.” ¹⁶ Tzimatsi apiti irisinto Labán: yantaroti opaita Lea, pasini awankaro opaita Raquel. ¹⁷ Tima ti onkamiithakiti iroori Lea, irooma Raquel kamiithaanto onatzi iroori. ¹⁸ Irootaki ikowasiryaaki Jacob iroka Raquel, ikantanaki: “Kantatsi nantawaiti 7 osarintsi, nantawaiwintiro awankaro pisinto.” ¹⁹ Ikantzi Labán: “Irootaki kamiitha-tatsi nompimiro awiroka, ti noninti nompiri pasini-satzi. Pisaikimo-waitina nowankoki.” ²⁰ Imatakiro Jacob yantawaiwin-takiro Raquel okaratzi 7 osarintsi, ti iñaamai-tyaaro osamani-tzimotiri yantawaiwin-takiro, tima ininta-piro-tatziiro Raquel.

²¹ Okanta omonkarataka 7 osarintsi, ikantakiri Jacob irikonkiri: “Pimpinaro pisinto noinantyaaro, nomonkara-takiro nokantakiri pairani onkarati nantawaiwintiro.”

²² Ikaimakaan-takiri Labán ikaratzi nampitarori anta, ipokajiitaki maaroni yoimosirinkiri aawakaiyaa irisinto. ²³ Iro kantacha Labán

ipositakari irisinto Lea kaari inintawita Jacob, irootaki imaantakari tsitiniriki. ²⁴ Ari ityaantakiniro Labán impira-tani paitachari Zilpa, ontsipatyaari irisinto Lea, irootaki ompirawai-tyaari.

²⁵ Okanta okitaiti-tamanaki iñaatziiro Jacob imaan-tasi-takaro Lea. Ijatasi-tanakiri irikonkiri, ikantakiri: “¿Ipaitama pamatawitantanari? Kaari Lea nantawaiwinti, iro nantawaiwintaki Raquel.” ²⁶ Yakanaki Labán, ikantzi: “Ti yamitaitaro aka iimin-takai-tyaaro awankaro sintotsi tikira oimintyaata itakarori otzimaki. ²⁷ Ontzimatyii pimonkaratiro kitaitiripayi poimosirinkiro paakiro Lea, aritaki nompakimiro Raquel. Iro kantacha ontzimatyii panta-waiwinta-wairo aajatzi onkarati 7 osarintsi.” ²⁸ Imatakiro Jacob. Ikanta imonkaratakiro yaakiro Lea, ipaitakiri aajatzi Raquel. ²⁹ Ari ityaantakiniro Labán irisinto Raquel impira-tani opaita Bilha, irootaki ompirawai-tyaari. ³⁰ Imatakiro Jacob yaakiro Raquel. Irootaki yitako-pirotari, anaanakiro yitakotaro Lea. Aajatzi yantawai-tawainiri irikonkiri okaratzi 7 osarintsi.

Itomipayi Jacob

³¹ Ikanta iñaakiri Pawa imaninta-waitziro Jacob itarori iina Lea, itarori yaakiro, iwaiyantakaa-kiro otomi-payi. Irooma Raquel ti owaiyanti iroori. ³² Okanta omotyaataki Lea, tzimaki otomi, okanta-siritzi Lea: “Iñaakina Pawa nowasiri-waita, aritaki inintajina noimi.” Irootaki owaitakaan-tziriri otomi “Niitaantsi”. Tima iroka wairontsi Niitaantsi, irootaki ikantziri iñaaniki iriroriiti “Rubén”.

³³ Ikanta apiitajiro omotyaataji Lea, tzimaki otomi, okanta-siritzi Lea: “Ikimakina Pawa imanintaitana, irootaki itziman-takari pasini notomi.” Irootaki owaitakaan-tziriri otomi “Kimaantsi”. Tima iroka wairontsi Kimaantsi, irootaki ikantziri iñaaniki iriroriiti “Simeón”.
³⁴ Aajatzi apiitajiro omotyaatzi, tzimaki pasini otomi, okanta-siritzi Lea: “Intsipa-tajyaana noimi, tima nowaiyan-takiniri mawa itomi.” Irootaki owaitakaan-tziriri otomi “Tsipataantsi”. Tima iroka wairontsi Tsipataantsi, irootaki ikantziri iñaaniki iriroriiti “Leví”.
³⁵ Aajatzi itzimawaji pasini otomi, okanta-siritzi Lea: “Nompantaa-wintajiri Pawa.” Irootaki owaitakaan-tziriri otomi “Panthaantsi.” Tima iroka wairontsi Panthaantsi, irootaki ikantziri iñaaniki iriroriiti “Judá”. Tima ari okaratapaaki owaiyan-taki iroori Lea.

30

¹ Okisaniin-tanakiro Raquel irinto Lea oñaakiro ti owaiyanti iroori, okantakiri oimi: “Nonintzi piwakaina naaka, airorika piwakaasitana ari nonkama-pitha-takimi.”
² Ari ikisanakiro Jacob iina, Raquel, ikantana-kiro: “¿Naakama Pawa pikantan-tanari? Iriitaki Pawa kantakaaro kaari itzimanta piintsiti.”
³ Okantzi Raquel: “Payiro nompira-tani Bilha, piwakairo. Aririka intzimaki iintsiti, nonkimitakaan-tiri naakami asityaarini.”
⁴ Opakiri otzika-tani Bilha iinantyaaro. Imatakiro Jacob iwakaakiro Bilha.
⁵ Tzimanaki itomi Jacob iwakaaki-rori ompira-tani iina.
⁶ Okantzi Raquel:

“Ikimakina Pawa nokowako-takiri, owakowin-taaro nonaki, ipakina aparoni notomi.” Irootaki owaitakaan-tziriri otomi “Owakowin-taari”. Tima iroka wairontsi Owakowin-taari, irootaki ikantziri iñaaniki iriroriiti “Dan”.⁷ Ari apiitakiro Bilha owaiyan-tziri pasini itomi Jacob.⁸ Okantanaji Raquel: “Iñaakina Pawa osiyawai-takaro nomaina-nitakiromi nirinto, noitsinampaa-kiro.” Irootaki owaitakaan-tziriri otomi “Maimani-taantsi”. Tima iroka wairontsi Maimani-taantsi, irootaki ikantziri iñaaniki iriroriiti “Neftalí”.⁹ Okanta oñaaka Lea ti itzimanaji iintsiti iroori, okantakiri oimi: “Payiro nompira-tani Zilpa.” Opakiri, yaakiro Jacob ompira-tani iina Lea.¹⁰ Owaiyan-takiri Zilpa otomi iwakaaki-rori Jacob.¹¹ Okantanaki Lea: “Ikaminthaa-matsitaka.” Irootaki owaitakaan-tziriri otomi “Kaminthaan-tsi”. Tima iroka wairontsi Kaminthaan-tsi, irootaki ikantziri iñaaniki iriroriiti “Gad”.

¹² Ari apiitakiro Zilpa owaiyantaki pasini itomi Jacob.¹³ Ari okantanaji Lea: “Kimosiri nokanta naaka. Ompaitajina kooya-payi kimosiriri.” Irootaki owaitakaan-tziriri otomi “Kimosiri-taantsi”. Tima iroka wairontsi Kimosiri-taantsi, irootaki ikantziri iñaaniki iriroriiti “Aser”.

¹⁴ Ikanta iyataki Rubén yawiitiro iwankiri. Ari iñaaki iwinki-niro, yamakiniro iriniro, Lea. Okanta oñaawakiro Raquel iwinki-niro, okantakiro irinto: “¡Iintyó! Pimpina kapichiini yamakiri notominthori.” * ¹⁵ Ari akanaki Lea, okantzi: “¡Iintyó! ¿Tima okantzimonintyami

* **30:14** iwankiri = trigo; iwinki-niro = mandrágora, owaiyantantyaari kooya

paapitha-takinari noimi? Aikiro pinintatzii payitinaro yamakinari notomi.” Okantzi Raquel: “Aririka pimpakina yamakimiri notominthori, ari nosinitakiri aimi imaantyaami tsitiniriki.”¹⁶ Aritaki tsitiniityaaki, ariitapaja oimi, Jacob, ipoñaajaro iwaniki, osiyasi-tawajari Lea, okantawa-jiri: “Ontzimatyii pimaantyaana tsitiniriki ompinatyaari iwinki-niro yamakinari atomi.” Imatakiro Jacob imaantakaro Lea.¹⁷ Ari owaiyan-takiri Lea 5-tatsiri otomi, iwaiyan-takaa-kirori Jacob, tima ikimakiro Pawa okowako-takiri.¹⁸ Okantanaki Lea: “Iriitaki ipinataki-nari Pawa, napathatari noimi notsipa-takaro nompira-tani.” Irootaki owaitakaan-tziriri iintsiti “Pinataantsi”. Tima iroka wairontsi Pinataantsi, irootaki ikantziri iñaaniki iriroriiti “Isacar”.¹⁹ Omotyaataki Lea pasini otomi, iriitaki 6-tatsiri.²⁰ Okantanaji Lea: “Ikamintha ipakinari Pawa kamiithaantzi notomi. Imaantajaana iroñaaka noimi, tima nowaiyan-takiniri 6 itomi.” Irootaki owaitakaan-tziriri iintsiti “Apititaantsi”. Tima iroka wairontsi Apititaantsi, irootaki ikantziri iñaaniki iriroriiti “Zabulón”.²¹ Ari owiraan-tawaaro Lea owaiyantzi, tzimaki osinto, opaitakiro Dina.

²² Tima kinkithasiri iwiro Pawa Raquel, imatakiniro okaratzi okowako-tziriri, motyaataji iroori.²³ Ari itzimakiri itanakarori otomi, okantanaki: “Ipyaakinaro Pawa nopasiki-waitzi ti nowaiyantzi.²⁴ Inkamintha yapiitinaro, inkan-takai-yaaro nowaiyanti pasini.” Irootaki owaitakaan-tziriri yoka iintsiti “Apiitaantsi”. Tima iroka wairontsi Apiitaantsi, irootaki

ikantziri iñaaniki iriroriiti “José”.

Yamatawitakiri Jacob irikonkiri, ipiyatzitakari irirori

²⁵ Ikanta itzimaki José, ikantakiri Jacob irikonkiri: “¡Kokí! Iro nojataji nonampiki.

²⁶ Pisinitinari naanajiri maaroni notomi aajatzi noina-payi, tima irootaki nantawai-wintakiri. Piyotana tsika nokanta namitako-tapiintakimi.”

²⁷ Ari yakanaki Labán, ikantzi: “Noñaakiro itasonka-wintakina Pawa. Airo pijatzi, pisaiki-motina, thami anampityaarori aka.

²⁸ Pinkantina pininti-rika nompinatimi pantawai-tani, aritaki nompina-takimi.”

²⁹ Ikantzi Jacob: “Piyotzi awiroka tsika nokanta naamaakowin-tamiri pipira-payi. † ³⁰ Ti ishiki-tzimotimi pairani. Irooma nariitaka naaka, aripaiti ishikitanaki pipira, tima itasonka-wintakimi Pawa. ¿Tsika-paitima ontzimi-motina naaka nowakai-yaariri picharini-payi?” ³¹ Aikiro isintsi-tatzii Labán ikantziri: “¿Tsika ikaratzika pinintziri nompina-timiri?” Ikantzi Jacob:

“Ti noninti pimpinata. Aritaki napiitakiro naamaakowin-tyaamiri pipira. Iro kantacha, thami ankinkitha-waiti aririka onimotakimi nonkantimiri. ³² Nonintzi nojati ipiyotaka pipira, noyosiitiri yanini pipira ikaratzii kisaatatsiri. Noyosiitiri aajatzi pipira-payi kaninayitatsiri, iriitaki nasityaari naaka pimpina-tinari

† **30:29** pipira-payi = ganado

naamaakowin-tyaamiri pipira-payi. ‡ ³³ Inkarati kisaari-payi tzmanaa-tsiniri, kaninayi-tatsini aajatzi, iriitaki nasityaari naaka. Ari aminiro inkarati pimpina-tinari, tima airo nayitzimiri pasitari awiroka. Ari piñiiri nopira-payi iyosiityaa kisaari, aajatzi nasiwai-tachari iyaninanka. Iriima kitamaarori, aajatzi kaari kanina-tatsi-niri, iriitaki pasi awiroka. Pinasityaari, tima kaari nasi.” ³⁴ Ikantanaki Labán: “Ariwí, kamiithataki pikantanari.” ³⁵ Iro kantacha Labán, inintaki yamatawitiri. Tikira impiriita itziniri ipira-payi, yitzitakari irirori inasitakari ikaratzi kanina-tatsiri aajatzi kisa-tatsiri. Ipakiri itomi-payi impiratyaari. ³⁶ Yaanakiri itomi-payi ipira intaina, okaratzi mawa kitaitiri yaniitaki. Iroatzi isaikanaki Jacob yaamaakowin-taniri ipira-payi irikonkiri. Titzimaita iyoti tzimatsi pasini imanakiri irikonkiri.

³⁷ Yaaki Jacob airitonki inchasi-thaki, imisiryyaa-kiro ññaitan-tyaarori onkita-maarosithakiti. § ³⁸ Iwakiniri iramintoki ipira-payi, ari iwanki-tawakaari ipokira irajiitzi nijaa.

³⁹ Ikanta iwaiyan-tanaki ipira-payi, inasiyitanaka iyaninanka. ⁴⁰ Inasitakari ipiyotakiri Jacob nasiwai-tachari iyaninanka, aajatzi ikaratzi

‡ **30:32** pipira = cabra, oisha. Iriitaki ikowa-piroitzi impirai-tyaari kitamaarori, aajatzi kaari tzimatsi-niri iyaninanka. Timamaroni iyotaitzi ti itzima-piroitzi kisaari yanini oisha aajatzi kaninayi-tatsiri. Ari ikantzitari aajatzi cabra-payi. Irootaki ikantan-tariri Jacob irikonkiri, onimotan-tyaariri okaratzi ikowako-tziriri, airo ikiso-siri-tanta. § **30:37** inchasi-thaki = álamo, avellano, castaño

kisaayi-tatsiri. Inasitakari irasi ikonkiri, aajatzi ikimitakiri irasi irirori. ⁴¹ Ari ikantatziiro Jacob iwiniri inchasi-thaki ikaratzi wathayi-tatsiri ipira ipokajiiitzi iri imiri. Irootaki yantantarori Jacob onkini iñaayitiro ipira-payi inchasi-thaki iwanki-tawakai-yaarika. ⁴² Irooma ipokawijiita mathari-payi ipira, ti iwiniri inchasi-thaki. Irootaki yasitan-tariri Labán mathari-payi, iri-ima wathari-payi irasi Jacob. ⁴³ Ari okanta ishikyaan-takariri Jacob ipira-payi, ikyaakoi-tari-payi, oshiki aajatzi impira-tani: tzimatsi sirampari-payi aajatzi kooya-payi. Antariiti ashaaran-taniri ikantanaka. *

31

Siyaka Jacob

¹ Ikimaki Jacob iñaawaitzi iraniri-payi, ikan-tajiiitzi: “Yayitakairi aniri maaroni ipira asitairi, ashaarantaka irirori.” ² Iñaakiri Jacob ikisa-siryaaawaita ikonkiri, ti yaakamiitha-tajiri ikimi-witari pairani. ³ Ari iñaanatajiri Pawa Jacob, ikantairi: “Pimpiyaji inampiitiki picharinini tsika isaiki pishininka-payi. Ari ankarati anta, airo nowapintaimi.”

¹⁷ Owitsika-naka Jacob, yaanakiri ipirapayi ikyaakotakaanaari itomipayi aajatzi iinapayi. *

¹⁸ Jataji Jacob Owintiniki isaikawita pairani iriri. Ari ikaratzi yamajiri maaroni ipira ipinaitaki-riri yantawaitaki anta Owintinitzi Tonkaarini.

* **30:43** ipira-payi = oisha; ikyaakoi-tari-payi = camellos, asnos

* **31:17** ikyaakoi-tari = camellos

32

Ikinkitatakota Jacob imankiyari Maninkari

²² Okanta tsitiniriki tsika imaapaaki Jacob, piri-intanaka, yaanakiro apiti iina, apiti impira-tani, aajatzi 11 itomi, yoimontyaa-kiro intatzikironta Sakochaaroni tsika imontyaa-piin-taita.

²³ Tima ithonka yoimontyaa-kiro aajatzi okaratzi tzimimo-tziriri. ²⁴ Ari isaikanaki apaniroini Jacob, ari iñaasintsitakari aparoni atziri, irootaintsi inkitai-takotakairimi. ²⁵ Ikanta iñaakiro atziri ti yiitsinampaitiri Jacob, iposaikiri iporichokiki iñaasintsitakarira, ichokiryaa-kiri.

²⁶ Ari ikantzi atziri: “Papakaina, irootaintsi onkitaititi.” Ikantzi Jacob: “Airorika pitasonkawintana, airo napakaimi.” ²⁷ Isampitana-kiri atziri, ikantziri: “¿Tsikama pipaitaka awiroka?” Ikantzi irirori: “Nopaita Jacob.”

²⁸ Ikantzi atziri: “Airo pipaitaja iroñaaka Jacob, pimpaitajyaa ‘Ñaasintsi-tasorintsiri’. Tima piñaasintsitakari Pawa, pikimitaa-piintakiri atziri-payi, piitsinampaa-kiri.” Tima iroka wairontsi Ñaasintsi-tasorintsiri, irootaki ikantziri iñaaniki iriroriiti pairani “Israel”.

²⁹ Ari isampitana-kiri Jacob, ikantziri: “¿tsikama pipaitaka awiroka?” Ikantzi atziri: “¿Ipaitama pinintantarori piyotiro nowairo?” Ari itasonkawintanakiri Jacob. ³⁰ Irootaki ipaitan-tanakarori Jacob anta “Pawaporoni,” tima ikantana-kitzii: “Noña-poro-takiri Pawa, titzimaita nokami.”

³¹ Ikanta isitowapa-jira ooryaatsiri, awisanaki

Jacob Pawaporoniki. Okantakaaro ichokiryaa-pori-takirira, ijashita-sitaka yaniitzi. ³² Irootaki kaari iwantari icharini-payi Israel iporichoki posiniri, tima ari ichokiryai-takiri pairani Jacob.

33

Yamanantaki Jacob kipatsi sikochaariniki

¹⁸ Ikanta ipiyajaro Jacob ipoñaajaro Okamiitha-pathatiki Tonkaarini, tikatsi awishimo-tirini, kamiitha yariitaka nampitsiki Sikochaarini saikatsiri Owintiniki. Ari iwanko-thaanti-yitapaari imontita-pajaro nampitsi Sikochaarini. ¹⁹ Irootaki yamanan-takiniriri iipatsiti Siko-kintsi icharini-payi Hamor, owaitakaan-tziriri iñaaniki iriroriiti Siquem. Okaratzi ipinatakiro 100 ikithoki kiriiki, ari iwanko-thaanti-yitapaja. ²⁰ Ari iwitsika-pajiri pomipirini-mintotsi, ipaitakiro “Pawa iriitaki Iwawani Israel.” *

35

Israel ipaitaja iroñaaka Jacob

⁹ Ikanta ipiyaja Jacob ipoñaajaro Owintinitzi-pathati Tonkaarini, yapiitajiro Pawa iñaakaari, itasonka-wintairi. ¹⁰ Ikantziri: “Piwairo onatzii Jacob, Airomaita pipaitaja tsika pipaitawita, Israel pimpaitajyaa.”
Iwajiniri Pawa pasini iwairo Jacob. ¹¹ Ari ikantanajiri: “Naaka Pawa Sintsi-pirori.

* **33:20** Pawa iriitaki Iwawani Israel = El-Elohe-Israel

Ari noshikyaa-jiri pitomi aajatzi inkarati pincharini-tajyaari.

Noshikyaa-jiri pincharinitajyaari inkarati shininka-tawakaacha-ni, aajatzi inkarati nasiyi-tajyaaro-ni ishininka-tawakaiyaa tsika-rikapayi.

Nompinkatha-ritakaa-yitajiri inkarati pincharini-yitajyaari.

¹² Aritaki nasitakaa-jyaamiro kipatsi nopakiriri pairani picharinini Abraham aajatzi Isaac.

Irojatzi nasitakaa-jyaariri inkarati pincharini-tajyaari.” ¹³ Irojatzi ipiyantanajari Pawa tsika ikinkitha-waitakaa-kiri Jacob. ¹⁴ Ari yaanaki irirori Jacob aparoni mapi, ikatziya-thantha-takiro tsika ikinkitha-waitakaa-kiri Pawa. Isaitan-tanakaro yiinkantsi, aajatzi imiritaitari ontasorintsi-tantaari.

¹⁵ Ipaitana-kiro Pawapankoni tsika ikinkitha-waitakaa-kiri Pawa.

Kamaki Raquel

¹⁶ Ikanta yawisana-kiro Jacob Pawapankoni. Ariitzimataka Posini-pathaniki, ari okatsi-takotapaaki Raquel onintzi ontzimaa-niti. Oshiki okimaatsitaka owaiyantiri iintsiti. ¹⁷ Okanta oñaakiro aminirori oshiki ikatsi-tzimo-takiro iintsiti, okantana-kiro: “Airo pitharowan-tari, tzimapaaki pitomi.” ¹⁸ Aritaki kamimatanaki Raquel, opaitana-jiri otomi “Benoni”. Iriima asitariri ipaitakiri irirori “Benjamín.” * ¹⁹ Ari

* **35:18** Benoni = Otomi Nowasirinka; Benjamín = Otomi Nakopirori.

okanta okamantakari Raquel, ikitaitakiro awot-siki jatachari Posini-pathaniki, ipaitai-tziri aajatzitzi Tantapankoni. ²⁰ Ipiriintaki Jacob antaro mapi tsika ikitaitakiro. Irootaki iroka mapi iyoitantari ari okitataari Raquel.

37

Ipimantaitakiri José

¹ Aritaki saikapaji Jacob Owintiniki tsika inampitaro pairani iririni. ² Niroka ikinkitha-takoi-tziri itomi-payi Jacob.

Aritaki mainaritaki José tzimanaki 17 isarintsiti. Iriitaki aminapiin-tziriri ipira-payi itsipatari iririntzi-payi, otomi Bilha aajatzitzi asi Zilpa, iinapayi iriri. Iriitaki José kaman-tapiintziriri iriri yantayi-tziro kaaripirori iririntzi-payi. *

³ Iriitaki José ininta-piro-tziri Israel, okantakaantziro itzimaki yantyasiparin-kakiini. Intyai-takiniri José aparoni waniinka-tachari iithaari.

⁴ Ikanta iyojiitaki iririntzi iriitaki José inintapiro-tziri iriri, ikisaniin-tanakiri ti iñaanatana-jiri.

⁵ Okanta apaata, imisiwaitaki José, ikamantakiri iririntzi-payi. Irootaki ikisaniintapiro-tantanaka-riri. ⁶ Ikantaki José: “Pinkimi nonkaman-timiro nomisitakiri. ⁷ Noñaakiro asaikajiitzi owaantsiki, oososinakitziro awankiri-payi. Omapoka-sitanaka opiriintanaka noosotakiri naaka, tampatzika okatziyanaka. Irooma pasipayi awiroka oshonkapaa-kiro nasi naaka, otsinkasi-tanakaro.” ⁸ Ari yakanakiri

* **37:2** ipira-payi = oisha

iririntzi-payi, ikantziri: “¿Pimpinkathariwintatyii-nama? ¿Awirokama ompirawai-tyaana-niri?” Irootaki ikisaniinta-pirotantanaka-riri, ikimakiri ikinkitha-takiro imisiri. ⁹ Apiitaka imisiwaitzi José, ikamantajiri iririntzi-payi. Ikantziri: “Tzimatsi pasini nomisitakiri. Noñaakiri ishonkakina ooryaatsiri, kasiri aajatzi ¹¹ impokiro, osiyawai-takaro impinkathatatyiinami.” ¹⁰ Tima ti imanawityaaro José imisiri, ikamantakiri iriri aajatzi iririntzi-payi. Ari ikisatha-tanakiri iriri, ikantziri: “¿Ipaitama siyaka-wintachari pimisitakiri? ¿Nompinkatha-taatyimima naaka, piniro, aajatzi pirintzi-payi?” ¹¹ Tima kisaniinta iwakiri iririntzi-payi, iriima iriri pampitha-siri iwiro imisiri itomi.

¹² Okanta apaata, ijajiitaki iririntzi-payi José Sikochaariniki iwakaiyaari ipira-payi iriri. †

¹³ Ari ikantajiri Israel José, itomi, ikantziri: “¡Notomí! Nonintzi pijati Sikochaariniki, piñaatiri pirintzi-payi yaamaakowintari apira-payi anta.” Ikantzi José: “Aritaki nomatakiro.” ¹⁴ Ikantzi Israel: “Pijati, piñaatiri pirintzi-payi tsika ikanta isaiki, aajatzi apira-payi. Impoña pimpiyi, pinkaman-tapajina.” Jatanaki José ipoñaakaro otaapiiki Aripiro-taariniki, irojatzji yariitan-takari Sikochaariniki. ¹⁵ Ari itzimpinaka anta José, imonthaaka aparoni atziri, isampitawa-kiri, ikantziri: “¿Ipaita pikowakowa-tziri?” ¹⁶ Ikantzi José: “Nokowakowa-tatziiri nirintzi-payi.

† 37:12 ipira-payi, apira-payi = oisha-payi

¿Tima piyotzi tsika isaiki yaamaakowintari ipira-payi?”¹⁷ Ikantzi atziri: “Jaitijiitaki, nokimakiri ikantzi ijajiiti Tsipajaariki.” Ari ijatanaki José ikowakowa-tajiri. Iñaajiri isaikajiitzi Tsipajaariki.¹⁸ Ikanta iririntzi-payi José iñaawakiri ipokaki, tikira yariityaata tsika isaikajiitaki, ikaman-tawakaa-jiitanaka intsitokiri.¹⁹ Ikantawakaa-jiita: “Awotsikitaki misiwai-tapiin-tatsiri.²⁰ ¡Pimpoki! Thami antsitokiri, antitiri omoronaki. Ankantzi-maityaa: ‘Iwakari owantachari.’ Añaamatsiti tsika onkantyyaa imisi-tapiintziri.”²¹ Ikanta ikimaki Rubén, inintzi yookakaa-wintirimi José airo iwasinonkaan-tari iririntzi-payi. Ikantanaki: “Airo awiri.²² Apatziro pintitiri impirita-moroki saikaintsiri tonkaariki, tima ti okamiithatzi pakotasitiri. Airo paparaa-waitziniri iriraani.” Iro ikantanta-witari Rubén ti ininti iwai-tiri José, impiyajiita iririki.²³ Ikanta yariitapaaka José isaikajiitaki iririntzi, isapoka-waki-niri waniinka-chari oyaninanka iithaari.²⁴ Ititakiri omoro-nakiki opiryaa-nakitaki.²⁵ Ari isaikajiitzi iwajiita. Irojatzii iñaantawa-kariri ipokajiitaki Ismael-iiti ipoñaakaro Wakaniki. Ikyaaakaa-yitakiri ipiraitani, yamayitaki kasankari, aawinta-rontsi, owaaki inchato, ijatakaero Apitantoniki. ‡

²⁶ Ikantana-kiri Judá iririntzi-payi: “¿Tikatsira ayi awiri aririntzi, apatziro-machii amanakotiro awa-kiri?”²⁷ Iro kamiitha-tatsi ampimantiri yayiri Ismael-iiti. Airo awa-waitziri, tima iri-

‡ 37:25 ipira-payi = camellos; owaaki inchato = mirra

itaki aririntzi.” Onimotana-kiri iririntzi-payi okaratzi ikantakiri Judá. ²⁸ Ikanta yariitapaaka Maimaniwini-satzi iyompari-taniri, inosikapajiri José omoro-nakiki. Iwawisaa-kiniriri Ismaeliiti, ipinatana-kiri ikaratzi 20 ipiwiryaa kiriiki. Irootaki yaantai-tanakariri José Apitantoniki.

²⁹ Ikanta Rubén yaminawi-tapajari iririntzi, José, omoronaki, ti iñaapajiri, isara-nakiro iithaari okatsi-tzimo-niintana-kiri. ³⁰ Ipiyasi-tanakari isaikaki pasini iririntzi-payi, ikantapaa-kiri: “¿Ti añaajiri aririntzi? ¿Tsikama nonkantyaaka naaka?” ³¹ Ipoña yaajitakironi iithaari José, iriranitantakaro iriraani ipira iwamaakiri. §

³² Ityaankaji-niri iriri, ikantai-tapajiri Jacob: “Paminiro iroka kithaarintsi noñaakiro, piyotiro iroorika iithaari pitomi.” ³³ Iyotawajiro asitariri irootaki iithaari itomi, ikantanaki: “Irootaki iithaari notomi. Kimitaka iwakari owantachari, ithonka ipitharyaawaitakiri.”

³⁴ Isaara-nakiro iithaari Jacob, antaro okatsi-tzimo-niintana-kiri, yooso-thaki-tanakaro mirimasi-tatsiri manthakintsi, osamani iwasiritako-waita-kari itomi ikamaki. ³⁵ Oshiki poshinka-witaari itomi-payi, ari okimiwi-takari irisinto, titzimaita inintzi imposhinkai-tyaari. Aikiro iiraako-waita-tyaari itomi, ikantzi: “Airo nokara-takaaro nowasiritako-waityaari notomi, irojatzi noñaantapa-jyaariri naaka kaminkarimasiki.” ³⁶ Ikanta yariijitaka iyompari-tantaniri Apitantoniki, ipimantapa-jiri aajatzi José, yamanantawakiri jiwatziriri owayiri-payi

§ 37:31 ipira = cabrito

ipaita Potifar. Iriitaki yoka Potifar inampinatari Faraón pinkatha-ritatsiri Apitantoniki.

39

Ikinkithatakota José aajatzi iina Ompiratariri

¹ Ikanta yaanakiri yompari-tantaniri José anta Apitantoniki, yamanan-tawakiri Apitantoni-satzi ipaita Potifar. Yoka Potifar ijiwari owayiri-payi inatzii, inampina iwiri pinkathari Faraón. *

² Iro kantacha Pawa itsipa-tapiinta-kari José, kamiitha isaikaki iwankoki Potifar, Apitantoniki.

³ Iyotaki Potifar ompiratariri José itsipata-taari Pawa, tima itasonka-wintziri maaroni yantayitzi. ⁴ Irootaki yaakamiitha-piro-tantanakariri, iwakiri yaminiri yatziriti iwankoki, inintakaa-kiri aajatzi yaamaakowin-tyaaniri maaroni tzimimo-tziriri. ⁵ Ikanta yitanakaro José yaamaakowin-taniri Potifar tzimatsiri iwankoki. Ari itasonka-winta-piro-tanakiri Pawa iwankoki yoka jiwari Potifar aajatzi iwaniki.

⁶ Ikanta imatakiro José yaamaakowin-taniri Potifar maaroni tzimimo-tziriri, ti okantzimo-waitanaari Potifar opaita-rikapayi, apatziro yaminayitzi opaita-rika iyaari. Tima kamiitha-niki ikanta irirori José, oshiki iniwisiryaitakari. † ⁷ Okanta apaata, aminamina-takiri iina ompiratariri, okantakiri: “Pimaantyaana.”

⁸ Iro kantacha José ti yaapatyiyaaaro, ikantankiro: “Pinkimi nonkantimi. Nosaikira iwankoki ompiratanari, airo otzimawaitzi ompaityaa-rika

* **39:1** yompari-tantaniri = Ismael-iiti † **39:6** iyaari = pan

kantzimo-tyaari-niri irirori. Tima inintakaa-kinaro naamawin-tyaaniri maaroni tzimimotziriri. ⁹ Naaka yawintaaka iwankoki piimi, tikatsi inthaña-pitha-tyaana. Apatziro ithañaami awiroka, tima iina iwimi. ¿Ipaitama nonkaaripiro-tzimo-tantyaariri Pawa?” ¹⁰ Oshiki oñaasirinka-kiri José iroka kooya onintzi imaantyaaro. Titzimaita imaantyaaro. ¹¹ Okanta apaata, ikyaapaji José iwankoki ompiratariri yantawaiti. Tima apaniroini osaikaki iina Potifar. ¹² Ari airika-kotakiri iithaariki, okantamaitari: “Pimpoki pimaantyaana.” Isiyapitha-tanakaro José, yookanakiro ikithaatari airikakiro iroori. ¹³ Okanta oñaakiri isiya-pitha-tanakaro, yookanakiro ikithaatari airikakiro iroori, ¹⁴ okaimana-kiri ompira-tanipayi, okantakiri: “Yamaki noimi ishininka Heber-iiti inthainka-waitai. Ipokasi-takina inintzi imaantyaana, nokaima-kotakiri. ¹⁵ Ikanta ikimaki nokaimanaki, siyanaka, niroka yookanakiro iithaari.” ¹⁶ Ari owakiro iithaari José omaamintoki, irojatzi yariitan-tajari ompiratariri José iwankoki.

¹⁷ Okamantawa-jiri oimi, okantziri: “Ikyaasitakina amaapiintzi yoka ompira-tari ishininka Heber-iiti, inintawitaka ipinkatha-ryiinami. ¹⁸ Ikanta nokaimanaki, siyanaka, niroka yookanakiro iithaari. ¹⁹ Ari ikantawai-takinari pimpira-tani.” Antaro ikisanaka ompiratariri José ikimakiro okamantawa-jiriri iina. ²⁰ Yairikana-kiri José, yasitako-takaan-takiri tsika yasitakoi-tziri ityaan-tani irirori pinkatha-ripirori. Osamani isaikaki anta José.

²¹ Okantawitaka yasitakoi-takiri, aikiro itasonka-winta-tziiri Pawa yoka José, oshiki ikawinthaa-kiri. Ikantakaa-karo Pawa yaapatyiyiiaari ijiwari aamawin-tariri asitako-taari-payi. ²² Ari inintakai-takiri José yaamaakowin-tyaari irirori asitako-taari-payi. Tima okaratzi inintakaan-tziri José, yantaitziro. ²³ Ti impomirintsi-waitanajyaa aamawin-tariri asitako-taari, tima iriitaki José aamaakowin-tanaa-riri maaroni. Tima ari yasi iwiro Pawa itsipatakari José, itasonka-wintapiin-takiri.

40

Ikamatantziro José misirintsi

¹ Ikanta Pakotantaniri imiritaitari aajatzi kotsiwin-tziriri, iwatsimaa-kiri pinkatha-ritatsiri Apitantoniki. ² Tima yoka pinkathari Faraón, ikisakiri inampiri ijiwari pakotziriri imiri, aajatzi ijiwari kotsiwintziri. ³ Ityaantaki-niri jiwatziriri asitako-taari, yasitako-tawakiri. Ari isaikitzitari irirori José yasitakoi-tziri. ⁴ Ikanta jiwatziriri asitako-taari, iwawisaa-kiniri José yaamaakowin-tyaari yokapayi. Oshiki osarintsi yasitakoi-takiri anta. ⁵ Okantaka apaata, yoka asitako-taari pakotan-tziri aajatzi kotsiwin-tantatsiri, imisiwaitaki. Onasitaka imisitakiri aparoni-payi, onasitaka aajatzi okaratzi osiyakaa-wintari. ⁶ Okanta okitai-tamanaji, pokamanaji José iñiiri yokapayi, iñaapaa-tziiri antaro iwasiritaka. ⁷ Isampitapaa-kiri yokapayi, ikantziri: “¿Ipaita piwasiritantari?” ⁸ Ikantajiitaji irirori: “Tzimatsi

nomisitakiri, tikatsi-maita yotiro-niri ipaita siyaka-wintachari.” Ikantzi José: “Pinkamantinaro pimisitakiri. Tima Pawa iriitaki matzirori iyotakaan-tziro misirintsi.”

⁹ Ari yitanaka-rori ijiwari pakotan-taniri ikamantziri José okaratzi imisitakiri, ikantziri: “Noñaaki nomisiriki aparoni pankirintsi. ¹⁰ Tzimatsi mawa otiwa. Noñaatziro otyaaki-tanaki, irakayitanaki okithoki.” *

¹¹ Ari nairikakiro naaka irira-minto Faraón. Naamaitaro okithoki pankirintsi, nokathowaa-takiro. Naakomai-taniri Faraón nopakotziri.” †

¹² Ari ikantzi José: “Iroka siyaka-wintachari pimisiri: Mawatatsiri otiwa pankirintsi, irootaki mawa kitaitiri. ¹³ Aririka awisaki mawa kitaitiri yamina-kotajimiro Faraón okaratzi pantzimo-takiriri, inintzi papiitajiro pantawai-tajiniri. Aritaki pimpakotajiri imiri, pikimitziro pairani. ¹⁴ Aririka omatakyaa nokantaki-miri, airo pipyaakotana naaka. Pinkamantiri Faraón nositowan-tajyaari naari. Pinkaminthaa-jataina. ¹⁵ Tima piman-taari nonatzi naaka, nopoñaakaro inampiki Heber-iiti. Ti onkamiithati yasitakoi-tina, tima tikatsi kaaripirori nantiri.”

¹⁶ Ikanta ikimaki ijiwari kotsiwai-tatsiri iroopirori ikamantan-takiri José. Ikantana-kiri irirori: “Nomisitaki aajatzi naaka nopiwirika-kiro noitoki mawa kantziri ojaikitaki kitamaarori owaritintsi. ¹⁷ Irooma mawatatsiri kantziri nopiwirika-kiro, ari ojaikitakari

* **40:10** okithoki = uva † **40:11** pankirintsi = uva

nasiwai-yitachari owaritintsi nompiriri Faraón. Ikanta ipokapaaki tsimiri-payi iwapaakaro nowakotakiri noitoki.”¹⁸ Ikantzi José: “Iroka siyaka-wintachari pimisiri awiroka. Mawatatsiri kantziri mawa kitaitiri onatzii.¹⁹ Aririka omonkara-tapaa-kyaa mawa kitaitiri, ari yamina-kotajimiro Faraón pantakiri pairani, intha-takaan-takimi inchatoki, impokamaityaa tsimiri-payi iyaaro piwatha.”

²⁰ Ari monkarataka mawa kitaitiri, ari yoimosirinkiro Faraón itziman-takari pairani. Antaro yoimosirinka-jiitaka itsipayi-takari inampiri-payi. Ari ikaimakaan-takiri ijiwari pakotatapiin-tziniriri imiritari aajatzi ijiwari kotsiwaintsiriri.²¹ Ikantajiri ijiwari pakotziriri imiritari: “Papiitajiro pimpakotajina nomiri.” Ari yapiitajiro ipakotajiri imiritari Faraón ikimitajiro pairani.²² Iriima ijiwari kotsiwai-taniri, ithatakaan-takiri. Tima monkarataka ikantaki-riri José siyaka-wintachari imisiri.²³ Iro kantacha yoka ijiwari pakotan-taniri, imaisan-takiri José, ti inkinkithasiri-tairi.

41

Ikamantantziro José imisiri Fararón

¹ Okanta awisaki apiti osarintsi. Ari imisitaki Faraón isaiki othapyaaki nijaa.² Iñaatzii isitowa-paaki nijaaki 7 wathantzi-payi vaca, owaniinka ikantayitaka. Ari iwajiitapaaka katarosi anta.³ Ipoña a iñaaki isitowapaaki pasini 7 vaca, matha-poroki ikantayitaka, ikatziya-paaka tsika ikatziyaka pasini wathantzi-payi vaca.⁴ Ikanta

mathari-payi vaca, iwanakari wathantzi-payi owaniinkatachari vaca. Ari isaakitanaki Faraón.
⁵ Ikanta imaanaji aajatzi, imisitaki pasini. Iñaaki
⁷ opaki pankirintsi kamiitha okantayitaka, aparoni okanta owaato. ⁶ Ipoñaa iñaaki pasini
⁷ opaki pankirintsi, tikatsi apantyyaa-roniri, kamakiyitaki okantakaaro tampyaa kinapaintsiri isitowa-piintzi ooryaatsiri. ⁷ Okanta pankirintsi kaari apantyyaa-roniri opaki, owanakaro pasini ⁷ opaki kamiitha-tatsiri okithoki. Ari isaakitanaki Faraón, iñaatzii imisiwai-tatzii. ⁸ Ikanta ipiriin-tamanaja okitai-tamanaji oshiki okantzimo-siritakari, ikaimakaan-takiri ñaawyatan-tani-ripayi aajatzi yotan-tani-ripayi ikaratzi tzimatsiri Apitantoniki. Ikinkitha-takiro Faraón okaratzi imisitakiri, tikatsi yotiro-niri opaita-rika siyakaa-wintachari imisiri.

⁹ Ikanta ijiwari pakotapiin-tziriri imiri Faraón, ikantakiri: “¡Pinkatharí! Tzimatsi nopyaako-takiri, owakira nokinkisiryaa-najiro.
¹⁰ Tima pairani pikisakina, aajatzi pikimitaa-kiri jiwatziriri kotsiwai-tatsiri, pityaan-kakina isaiki jiwatziriri asitako-taari, pasitako-takaan-takina.
¹¹ Ari imisiwaitaki ijiwari kotsiwai-tatsiri, nomisitzitaka aajatzi naaka. Tzimatsi osiyakaa-wintari okaratzi nomisitakiri. ¹² Tzimatsi anta aparoni mainari ishininka Heber-iiti, impira-tani inawita jiwatziriri owayiri-payi. Iriitaki nokamantaki okaratzi nomisitakiri, ikamantaki-naro irirori opaita siyakaa-wintachari. ¹³ Omonkarataka maaroni ikantakinari. Napiitajiro nantawai-tajimi, iriima pasini ithataitakiri.”

¹⁴ Ikanta ikimaki Faraón, ikaimakaan-takiri

José. Sintsiini imisitowai-takiri. Jatanaki yamii-takaan-tapainta José, ikithaa-tapainta pasini iithaari, jataki isaiki Faraón. ¹⁵ Ikantawa-kiri Faraón: “Tzimatsi nomisitakiri, tikatsi-maita yotiro-niri opaita-rika siyakaawintachari. Iro kantacha nokimaki naaka pimatziro awiroka piyotziro siyakaawintachari misirintsi.” ¹⁶ Ari yakanaki José, ikantanaki: “¡Pinkatharí! Ti noyotasi-tyaaro apaniroini, iriitaki Pawa yotakai-naroni osiyakaawintari pimisiri.” ¹⁷ Ari ikinkitha-waitanaki Faraón, ikantana-kiri José: “Nomisitaki nosaiki othapyaaki nijaa. ¹⁸ Noñaaki isitowapaaki nijaaki 7 wathantzi-payi vaca, owaniinka ikantayitaka. Ari iwawaijii-tapaaka katarosi anta. ¹⁹ Ipoña noñaaki isitowapaaki pasini 7 vaca, matha-poroki ikantayitaka. Ti noñaapiinti aka Apitantoniki siyaari-niri yokapayi vaca. ²⁰ Ikanta mathari-payi vaca, iwanakari pasini wathantzi-payi. ²¹ Okantawitaka iwawitakari wathantzi-payi vaca, aikiro imathatatzii. Ari nosaaki-tanakiri. ²² Ipoña nomisitaki pasini, noñaaki 7 opaki pankirintsi, okitho-piro-tatzii iroori, owaniinka okantayitaka oshookantaro aparoni owaato. ²³ Noñaatzii pasini pankirintsi oshookanaki 7 opaki, tikatsi apantyaaroniri, kamakiyitaki okantakaaro tampyaa kinapaintsiri isitowapiintzi ooryaatsiri. ²⁴ Okanta pankirintsi kaari apantyaaroniri opaki, owanakaro pasini 7 opaki kamiitha-tatsiri okithoki. Tima nokamantawitakari niwya-tani-ripayi, tikatsi yotiro-niri ipaita siyakaawintachari nomisitakiri.”

²⁵ Ikantanaki José: “¡Pinkatharí! Apiti

okarawita pimisiri, iro kantacha aparoni okanta ikamantzimiri Pawa yantiri. ²⁶ Tima ikarataki 7 wathantzi-payi vaca, 7 osarintsi onatzi. Karatatsiri 7 opaki pankirintsi, 7 osarintsi onatzi aajatzi. Aparoni okanta pimisiri. ²⁷ Ari ikimitakari 7 mathari-payi vaca, oyaatapaa-kiriri wathantzi-payi, 7 osarintsi onatzii. Karataintsiri 7 opaki kamakiyi-taintsiri okantakaaro tampyaa kina-paintsiri isitowa-piintzi ooryaatsiri, iro 7 osarintsi iñaitiro tashitsi. ²⁸ Okaratzi nokamantakimiri pinkatharí, irojatzi ikamantzimiri aajatzi Pawa onkarati yantiri. ²⁹ Tima onkarati 7 osarintsi oshikiti pankiwai-rintsi maaroni Apitantoniki. ³⁰ Imponña onkarati 7 osarintsi airo oshookaji pankirintsi. Tima piyakoityaaka onkantajyaa oshiki-witapaintyaa pankirintsi Apitantoniki. Aritaki ayimatakiri itashi ikaratzi nampitarori aka. ³¹ Tima antaro onkantyyaa tashitsi, airo iñaitajiro owaritintsi oshikiwi-tapainchari pairani. ³² ¡Pinkatharí! Aparoni okanta osiyakaa-wintari apiti pimisitakiri. Sintiini omatajyaa, tima irootaki ikowakiri Pawa yantiro. Irootaki yapiitan-takarori imisimpyimi. ³³ ¡Pinkatharí! Pamini yotaniri atziri jiwatiro-niri maaroni nampitsi Apitantoniki. ³⁴ ¡Pinkatharí! Pamini jiwari-payi jatatsiniri maaroni nampitsiki tzimatsiri aka Apitantoniki. Iriitaki piyotiro-ni pankirintsi, irojatzi omonkara-tantakyaari 7 osarintsi oshiki-tapainti. Tima tsika-rika ontzima-piroti pankir-

intsi, yayi kapichiini iwapithaan-tyaaro. *

³⁵ Inthonka ikoyiuro okaratzi kithoki-tatsi-ni osarintsiki, impiri pinkatha-riyi-tatsiri nampitsiki iwapithaan-tyaaro, irootaki iyaari atziri-payi apaata. ³⁶ Pimatiro piwapithaan-tyaaro pankirintsi maaroni nampitsiki, airo aantari atziri-payi itashi ariitakyaa-rika 7 osarintsi intashaiti maaroni Apitantoniki.”

³⁷ Onimotana-kiri Faraón aajatzi inampinapayi okaratzi ikantakiri José. ³⁸ Ari ikantanaki Faraón: “¿Arima añaaiki pasini atziri kimityaariniri José, isaikan-tasiri-tantari itasorinka Pawa?” ³⁹ Ipithoka-sitana-kari José, ikantana-kiri: “Tikatsi pasini yotaniri anaيمي-ni awiroka, tima Pawa oyotani-takayimirori maaroni iroka. ⁴⁰ Awiroka jiwatatsi-niri nowinkatharipankotiki, inkimisan-tajimi maaroni atziri onkarati pinkantiriri. Apatziro nanaa-jimi naaka impinkathai-tina, tima pinkatha-ripirori nonatzii.” ⁴¹ Aikiro ikanta-nakitzi faraón: “¡José! Naaka owakimi pijiwatiri maaroni Apitantoni-satzi.” ⁴² Inothopaakiri Faraón iwiri irakoim-piki, iwakiniri irakoim-piki José. Ikithaa-taitakiri iroopirori, ithaano-takai-takari thatanintsi iwitsikai-tziri ooro.

* **41:34** Kantako-tachari aka “yayi kapichiini iwapithaan-tyaaro” ontzimi-rika onkarati 5 ompiyotyaa pankirintsi, yaiti aparoni iwapithaan-taityaaro. Ari inkimitaitiro pasini onkarati-rika 5, yaiti aparoni. Ari inkantaitiro maaroni.

† ⁴³ Ititaitakiri isiyako-mintoki inampiri pinkathari, ikantai-takiri atziri-payi inkaimajiiti, inkanti: “Pintyirowa-sityaari.” Ari yitanakaro José ijiwatziri maaroni Apitantoni-satzi.

⁴⁴ Ikantanaki aajatzi Faraón: “Okantawitaka naaka pinkatha-ritatsiri, iro kantacha awiroka inkimisanti maaroni Apitantoni-satzi, airo yantasi-waitaro inintziri irirori, onkarati pinkantiriri irootaki yantiri.” ⁴⁵ Iwakiniri Faraón pasini iwairo José, ipaitakiri Zafnat-panea. Ipakiri iinantaaro Asenat irisinto Potifera antyawiyari-tatsiri nampitsiki Ñaapironiki. Ari yitanakaro José ipinkatha-riwintziri maaroni Apitantoni-satzi.

⁴⁶ Tima yaantai-tanakariri José iñiiri Faraón, aritaki tzimaki 30 isarintsiti. Ikanta iwithatanakari José pinkathari Faraón, jataki yaniitiro maaroni Apitantoni. ⁴⁷ Oshikitaki pankirintsi okaratakira 7 osarintsi. ⁴⁸ Monkara-tapaaka 7 osarintsi. Ithonka ipiyo-takaan-takiro José okaratzi kithoki-taintsiri pankirintsi aka Apitantoniki. Iwapithaantaka maaroni nampitsiki okaratzi kithoki-yitaintsiri owaantsiki. ⁴⁹ Ipiyotaki José oshiki pankirintsi, osiyakaro impaniki tzimatsiri nijaaki. Omaapiro oshikitaki, ti iyotairo tsikarika okaratzi. ‡

† **41:42** iroopirori (kithaarintsi) = lino; Ikantai-tziri “iwiri irakoim-piki”, iriitaki isaantaitari akoimpiki, ithapai-takiri kamiithaini iyoitan-tyaariri ipaita asitariri. Aririka inkowi asitariri iyoitiri, ipothotziri kiriiki-tapo, iyontaa-maitari tsika-rika, koñaatanaki opothotanaka iwairo, kaari-rika iwairo, isiyakaaro. ‡ **41:49** pankirintsi = trigo

⁵⁰ Tikira iñaitiro tashitsi, iwaiyan-takaa-kiro iina José paitachari Asenat, tzimaki apiti itomi. Iwaiyan-takaa-kirori irisinto antyawiyari-tatsiri nampitsiki Ñaapirorini. ⁵¹ Itakarori itzimaki itomi ipaitakiri “Maisantaantsi”, tima ikantana-kitzii José: “Imaisan-takaa-kinaro Pawa nokimaatsi-waita, aajatzi inkimitajiri noshininka-payi.” Iroka wairontsi Maisantaantsi, irootaki ikantziri iñaaniki iriroriiti “Manasés”. ⁵² Iriima pasini itomi ipaitakiri “Kithotaantsi.”, tima aikiro ikantana-kitzii José: “Ikitho-takaa-kina Pawa nampitsiki tsika nokimaatsi-waitaka.” Iroka wairontsi Kithotaantsi, irootaki ikantziri iñaaniki iriroriiti “Efraín”.

⁵³ Aritaki monkara-tapaaki 7 osarintsi okithoki-piro-tanta-kari pankirintsi Apitantoniki. ⁵⁴ Itanakaro karatatsiri 7 osarintsi iñaantaitakarori itashaaniin-taitaki, tima irootaki ikantzi-takari pairani José. Ithonka itashaitaki maaroni nampitsiki, irooma Apitantoniki ti iñiitiro, tima tzimatsi oshiki owaritintsi ipiyotakaan-taitakiri. § ⁵⁵ Ikanta iñaakiro Apitantoniatzi tashitsi, ijatasi-takiri Faraón inkampitiri owaritintsi. Ikantawa-kiri Faraón maaroni Apitantoniatzi: “Pijatasitiri José, pantiro onkarati inkantimiri.” ⁵⁶ Aritaki antitanaka tashitsi maaroni nampitsiki, yasitaryaa-kaantaki José tsika iwapithaan-taitakaro owaritintsi impiman-tiniri Apitantoniatzi, tima aikiro omaapiro-tatyaa tashitsi. ⁵⁷ Ari ipokajitaki Apitantoniki oshiki atziri poñaachari pasiniki

§ 41:54 owaritintsi = pan

nampitsi saika-nampi-tzirori, inintzi yamananti owaritintsi ipiyo-takaan-tani José, tima ti ontzimaji owaritintsi pasiniki nampitsi-payi.

42

Jaitijiitakini Apitantoniki irrintzipayi José

¹ Ikanta ikimaki Jacob tzimatsi owaritintsi Apitantoniki, ikantakiri itomi-payi: “¿Ipaitama paminamintha-tawakaantari? ² Nokimaki tzimatsi owaritintsi Apitantoniki. Pijati pamanantakiti, aajai = kari atashi.” ³ Ari ijajiitanaki 10 iririntzi-payi José, itomira Jacob, yamananti owaritintsi Apitantoniki. * ⁴ Iro kantacha, ti isinitiri Jacob ijati Benjamín, iririntzi okaakiini José. Tima itharowakaa-tyaari iriri awishimotziri = kari kowiinkari. † ⁵ Ikanta ijajiitakini itomi-payi Israel, ari ikarajii-tanakiri pasini-payi atziri jatatsiri yamananti owaritintsi. Tima maaroni Owintiniki iñaitakiro tashitsi.

⁶ Iriitakira José jiwatatsiri Apitantoniki, iriitaki pimantzi-niriri owaritintsi atziri-payi poñaayi-tachari pasiniki nampitsi. Ikanta yariijiitaka iririntzi José, ityirowa-sitapaakari, yoiyootapaaka kipatsiki. ‡ ⁷ Iyotawakiri José iririntzi-payi iñaawaki-rira. Ikimi-takaan-takari ti iyotiri, isinchiin-kata-tziiri isampitziri, ikantziri: “¿Tsikama pipoñaaka awirokaiti?” Ikantajiiitzi irirori: “Nopoñaaro Owintiniki, nopoki namananti owaritintsi.” ⁸ Tima iyowitawakari José iririntzi-payi, titzimaita

* **42:3** owaritintsi = trigo † **42:4** Yoka Israel, irootaki pasini iwairo Jacob. ‡ **42:6** owaritintsi = trigo

iyotapajiri irirori-payi. ⁹ Ari ikinkisiryaa-nakiro imisitakiri pairani José, ikantana-kiri iririntzi-payi: “¡Iitaimpyaa-wairintzi pinajiitzi! Pipokajii-tatzii paminiro tzimatsirika nonampiki kaari kisakowin-tachani piwayiri-tyaaro.” ¹⁰ Ikantajiitzi iririntzi: “¡Ti pinkathari! Apatziro nopokajiitzi namananti owaritintsi. ¹¹ Maaroni nokarataki aparoni ikanta asitanari. Kamiitha-siri nonajiitzi. Ti naaka iitaimpyaa-wairintzi.” ¹² Aikiro isintsi-tatzii José ikantziri: “Pithaiyaa, pipokajii-tatzii paminiro nonampi.” ¹³ Ikantajiitzi iririntzi: “Naakaiti, nopoña Owintiniki, nokarawijiita ¹² nirintzi-tawakaa, aparoni ikanta asitanari. Irojatzii isaikanaki pasini iyaapitsi nirintzi itsipatari asitanari. Pyaaka aparoni, ti noñaajiri.” ¹⁴ Yapiitana-kiro José ikantziri: “Aritaki nokantakimi. Iitaimpyaa-wairintzi pinatzi. ¹⁵ Iroka noyotan-tyaamiri: Tima airo pijajiitaji pinampiki airorika pamanari iyaapitsi pirintzi. ¡Omaapiro-tatyaa! § ¹⁶ Apatziro impiyaji aparoni pirintzi yaakitiri iyaapitsi. Irojatzii isaikawaki pasini-payi yasitakoi-tiri. Ari noñiirori omaapiro-rika pikantaki-nari. Aririka pinthaiya-kyaa, awiroka iitaimpyaa-wairintzi. ¡Omaapiro-tatyaa!” ¹⁷ Yasitakotakaan-takiri José maaroni iririntzi-payi okaratzi mawa kitaitiri. ¹⁸ Okanta omonkarataka mawa kitaitiri, ikantajiri: “Nopinkatha-tziri naaka Pawa. Aririka pinkimisantina, airo

§ 42:15 Omaapiro-tatyaa = Tima añaatsi pinkathari Faraón (paminiro Oiñaaron-tzirori Ñaantsi-payi: ‘¡Tima añaatsi Pawa!’

pikamajiitzi. ¹⁹ Omaapiro-rika pikamiitha-siri-jiitzi, pookanaki aparoni pirintzi yasitakoi-tiri, pijataji awiroka-payi paanaji owaritintsi iyaari piwaiyani-payi. ²⁰ Aririka pamakiri iyaapitsi pirintzi, ari noyotiri omaapiro pikantaki-nari. Airorika, aritaki pinkamaki.” Imajiitakiro okaratzi ikantaki-riri iririntzi, José.

²¹ Ari ikantawakaa-naka irirori: “Tima omaapiro ti anisironkatiri aririntzi, ti ankimisantiri ikantawi-takairi pairani: ‘Airo piwasinonkaa-waitana,’ añaawitakari ikimaatsi-waitaka. Irootaki añaantarori iroñaaka asinonkaa-waita aroka-payi.” ²² Ari ikantanaki Rubén: “Tima nokantawitakami pairani airo piwasinonkaa-waitziri aririntzi. Ti pinkimisanta-jiitina. Ontzimatyii atsipityaaro iroñaaka iwasankitaa-wintaitajiri ikamakira.” ²³ Titzimaita iyojiiti ikimakiri José okaratzi ikinkitha-waijiitzi. Tima inkinkitha-waitakayiri José iririntzi-payi tzimatsi owaakakotziriri iñaani inkimatha-tantyaariri. ²⁴ Ari ijapitha-tapaintziri José iririntzi-payi, iraanaka. Ipoña ipiyapaaka isaikajiitaki, ikinkitha-waitakaa-pajiri. Yaakiri Simeón, yooso-takaan-takiri, maaroni iñaajii-takiri. ²⁵ Ikantakiri impira-tani ijaikitiniri owaritintsi, yoipyajii-niri iiriikiti, intiyitainiri owaritintsiki. Impawajiri aajatzi iwanajyaari awotsiki. Imataikiro ikantakiri José.*

²⁶ Ari ikyaakaa-najiri ipira-payi owaritintsi, jaitijiitaji. † ²⁷ Ikanta ariiijiitajani tsika imajii-

* 42:25 owaritintsi = trigo † 42:26 ipira-payi = asnos; owaritintsi = trigo

tapaaki, yaminakiro ititantarori owaritintsi aparoni iririntzi, inintzi impiri iyaari ipira. Iñaatzii ititaka iiriikiti, iwaitaki-niri opaantiki ititaminto. ²⁸ Ikantziri iririntzi-payi: “Piñiiri noiriikiti yoipyaaaja-nari. Yoka aka.” Antaroiti itharowa-jiitanaki, piyonkawaitanaka, ikantawakaa-jiita: “¿Tsikama inkantajairika Pawa?”

²⁹ Ikanta yariijiitaja Owintiniki, ikamantapajiri asitariri okaratzi awishi-motakiriri, ikantapajiri: ³⁰ “Isinchiin-kawaitakina iñaanatana pinkatha-ritatsiri anta, isiyakaan-takina naakami iitaimpyaa-wairintzi, naminatziiro inampi. ³¹ Ari nakanakiri naaka, nokantana-kiri: ‘Kamiithari atziri nonajiiitzi, ti naaka iitaimpyaa-wairintzi. ³² Nokarawi-jiita 12 nirintzi-tawaka, aparoni ikanta asitanari. Tzimatsi aparoni pyainchari, ti noñaajiri nontsipa-tajyaari. Iriima iyaapitsi irojatzi isaikanaki irirori Owintiniki itsipatari asitanari.’ ³³ Ikantana-kina irirori: ‘Ari noñaantakyaami omaapiro-rika pikantana kamiitha atziri pinajiiitzi. Pookanakina aparoni pirintzi, pimpiyi awirokapyi paanaji owaritintsi iyaari piwaiyanipayi. ³⁴ Ontzimatyii pamajinari iyaapitsi pirintzi. Ari noñiimiri omaapiro pikantanari kamiitha pinajiiitzi, ti pikimityaari iitaimpyaa-wairintzi. Ari napakaajiri pirintzi, kantatsi pamananta-waiti nampitsiki tikatsi thañaapitha-tyaamironi.’ ”

³⁵ Ikanta isokapajiro owaritintsi, iñaatzii ititako-yitaka iiriikiti. Antaro itharowa-jiitanaki imatzitana-karo iriri, tima iñaakiri ititako-yitaka iiriikiti. ³⁶ Ikantzi Jacob: “Irootaintsi

pinthonki-tinari pirintzi-payi. Ti añajiri José, ari pikimitaa-kiri iroñaaka Simeón. Aikiro pikowatzii payitinari Benjamín. Antaro okantzimo-niintakana naaka.”³⁷ Ikantana-kiri Rubén asitariri: “Pisinitinari Benjamín, naaka aamaakowin-tyaarini. Aritaki namajimiri. Airorika namajiri, piwamairi apitiroiti notomi naaka.”³⁸ Yapiitana-kiro Jacob, ikantanaki: “Airo nosinitziri iyaatimi pirintzi. Tima kamaki José iririntzi okaakiini irirori, aparoni ikanta isaikanaji. Tzimatsi-rika awishi-motakirini, awiroka kantakaan-tironi nonkaman-tajyaari, kaari ayinani nantyasiparinka, nowasirinka aajinani.

43

Piyaja Benjamín Apitantoniki

¹ Aikiro ojatatzii itashaitzi maaroni nampit-siki. ² Tima inthonka-jiro Israel owaritintsi yaakitzi itomi-payi Apitantoniki. Ikantajiri itomi-payi: “Pijati, pamanan-taati kapichini owaritintsi ayaari.” * ³ Ikantzi Judá: “¡Apaá! ikantawajana yoka atziri nopiyantajari: ‘Airorika pamanari iyaapitsi pirintzi, ti noninti pimpiya-sitajina.’ ⁴ Aririka pisinitakiri naanakiri iyaapitsi, aritaki nojatakí namanantaati owaritintsi. ⁵ Airorika pisinitziri, airo nojatzi. Tima aritaki ikantzi-tawaana: ‘Airorika pamiri pirintzi, ti noninti pimpiya-sitajina.’ ” ⁶ Ikantanaki Israel: “¿Ipaitama piwasinonkaantanari? ¿Ipaita pikaman-tantakariri tzimatsi

* **43:2** owaritintsi = trigo

iyaapitsi pirintzi?” ⁷ Ari ikantajiitzi itomi: “Oshiki isampitakina tsika nokaratzí, ikantana: ‘¿Ainiro isaiki asitamiri? ¿Tzimatsima pasini pirintzi?’ Ti onkanti nonthaiyaa, ontzimatyii nakiri isampitanari. ¿Tsikama noyotan-takyaari inintatzii nayiniri iyaapitsi nirintzi?’ ” ⁸ Ikantzi Judá: “¡Apaá! Anintzi-rika añaaajiiti, pisinítiri iyaapitsi iyaatana-kina, naaka aamaakowintyaarini. Aritaki nojatanaki iroñaaka, ajai = kari atashi maaroni. ⁹ Naaka pinatimini opaita-rika awishi-motakirini. Airorika noipyaaaji-miri, naaka pooko-tapiintajiri irojatzi nonkama-kotajiri. ¹⁰ ¡Apaá! Apiti-mi nompiyakimi namananti ayaari, airomi atzimawintziro akinkitha-waitzi.”

¹¹ Ari ikantanaki asitariri: “Tikatsi nonkinakairo nonthañiiaari iroñaaka pirintzi, pimatiro. Payitanakyaa tzimatsiri anampiki pimipasi-tyaariri atziri. Pintiti kapichiini itzir-itaitari, jaarato, kasankari, kipishaari aajatzi pasotziki. † ¹² Paanaji pasini kiriiki panaakairi ikaratzí paanakiri chapinki, pimpapajiri iiriikiti ititakaa-waji-miri, aamaiyaa ipyaakotakityaari ititakaantawajamiriri. ¹³ Pijati piñaajatiri atziri, paanakiri pirintzi. ¹⁴ Onkamintha inkan-takaiyaaro Pawa Sintsi-pirori inisironka-tantawajyaa-miri, isinitan-tajyaariri pasini pirintzi aajatzi Benjamín. Iroorika inintzi Pawa yapirotyaa notomi-payi, omatyaata.” ¹⁵ Imatakiro itomipayi Israel yaanaki impasityaariri José, yaanajiri iiriikiti yoipyaaaji-niri, yaanaji pasini kiriiki impinatirori owaritintsi yamajiri. Yaanakiri aajatzi

† 43:11 kipishaari = mirra

Benjamín, jaitijiitaki Apitantoniki. Yariitaaro isaikira José.

¹⁶ Ikanta iñaawakiri José yariitapaaka Benjamín, ikantana-kiri inampiri irirori: “Paanakiri ariitapain-chari nowankoki, piwamaakaanti nopira, pinkotsi-takaan-tiri, nonintatzii nakyootiri yokapayi intampatzika-tapaakirika ooryaatsiri.” ¹⁷ Imatakiro

inampiri José okaratzi ikantaki-riri. Irijatzi aanakiriri iwankoki. ¹⁸ Antaro itharowa-

jiitanaki iñaakiro ikinakai-takiri iwankoki José. Ikantawakaa-jiita: “Piñiiri iitaimpyaawaita

yoka. Iitaimpyaa-tyaari iiriikiti yoipyaaakairi chapinki. Kimitaka yantawai-takaa-tyai inkimi-

takaan-tairi yatziriti, ari inkantzi-takyaari aajatzi apira-payi.” ‡ ¹⁹ Ikanta yariitapaaka

iwankoki, ikinkitha-waitakaa-paakiri inampiri José. ²⁰ Ikantziri: “¡Ñamisa, Jiwari! Ari

nopokaitzi chapinki namanantzi owaritintsi. Ti nothaiya. ²¹ Ikanta nopiyanajaro, ariijii-taana

tsika nomaapaaki. Naminakiro nowantarori owaritintsi, noñaatziiri ititaka kiriiki. Titzimaita

ipyaawaita, irojatzi ikaratzi noipyaaaji-miri. ²² Namaki pasini kiriiki nompina-tirori

owaritintsi naanajiri. Ti noyomaityaa ipaita-rika otitajiriri kiriiki namitakari chapinki.”

²³ Ikantzi inampiri José: “Airo pitharowa-siwaita. Aamaiyaa iriitaki Piwawani, Iwawani

Asitamiri otitajimiriri kiriiki. Tima naaka aawakiri kiriiki pipinataki-rori owaritintsi.”

Ikanta inampina José, imisitowa-kaan-takiri Simeón, yamaitajiri isaikaki iririntzi-payi.

‡ 43:18 apira-payi = asnos

24 Ari ikarajiitanaki ikyaanaki iwankoki José, ipapaakiri nijaa inkiwa-kiitzi-tyaari, ipakiri iwariti, aajatzi ipira-payi. § 25 Tima iyojiitaki aritaki inkarati iwajiityaa José, owitsika ikantajiitaka impawakiri ikaratzi yamakiniriri aririka yariitapaa-kyaa tampatzika ooryaatsiri.

26 Ikanta yariitapaaka José iwankoki, ipakiri okaratzi yamayitakiri iririntzi inampiki. Ipinkatha-tanakiri, yoiyootanaka kipatsiki. 27 Ari isampitana-kiri José, ikantziri: “¿Sintsijiitatsimi? ¿Saikatsi piri pikantakinari antyasiparitaki? ¿Katsi awishimotirini? ¿Irojatzima yañii irirori?” 28 Ari yapiitana-kiro yoiyoo-tasitari ipinkatha-tziri, yakanakiri ikantziri: “¡Pinkatharí! Saikatsi pimpira-tani, asitanari. Ti imantsiya-waiti, irojatz yañii.” 29 Ari yaminanakiri José ikatziyayitaka, iñaatziiri Benjamín iriitaki owaiyani iriniro irirori. Ikantanaki: “¿Iriima iyaapitsi pirintzi pikantanari?” Ari ipithoka-sitanakari Benjamín, ikantana-kiri: “¡Mainarí! ¡Inkamintha Pawa tasonka-wintimini!” 30 Antaro iraa-siri-tanaka José iñaawajiri iririntzi. Ikyaanaki shintsiini imaapiintzi, ari iraa-wai-takari. 31 Ikanta itonkakiro iraa-ki, ikiwa-poro-tanaja, sitowapaji, ikantapaaki: “Piyiiti owaritintsi.” 32 Onasita iwakoitakiniri iwariti José, ari ikimitai-kiniri iririntzi-payi, aajatzi Apitantoni-satzi itsipa-tani José. Tima ipinkakaan-tani Apitantoni-satzi intzipatyari ishininka-payi Heber-iiti. 33 Ari imisaika-kaan-

§ 43:24 ipira-payi = asnos

takiri José iririntzi-payi, yitanakari itarori itzimi irojatzi iyaapitsiki. Okiryaantsi ikantajii-tanaka iririntzi-payi José, iñaakiri imisaika-kiri itarori itzimi irojatzi iyaapitsiki. ³⁴ Itsipa-takiri José iririntzi-payi okaratzi tzimatsiri iwamintoki. Iriitaki ipapiro-i-taki Benjamín owaritintsi, anaanakiro okaratzi ipakiriri pasini-payi. Kimosiri ikantaka José itsipatakari iririntzi-payi, irawaijiitaki. *

44

José aajatzi iriraminto

¹ Ari ikantajiri José inampiri: “Pintitawajiniri oshiki owaritintsi onkarati yaawyiiri ipira, pintitaji-niri aajatzi iiriikiti opaantiki itatiminto. ² Pintitakairi aajatzi opaantiki itiminto iyaapitsi niraminto kiriiki-naki, pintsipataa-kiniri iiriikiti ipinataki-rori owaritintsi.” Imatakiro inampiri José okaratzi ikantakiriri. * ³ Okanta okitaiti-tamanaji, ityaantajiri José iririntzi-payi ikyaako-tanaari ipira-payi. † ⁴ Tikiraminta intainati ijataji, ikantajiri José inampiri: “Piyaatawa-jiri ananinka-naintsiri, pinkantiri: ‘¿Ipaitama pikositan-tanari, tima naakamiithatimi awiroka? ¿Ipaitama pikositan-tanakarori kiriiki-naki iramintotsi? ⁵ Iriraaminto onatzi nojiwariti, irootaki iñaawya-tantapiintari. ¡Kaaripirotakimi!’ ”

* **43:34** Aririka ontzimi iririntzi aparoni iwathatsiti, iriima Benjamín ipaitakiri irirori 5 wathatsi. * **44:2** owaritintsi = trigo † **44:3** ipira-payi = morapayi = asnos

6 Ikanta iyaatawa-jiri inampiri, ikantapaa-kiri okaratzi ikantawa-kiri José. 7 Ikantajiitzi irirori: “¿Ipaitama pikantan-tanari? Ti namityaaro naaka pikantaki-nari. 8 Tima piñaakina nopjyaaro Owintiniki, noipyaajimiri kiriiki ikaratzi noñaakiri itita opaantiki notatiminto. ¿Ipaitama nonkosi-tantyaariri iiriikiti pijiwariti aajatzi yooroti? 9 Paminiro irira-minto ompiratamiri, aririka piñaakiri itzimi amakironi, iwamaitiriita. Irooma naakapayi ompirataari nonatyii iwankoki pijiwariti.” 10 Ikantzi inampina José: “Aritaki nomatakiro pikantakiri. Aririka noñaakiri amakirori iramintotsi, apatziro nompira-tyaari. Iriima pasini-payi tikatsi nonkantiri, ijatajiita.” 11 Sintiini iwayii-tanakiro itiminto, aparo-payi yosiryaa-yitanakiro. 12 Tima yoka inampiri José ithonka yaminakiro itiminto-payi, yitanakari itakarori itzimi irojatzi iyaapitsiki. Iñaatziro otitaka iramintotsi itimintoki Benjamín. 13 Isaraa-nakiro iithaari-payi, tima oshiki okatsitzimo-siri-tanakiri. Ikyaaakaa-najiri aparo-payi ipira, piyanaka nampitsiki. ‡

14 Ikanta ariitapaja Judá iwankoki José itsipatakari iririntzi-payi, ainiro isaiki José iwankoki. Ityiirowa-sitapaa-kari, yoiyootapaaka kipatsiki ipinkatha-tziri. 15 Ari isampitawajiri José, ikantziri: “¿Ipaitama pantakiri? ¿Tima piyoti noyotziro naaka noñaawya-tantzi?” 16 Ikantzi Judá: “¡Pinkatharí! Ti noyoti ipaita nonkantimiri ¿Tsika nonkantyaaka piyotan-

‡ 44:13 ipira = imorani = asno

tyaari? Apatziro iyotzi Pawa tzimatsirika nokinakaa-sita-kari. Yoka nokarajiitaki aka: naakataki pimpira-tyaa nontsipa-tyaari iñaakoi-takiri piraminto.”¹⁷ Ikantanaki José: “Airo omata pikowawitari awiroka. Apatziro nompira-tyaari iñaakoi-takiri niraminto. Irooma awiroka-payi tikatsi nonkantimi, kantatsi pijataji isaiki asitamiri. Tikatsi antawintha-timini.”

Ikinkithatakota Judá ikantakowintziri Benjamín

¹⁸ Ikanta Judá itsitoka-paakari okaakiini José, ikantziri: “¡Ñaamisa, Pinkathari! Nonintzi nonkantimi kapichiini. Ti noninti pinkishina, tima pikimitakari awirokami Faraón.¹⁹ Tima pisampi-takina chapinki, pikantakina: ‘¿Tzimatsi asitamiri? ¿Tzimatsi iyaapitsi nirintzi?’²⁰ Tima nokaman-takimi naaka: ‘¡Jii! Tzimatsi asitanari antari-kona-taintsiri, tzimatsi aajatzi iyaapitsi nirintzi owikaran-tarori itzimi irantyasiparin-kakiini asitanari. Iitako-tani iwiri asitanari, iriitaki owiraan-tarori itzimi pasiniki iina asitanari. Tzimawi-tacha pairani pasini nirintzi, kamaki irirori.’²¹ Tima ari pikantana aajatzi: ‘Pamakiri nonintzi noñiiri.’ Tima pinintatzii piñiiri.²² Nokantaiyanakimi naakaiti: ‘¡Pinkathari! Airo isinitziri asitanari impoki, aririka yookanakiri asitanari, aritaki inkamaki.’²³ Iro kantacha pikantakina awiroka: ‘Airorika pamiri pirintzi, airo okantzi papiitairo piñaajina.’²⁴ Okanta nojataji pairani, nokaman-tapajiri asitanari okaratzi pikantaki-nari.²⁵ Ipoña ikantaana asitanari: ‘Pijati papiitiro

pamanantaati kapichiini ayaari.’ ²⁶ Nokantana-kiri naaka: ‘Airorika nayiri iyaapitsi nirintzi, airo okantzi nojati. Airorika iyaatana irirori, airo isinitana atziri noñiiri.’ ²⁷ Ikantana-kina asitanari: ‘Piyotzi awirokaiti apitimachiini owaiyantaki piniro-thori. ²⁸ Aritaki ijapitha-takina aparoni, ti noñaajiri irojatzi iroñaaka. Tima nokantaki: “Omaapiro iwakari katsimari owantachari.” ²⁹ Aririka paanajiri pasini notomi, ompaityaa-rika awishi-motakirini, awiroka kantasi-tyaaroni nonkaman-tyaari, airo aajana nantyasiparinka, iro nowasirinka owamaajinani.’ ³⁰ Piñaakiro, oshiki yitakari asitanari iyaapitsi, airorika naanajiri yoka nirintzi mainari, ³¹ ari inkamaki asitanari. Naakaiti kantasi-tyaaroni inkaman-tyaari, airo aajiri yantyasiparinka, irootaki wamairini iwasirinka. ³² Nokantakiri aajatzi asitanari: ‘Naaka kantasi-tyaaroni ompaita-rika awishi-motakirini iyaapitsi. Airorika noipyaaajiri nirintzika, naaka pooko-tapiintaji irojatzi nonkama-kotajiri.’ ³³ Irootaki nokowantari pinkimi-takaan-tina pimpira-tani. Naaka impoyii-tyaarini yoka mainari. Pisinitiri ijataji iyaatana-jiri nirintzi-payi. ³⁴ ¿Paitama noñaakapajiriri asitanari airorika naanajiri nirintzi? Tima ti noninti noñiiri iwasiri-waityaa asitanari.”

45

Iiyotakaajari José iririntzipayi

¹ Ti yamawitapajiro José kantzimotakariri, ikaimanaki ipiyojiitaka yatziriti, ikantzi: “¡Pisitowawaki maaroni!” Tikatsi aparoni yatziriti saikanain-tsini. Ari ikamantakiri iririntzi-payi, ikantziri: “Naaka pirintzi.” ² Antaro iraanaka. Ikimakiri maaroni Apitantoni-satzi, ikimitzita-kari aajatzi saikatsiri iwinkatha-ripankotiki Faraón. ³ Ari ikantziri iririntzi-payi: “Naaka José. ¿Irojatzima yañai asitairi?” Antaro itharowanaki iririntzi-payi itsipatakari okaakiini. Ti yakanakiri.

⁴ Aikiro ikantatziiri José: “Pimpoka-jiiti okaakiini.” Ikanta ipokajii-tapaaki, ikantziri: “Naaka José, pirintzi. Naakataki pipimantaki pairani, yamanantakina Apitantoni-satzi. ⁵ Iro kantacha, airo okantzimo-waitami pipimantakina. Tima Pawa ontyaantakinari aka nowawisaakotaji oshiki atziri. ⁶ Aritaki awisaki apiti osarintsi iñaitziro tashitsi nampitsiki. Ainirotsi ⁵ osarintsi airo okithotzi pankiwai-rintsi, onkanta-wityaa impanki-witaityaaro. ⁷ Tima iriitaki Pawa kantakaarori nitantakarori nopokaki naka aka, airo yapirotanta piwaiya-nipayi aka kipatsiki. Irootaki piñaantaarori awiroka-payi iroopirori awisako-taantsi. ⁸ Aritaki okantari, iriitaki Pawa amakinari aka, kaari awirokaiti. Irijatzi owakinari nonkamantapiintajiri Faraón inkimi-takayina naakami iriri, nojiwatiri impiratani-payi, nopinkatha-riwintakiri maaroni Apitantoni-satzi. ⁹ Pijatanaki sintsiini asitairiki, pinkantapajiri: ‘Iroka ikantzi pitomi José: “Ipinkatha-ritakaakina Pawa

aka Apitantoniki. Pimpokanaki sintsiini, piñiina. ¹⁰ Pinampitapajyaaro aka Okaakijaariki, pintsipa-tajyaari pitomi-payi aajatzi picharini-payi, ari piwapajiriri pipira-payi, maaroni tzimimo-tzimiri. Ari pintsipatapajyaanari aajatzi naaka. ¹¹ Aritaki nompawajimi piyaari awiroka, pitomi-payi, aajatzi ikaratzi saika-panko-tzimiri, airo okowityii-motanta-waitami. Tima ainirotatsi 5 osarintsi intashiniintaiti.” ¹² Piñaakina awiroka pitsipatakari aririntzi Benjamín, naakajaantaki ñaawaitzirori iroka ñaantsi. ¹³ Pinkamantapajiri asitairi piñaakina nopinkatha-riwintantzi Apitantoniki. Pinkamantapajiri aajatzi tsika okanta piñaakiro aka. ¡Pisintsitanaki pijati pajaatiri asitairi!” ¹⁴ Ari yawithanotanakiri José iririntzi Benjamín, oshiki iraawaitaka. Ari ikimitzitakari aajatzi Benjamín oshiki iraawaitaka yawithanotakiri José. ¹⁵ Ipoña inintaporotanakiri José maaroni iririntzi, yawithanotanakiri, oshiki irayimotakari aparo-payi. Okanta awisayitaki iroka-payi, yaripiro-tanaari iririntzi-payi José.

¹⁶ Okanta anta iwinkatha-ripankotiki Faraón, ikimaitaki ikantaitzi: “Ari yariijüta iririntzi José.” Ari ikimosiritanaki Faraón, ari ikimitakari ikaratzi itsipa-nampitari. ¹⁷ Ikantzi Faraón: “¡José! Pinkantiri pirintzi-payi inkyaakaayitanairi imorani ijatai Owintiniki. ¹⁸ Yaaajatiri asitamiri aajatzi maaroni pishininkapayi. Aritaki nompakiri iroopirori kipatsi aka Apitantoniki. Yanintai-yaaro okaratzi tzimatsiri aka. ¹⁹ Iroka pinkantiri pirintzi-payi: ¡Iyí! Paanaki siyako-minto-tsipayi tzimatsiri aka Apitantoniki,

irootaki paman-tajjaariri iinchii-riki, kooya-payi aajatzi asitairi. Impokajiiti maaroni. ²⁰ Airo pitakowaitasitaro okaratzi tzimimo-tzimiri anta, tima okaratzi yashaaran-taita-kari aka Apitantoniki, awirokaitira asitajyaaroni.’ ”

²¹ Imatakiro itomi-payi Israel ikantakiri Faraón. Ipawajiri José siyako-minto-tsipayi. Ipawajiri aajatzi owaritintsi iwanajyaari awotsiki.

²² Ipawajiri aajatzi owakira-ripayi kithaarintsi inkithaatanajyaari. Iriima Benjamín ipawajiri 300 ikithoki kiriiki, aajatzi 5 kithaarintsi. ²³ Ipakaantakiri asitariri ikaratzi 10 mora, ikyaakaa-yitakiniri iroopirori tzimatsiri aka Apitantoniki. Imataki pasini 10 mora kooya, ikyaakaakiro opani pankirintsi, aajatzi pasini owaritintsi, irootaki iyaari asitariri awotsiki, impokana-kirika. *

²⁴ Iwitha-tawaari José iririntzi-payi ijajiitaji, ikantawajiri: “Ti noninti pinkisa-wakaiyaa awotsiki.”

²⁵ Ikanta ipiyajiitaa ipoñaajaro Apitantoniki, irojatzi yariitan-taari Owintiniki isaikira iriri.

²⁶ Ikamantapajiri asitariri, ikantapajiri: “¡Apaá, irojatzira yañii iyi José! Ipinkathariwintantzi irirori Apitantoniki.” Tikatsi inkantanaki asitariri, ti inkimisanta-wityaari ikantziriri.

²⁷ Aikiro ikamantatziiri okaratzi ikantawakiriri José. Iñaawakitziiro siyako-minto-tsipayi okaratzi ityaan-takaantakiri José isiyako-tantanakyaari, antaro ikimosiritanaji.

²⁸ Ikantanaki: “¡Nokimaki ainiro yañii notomi José! Ontzimatyii nojati noñaapajiri tikira

* **45:23** mora = asnos; opani pankirintsi = trigo; owaritintsi = pan

nokamana-kiita.”

46

Ariitaka Jacob Apitantoniki

¹ Ari ijatanaki Israel, yaanakiro maaroni tzimimo-tziriri. Ikanta iwiraaka Kantapiro-jaariki, ipomitapa-jiniri yatsipitakaani Iwawani iririni. ² Okanta otsitinitanaki iñaanatakiri Pawa imisiriki Israel, ikantajiri: “¡Jacob!” Ari yakanaki irirori, ikantzi: “Ipaitaka Pawá” ³ Ikantziri: “Naaka Pawa, Iwawani pirini. Airo pitharowa-waitzi pijati Apitantoniki, ari-taki noshikyaa-kimiri anta inkarati pincharini-tajyaari. ⁴ Aritaki ankarati anta Apitantoniki, tima naaka oipyaajirini apaata picharini-payi isaikawi-takyaa anta. Tima iriitaki pitomi, José tsipatyamini apaata pinkama-jirika anta.” ⁵ Ikanta yawisaki Jacob isaikawitapaaka Kantapiro-jaariki. Titanaka siyakominto-tsiki ityaantakiri Faraón aakitiri, itsipatakari iinchiriki aajatzi kooya-payi. ⁶ Ari ikaratzi yaanakiri ipira-payi, aajatzi okaratzi tzimimotakiriri Owintiniki. Jataki Jacob Apitantoniki itsipatakari ishininka-payi okaakiini irirori. ⁷ Ari ikaratzi yaanakiri maaroni itomi-payi irirori, irisintopayi, icharini-payi, aajatzi irisaro-payi, maaroni.

Iiñajiri Jacob itomi, José

²⁸ Tima tikira yariityaa Jacob Apitantoniki, ityaantakiri Judá inkantiri José: “Inintatzii apaa pimonthai-yaari Okaakijaariki.” Ikanta yariijiitaka Jacob Okaakijaariki, ²⁹ ikantanakiri

José inspiratani-payi: “Piwitsikinaro nosiyako-minto, pamakinaro.” Jatanaki José imonthaawajyaari asitariri Okaakijaariki. Ikanta iñaawajiri iriri, yawithanotawajiri, antaro iirayimotawaari. ³⁰ Ari ikantakiri Israel itomi: “¡José! Kantatsi iroñaaka nonkami, tima noñaaporotajimi, ainiro pañii!” ³¹ Ari ikantanakiri José iririntzi-payi aajatzi icharini-payi iriri, ikantziri: “Ari pisaika-jiitawaki aka, nonkamantawakiri Faraón, nonkantiri: ‘Ariitaka nirintzi-payi, itsipatakari icharini-payi asitanari, ipoñaayitakaro Owintiniki, ipokajii-tatzii intsipatapajyaana naaka. ³² Yamayitakiri ipira-payi, maaroni tzimimo-tziriri irirori. Tima irootaki yamijiitari iriroriiti yaamaakowintari ipira-payi.’ * ³³ Aririka inkaimakimi Faraón isampitimi, inkantimi: ‘¿Ipaita pantawairitari pinampiki?’, ³⁴ pinkanta-jiiti awiroka: ‘Apatziro namijiitari naamaakowintari nopira, nosiyakotari ikantayita pairani nocharinini.’ Aritaki pimatakiro pinampityaaro Okaakijaariki. Tima ti inintziri Apitantoni-satzi intsipatyaari aamaakowin-tariri ipira-payi.” †

47

Ikinkithawaitakairi Jacob iwinkathariti Apitantonisatzi

¹ Jataki José ikamantziri Faraón, ikantakiri: “Ariitaka asitanari ipoñaakaro Owintiniki. Tima saikapaaki Okaakijaariki, itsipayitakari nirintzi-payi, yamayitakiri ipira-payi, aajatzi

* 46:32 ipira-payi = oisha, vaca † 46:34 ipira-payi = oisha

okaratzi tzimimo-yitziriri iriroripayi.” *

² Ari iyoyaaki José ⁵ iririntzi, yamakiri isaiki Faraón iñiiri. ³ Ikanta Faraón isampitawakiri iririntzi-payi José, ikantziri: “¿Ipaitama pantawaititari awiroka-payi?” Ikantajiitzi irirori: “¡Nowinkathariti! Pirawairintzi nonajiitzi naaka, nosiyakotari tsika ikanta pairani nocharinini.” † ⁴ Ikantzitanaka aajatzi: “¡Pinkathari! Nopokatzi nonampityaaro aka, tima antaro okantaka tashitsi Owintiniki, tikatsi iwajyaa nopira-payi. Irootaki nonintantari pisinitina nonampityaaro Okaakijaariki.” ‡

⁵ Irootaki ikantantanakari Faraón ikantziri José: “Tima pokaki piri aajatzi pirintzi-payi intsipatajyaami. ⁶ Tima maaroni kipatsi okaratzi tzimatsiri Apitantoniki, awirokataki aminakaan-tzirori. Piñaakiri Okaakijaari, ari inampityaaro irirori-payi, tima oshiki okamiithataki kipatsi anta, tikatsi siyaaroni. Tzimatsi-rika pishininka yotzirori yaamaakowintari ipiraitari, pinkantiri yaamaakowintyaanari nopira-payi naaka.”

⁷ Ari yayitanakari aajatzi José asitariri iñiiri Faraón. Iwithatapaakari Jacob pinkathari Faraón. ⁸ Isampitawakiri Faraón, ikantziri: “¿Tsikama okaratzika tzimain-tsiri pisarintsiti?” ⁹ Ikantzi Jacob: “Tzimaki 130 nosarintsiti nokinakinataki tsikarika-payi. Tikira noñaamaitaro naaka ontzimi oshiki nosarintsiti ikimiyitaka nocharinini. Iro kantacha noñaamaitakaro kowiinka-yitatsiri.” ¹⁰ Ikanta iwithatanaari Ja-

* **47:1** ipira-payi = iroishati, ivaca-ti † **47:3** pirawairintzi = aamaakowin-tariri oisha ‡ **47:4** nopira-payi = oisha

cob pinkathari Faraón, ipiyapithatanaari. ¹¹ Ari ipakiri José ishininka-payi iroopirori kipatsi anta Apitantoniki, ari inampijiitakaro, imatakiro ikantakiriri Faraón. Ari okanta otzimantakari iipatsiti iriri aajatzi iririntzi-payi ipaitai-tziro 'Itomyaani Ooryaatsiri'. ¹² Tima aikiro ipatzi-iri José iyaari iriri, iririntzi-payi aajatzi maaroni ishininka-payi, ipiri okaratzi kowityii-moyitariri. §

49

Ikamantanairi Jacob itomipayi intasonkawintaitiri

¹ Ari ikaimakiri Jacob maaroni itomi-payi, ikantakiri: “¡Notomí! Pimpoka-jiiti okaakiini, tima nonkaman-tatyimiro onkarati awishimotimiri apaata.

² ¡Itomi-payi Jacob! Pimpoka-jiiti okaakiini pinkiman-tyaari.

Pinkimisantiri asitamiri Israel.

³ Awiroka Rubén, nojiwari notomi, Nosintsinka nowimi, tima awirokataki jiwatapain-tsiri, Awiroka itakaro ipinkathai-tzimi, otzimimotzimi piñaapironka.

⁴ Ari okaratapaaki piriipirotsi, tima pikimitapiinta-witaro osinchaatzi nijaa.

Okantakaaro piwinka-tharyaa-kinaro nomaa-minto, piman-takanaro notsipatari.

⁵ Awiroka Simeón aajatzi Leví, pirintzi piwawakaa-jiita,

Tima piwamaa-minto piwayitajiro pichakopiti.

§ 47:12 iyaari = pan

⁶ Airo notsipa-taami tsika papato-tapiinta.
 Tima oshiki otyaanakami pairani pimasirinka,
 piwamaaki oshiki atziri.
 Oshiki pisamasiryaakari, pikaraa-kitzi-yitanakiri
 ipira. *

⁷ Kowiinka okantanaka piyatsimanka,
 Tima omaapiro pikisanaka.
 Naaka oiwaraa-jimini, pinampi-tajyaaro tsika
 aakotajiro iwairo Jacob,
 Tima nonasiyi-tajyaari pincharini-tajyaari anta
 tsika impaitaitiro Israel.

⁸ Irooma awiroka Judá, kantakaapiro iwajimi
 pirintzi-payi.

Pairika-kintsiyi-tajiri inkarati kisaniiin-timini.
 Ipinkatha-yitajimi pirintzi-tajyaari.

⁹ Awiroka notomi, Judá, pikimityaari yanini
 kashikari inkara-takiro iwari yatsikani.
 Inaryaa-waita kipatsiki, yoiyoota ikimi-takotari
 antari kashikari.

¿Ipaitama matironi iñaasirinkajiri?

¹⁰ ¡Notomí! ¡Judá! Ari intzimaji pincharini-
 tajyaari, irasi iwiro impinkatha-riwintanti,
 Tikatsi aapitha-tajirini iwinkatha-riminto
 yairikakiri,

Irojatzi impokan-tajyaari asipiro-tyaaroni
 iwinkatha-riminto,
 Iriitaki inkimisan-tawajiri nasiyitachari
 ishininka-tawakaa. †

¹¹ Iriitaki oosotako-tirini ipira anta oponkitziki
 pankirintsi imiritaitari,

* **49:6** ipira = toro † **49:10** asipiro-tyaaroni iwinkatha-riminto
 = Siloh

Ikiwantyaaro iithaari imiritaitari, tima oshiki-
piro-tatzii chochoki. ‡

12 Tima kamiithaaki ikantaka, anaanakiro ochi-
inkaatzii imiritaitari.

Kitamaaro okantayita iraiiki anaanakiro okita-
maaretzi oyaaki thomitsi. §

13 Iriima Zabulón inampi-tajyaaro inkaari-
thapyaaki,

Tsika aatapiintaji amaatako-mintotsi.

Tsika anta owiraa-thapi-tajyaa Simaaki.

14 Iriima Isacar inkimi-tajyaari sintsiriri ipiraitari
ikyaakai-tziri,

Iriitaki otyirowa-piintachani ikyaapiintaitzi airo
inintzi yaniitaji. *

15 Ikanta iñaawakiro kamiitha okantanaka
nampitsi, kamiitha imakoryaa-waitaitzi,

Oiyootanaka yanatakaitiri.

Tima mairi ikantaka ikimi-takai-takari ompira-
rataari.

16 Iriima Dan iwakowin-tajiri ishininka,

Ikimitaakiro pasini-payi ipinkatha-riwin-tajiri
ishininka-payi Israel-iiti.

17 Inkimi-tajyaari Dan maranki isaiki awotsi-
nampi,

Iriitaki atsika-kitairini ikyaakoitari,

Iwaryaa-maityaari kyaakotariri. †

‡ 49:11 ipira = mora = pollino, asna; imiritaitari = vino. Kantako-tachari aka "iriitaki oosotako-tirini ipira anta oponkitziki pankirintsi imiritaitari," irojatzii osiyaro inkantaiti "Oshiki-piro-tatzii pankirintsi imiritaitari, ti intakoityaaro pankirintsi iwamairo owaiyani imorani." § 49:12 imiritaitari = vino * 49:14 ipiraitari ikyaakai-tziri = mora, asno † 49:17 ikyaakoitari = caballo

- 18 ¡Pawá! Nawintaami awiroka piwawisaako-tajina.
- 19 Yoka Gad, oshiki imaimani-tajiri owayiri-payi. Iro kantacha, aritaki pipiya-takyaari.
- 20 Yoka Aser, oshiki-tzimo-tajiri iwankiri iwajyaari,
Iroopirori owaritintsi onatyii, onkimi-tajyaaro iwariti pinkatha-ripirori. ‡
- 21 Yoka Neftalí, inkimi-tajyaari maniro tikatsi asitako-waitirini,
Owaniinka ikantayitya iwaiyani.
- 22 Yoka José, ikimitaro pankirintsi oshooka-thapyaa-tziro nijaa.
Oshiki okithonitzi,
Ithonka atiiyi-takiro otanto nampitsi.
- 23 Oshiki ikisaniin-tajiri asiwinthatarori piyaamini,
Imanatantaro chakopi,
Yasi iwiro iñaasirinkai-tziri.
- 24 Tima yoka José sintsishimpa ikantaka irirori, Oisokiro iwakiro ipyaamini.
Ikamintha Iwawani Jacob Sintsi-pirori,
Okamintha iwairo aamaakowin-tantaniri, kisakowin-tariri Israel.
- 25 Inkamintha Iwawani piri, iriitaki nisironka-tajimini.
Iriitaki Pawa Sintsi-pirori, tasonka-wintajimini.
Opoñaaro itasonka-wintani jinoki inkitiki.
Opoñaaro itasonka-wintani inthopoyaaki inkaariki.
Opoñaaro itasonka-wintani owaaki thomitsiki aajatzi yamaarin-tsiki.

‡ 49:20 owaritintsi = pan

26 Tima okaratzi iyomitaanajamiri piri
 intasonka-wintantai-tyaamiri,
 Ananakiro okaratzi iyomitaakinari asitanari
 naaka.
 Airo othonkaa, irojatzi apaata ompyaan-tajyaari
 otzisi.
 Osiyawai-takaro osaika-patziito-tantyaarimi José
 iroka-payi yomitaantsi,
 Tima iriitaki iyoshitaikiri ikarajiitaki iririntzi-
 payi, iriitaki iriipiro-taatsini.

27 Yoka Benjamín, inkimi-tajyaari atsikan-taniri.
 Yananinka iwawai-tamanaja yatsikani,
 Okanta oshiityaaki yanti-tawakaari tzimaaran-
 tapaintsiri.”

Ikamantakari Jacob

28 Iriitaki itomi-payi Israel, tsika impoñiiyaa
 inkarati 12 nasitachani ishininka-tawakaa-
 jiita. Irootaki iroka ñaantsi-payi ikaminaa-
 kiriri iriri intasonka-wintaitan-tyaariri aparopay
 payi ikarajiitakira. 29 Ikantakiri itomi-payi:
 “Kapichiini-tapaaki nonkaman-tyaari. Nonintzi
 nontsipa-tajyaari nocharinini, pinki-tataina
 anta impiritanakiki iwaniki Efrón ishininka
 Tharowan-taari-nisatzi. 30 Ipaitai-tziro anta
 Apitinaki, yaminakoi-tziri isitowa-piintzi
 ooryaatsiri, anta Yiinkantomasi Owintiniki.
 Tima irootaki yamanan-takiri pairani acharinini
 Abraham itsipatakiro iwani Efrón, aajatzi
 irasi Tharowan-taari-satzi tsika okitataaja
 iina. 31 Tima ari ikitai-takiri nocharinini
 Abraham itsipataaro iinani Sara, aajatzi
 nirini Isaac itsipataaro asitanarini Rebeca.
 Aritaki noki-tatairori aajatzi naaka noinani

Lea. ³² Tima irona kipatsi aajatzi omoronaki anta, iriitaki ishininka Tharowan-taari-satzi piman-taki-niriri pairani acharinini.” ³³ Ikanta ithonkakiro Jacob iyomiyi-tanajiri itomi-payi, onaryaanaka, kamanaki. Jataki itsipa-siri-tapaajari icharinipayi.

50

Ikamantakari José

¹⁵ Tima kamaji irirori Jacob, ari ikinkithasiri-jiitanaka itomipayi Jacob, ikanta-wakaajiita: “Kimitaka ari inkisaniin-tanakai iroñaaka José, ari impiyawin-tajyaa okaratzi awaaripiro-waitakiri pairani.” ¹⁶ Irootaki ityaantantakari kantirini José: “Pinkimi okaratzi ikantaki piri tikira ikamiita, tima ikantaki: ¹⁷ ‘Pinkowakotiri Jose’, pinkantiri: “Paapatyaajiri pirintzipayi, pimaisantiro iwaaripirowaitakimi, tima oshiki ikimaantsitakaawaitakimi.” Irootaki nokowantari paapatyaajyaari pirintzipayi, tima iriitzitaka impiratani Iwawani asitamiri.” Tima iracha irirori José ikinkitha-waitakairira ityaan-kani iririntzi-payi. ¹⁸ Irojatzi yariitan-tapaa-kari iririntzi-payi José, ityirowa-sitapaa-kari, yoiyoo-tapaaka kipatsiki, ikantapaakiri: “Naakayitaki pimpira-tani.” ¹⁹ Ari ikantzi José: “Airo pitharowan-tawaitana iyí. ¿Naakama Pawa? ²⁰ Tima pininta-jiiwitaka pairani awiroka piwaaripiro-tinami, iro kantacha iyotzimai-takaro Pawa okaratzi kaaripiro-tatsiri pantawi-takari, ikantakaakaro irirori kamiitha okantzimo-tantaa. Tima okaratzi awishimowitakanari naaka, irootaki añaantaarori iroñaaka

yawisako-yitaji oshiki atziri. ²¹ Airo pitharowan-tawaitana. Aritaki nompayi-takimi piyaari awiroka, aajatzi piwaiya-nipayi.” Irootaki ikantakiri José ikinkitha-waitakaakiri kamiitha iririntzi-payi, inimo-takaajiri.

²² Irojatzí inampijiitaro José anta Apitantoniki, aajatzi maaroni icharini-payi iriri. Tima okaratzi 110 osarintsi yañaaki José. ²³ Iñaayi-tanajiri icharini-payi itomi-payi irirori Efraín. Iñaanajiri aajatzi itomi-payi Maquir. Yoka Maquir, iriitaki itomi Manasés pasini itomi José. ²⁴ Okanta apaata, ikantakiri José iririntzi-payi: “Oyotapaaka kapichiini nonkaman-tyaari, iro kantacha awotsikitaki Pawa inisironka-tajimi, imisitowayitaimi pisaika-witaka iroñaaka aka nampit-siki, imisaikajimi pasiniki kipatsi ikasiyakaa-kiriri pairani acharinini Abraham, Isaac aajatzi asitairini.” ²⁵ Aikiro ikantana-kitziiri José iririntzi-payi, ikantziri: “Imapirotatyaa, aritaki impokaki Pawa inisironka-tajimi. Iro kantacha, nonintzi pinkanta-pirotina awiroka-payi. Paanajinaro apaata notonki-poroki.” ²⁶ Ari ikamajiri irirori José anta Apitantoniki, okaratzi 110 isarintsiti. Itziritai-takiri yiinkantsi iwathaki, iwakoi-takiri.

Ashéninka Perené
Ashéninka Perené: Ashéninka Perené (New
Testament+)

copyright © 2004 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Ashéninka Perené)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source
files dated 29 Jan 2022

4937822c-7fbb-5a7c-989d-ccf71fe482a2